

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 928

29. SIJEČNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Hrvati
u Beogradu

5

Predsjednik Općine Bač primio izaslanstvo HNV-a

O informiranju, obrazovanju i prekograničnoj suradnji

10

Održana sjednica Predsjedništva DSHV-a

Stranačke odluke obvezujuće za sve

12

Ljiljana Dulić, specijalna savjetnica za osnovno obrazovanje nacionalnih manjina

U obrazovanju se ništa ne događa naglo

22

Komunalni problemi u Maloj Bosni

Bez ambulante, pošte, kanalizacije

31

Izložba kipara Petra Hranuellija u Beogradu

Venere u kamenu

34

Održan XXIX. Razgovor u okviru Dana biskupa Ivana Antunovića

Časne sestre redovnice na području Subotičke biskupije

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Od Sombora do Beograda

Počinjem ovotjedni uvodnik tamo gdje sam stala u prošlom broju *Hrvatske riječi*, a to je nevjerovatna priča o trasi autoceste koja, kako smo izvijestili prije tjedan dana, treba prolaziti kroz sam centar grada. Nismo ni nakon tjedan dana, što bi se reklo, pametniji, jer i pored svih pokušaja nismo uspjeli doznati je li trasa ove ceste dobila ipak drugačiju putanju? I, ako jeste, kuda sada cesta prolazi?

Ono što se da iščitati iz odgovora koji smo dobili iz Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu životnog okoliša jest da je Grad Sombor uložio primjedbu glede trase ucrtane ceste i zatražio da se trasa ceste ucrtá izvan Sombora (Sjeverna obilaznica). Ohrabrujuće. Ali to još uvijek ništa ne znači, jer su iznijete primjedbe samo evidentirane. Hoće li cesta ići Sjevernom obilaznicom ili nekom drugom rutom znat će se tek nakon izrade planskih dokumenata, a rok za izradu nacrtá planskih dokumenata je šest mjeseci.

Ne samo da ćemo se načekati još pola godine već će nakon toga nacrt biti na stručnoj kontroli, pa na javnom uvidu još 30 dana. U prijevodu (u najboljem slučaju) opasno ćemo se približiti rujnu, za kada je najavljen početak radova na izgradnji ceste. Što znači da će taj zadani rok možda biti i pomjeren.

A jedna ulica, i to u središtu Beograda, na Dorćolu, i dalje odolijeva usprkos svom imenu. Dubrovačka. Nekako je promakla u valu promjene »nepodobnih« naziva. Kao što su preživjele Dalmatinska i ulice koje nose imena hrvatskih književnika. Ali, vratit ću se na Dubrovačku. Nije taj naziv zaostao iz naše, ne tako davne, zajedničke prošlosti već iz mnogo ranijeg razdoblja. Kao trag doseljavanja dubrovačkih trgovaca na prostore Beograda. Još u XVI. stoljeću. Od tada su se doseljavali Hrvati u Beograd, zajedno i pojedinačno, u različitim razdobljima, iz različitih razloga. Danas ih ima nešto manje od 8.000. To je službena brojka. Čak i da ih je toliko koliko pokazuje službena statistika, svrstava to zajednicu beogradskih Hrvata u drugu po brojnosti u Srbiji. Uz tu brojnost skoncentrirana je u glavnom gradu države, što je još jedna velika prednost.

Z. V.

Sastanci u okviru projekta HPD-a *Bela Gabrić*

Jezično usavršavanje nastavnoga kadra

Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* iz Subotice provodi projekt »Jačanje jezičnih kompetencija odgojatelja, nastavnika i profesora koji odgojno-obrazovni i obrazovno-odgojni rad izvode na hrvatskom jeziku«, a kojega financira Ministarstvo prosvjete, znanosti i tehnološkog razvitka Srbije. U okviru toga projekta, u prostorijama HNV-a održano je nekoliko sastanaka s prosvjetnim djelatnicima koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom radu na hrvatskom jeziku.

Nakon dva sastanka Aktiva odgojitelja u prošloj godini, 15. siječnja održan je sastanak Aktiva učitelja. Na sastanku je bilo riječi o izboru udžbenika, stručnom usavršavanju, organiziranju nastave u uvjetima pandemije, prijevozu učenika te planu izvannastavnih aktivnosti za drugo polugodište aktualne školske godine. Nakon toga, 21. siječnja, održan je i sastanak Aktiva profesora i nastavnika hrvatskog jezika na kojem je, osim o jezičnom usavršavanju nastavnoga kadra u drugom polugođu, bilo riječi i o ovogodišnjim natjecanjima iz hrvatskog jezika i književnosti.

Kako ističe predsjednica HPD-a *Bela Gabrić* i predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal**, u ožujku i travnju bit će održana dva stručna skupa – seminara s temom jezičnog usavršavanja nastavnoga kadra koji izvodi nastavu na hrvatskom jeziku. Jednodnevni stručni skup u ožujku bit će održan u Subotici i bit će namijenjen nastavnicima koji predaju Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, dok će skup u travnju biti

održan u Tavankutu, a polazit će ga svi prosvjetni djelatnici koji realiziraju programe na hrvatskom jeziku.

»Zbog velikog interesiranja za temu formativnog ocjenjivanja, osim profesora hrvatskog jezika, na skupu u travnju jedan od predavača bit će i pedagoška savjetnica **Dužanka Ćuruvija** koja je i prošle godine držala predavanja, ali sada će temu proširiti s pitanjem potrebne pedagoške dokumentacije u školi«, kaže Uršal.

Kada su u pitanju natjecanja iz Hrvatskog jezika i književnosti, Uršal ističe kako je školska natjecanja potrebno provesti do kraja ožujka, dok je plan da, prema kalendaru Ministarstva, okružno natjecanje bude održano 24. travnja, a republičko 29. svibnja.

D. B. P.

Hrvatska riječ na Agroklubu

NIU *Hrvatska riječ* uspostavila je suradnju s poljoprivrednim portalom *Agroklub*. Ovaj portal preuzimat će tekstove koje *Hrvatska riječ* objavljuje iz područja poljoprivrede i objavljivat će ih na svojoj internetskoj stranici www.agroklub.rs. Prema procjeni urednika, tekstovi iz *Hrvatske riječi* bit će ponuđeni i internetskim stranicama za područje Hrvatske i Bosne i Hercegovine – www.agroklub.com i www.agroklub.ba.

Poljoprivredni portal *Agroklub* osnovan je prije 12 godina i najveći je regionalni poljoprivredni portal, koji sadržaje plasira na području Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine. Mjesečno internetske stranice *Agrokluba* imaju više od milijun posjeta.

Predsjednik Općine Bač primio izaslanstvo HNV-a

O informiranju, obrazovanju i prekograničnoj suradnji

Predsjednik Općine Bač dr. **Steva Panić** primio je prošloga tjedna izaslanstvo Hrvatskog nacionalnog vijeća koje su činili dopredsjednik HNV-a za Podunavlje **Željko Pakledinac** i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**. Na sastanku je bilo riječi o pitanjima vezanim za informiranje i obrazovanje pripadnika hrvatske manjinske zajednice u toj općini te njihovo sudjelovanje u projektima prekogranične suradnje s Hrvatskom.

Izaslanstvo HNV-a je ovom prigodom pohvalilo dosadašnju potporu koju je Općina Bač davala hrvatskim udrugama i katoličkim crkvama u tom mjestu te je izražena nada u buduću suradnju. Po riječima Cvijina, predsjednik Općine Panić dao je potporu inicijativama koje uključuju ponovno pokretanje radij-

ske emisije *Zvuci bačke ravnice* na lokalnoj postaji Radio Bačka te uvođenje izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u program OŠ *Vuk Karadžić* u Baču.

»Plan je da se dvosatna emisija *Zvuci bačke ravnice* s informacijama iz života hrvatske zajednice, koja je u svoje vrijeme bila slušana, oživi. Predsjednik Općine Bač je na sastanku obećao kako će razgovarati s vlasnikom postaje Radio Bačka da se, po nama, visoka cijena tražena za emitiranje programa još jednom razmotri. Plan je da realizaciju ovog programa pomognu Općina Bač i HNV, kao i da se aplicira na natječaje iz tog područja. Druga tema bila je pokretanje nastave izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne u OŠ *Vuk Karadžić* u Baču. U Općini Bač takva vrsta nastave već postoji u Plavnoj i Vajskoj», kaže Lazar Cvijin.

Također, razgovaralo se i o projektima prekogranične suradnje s Hrvatskom pri čemu je **Nikola Banjac** iz Ureda za lokalni ekonomski razvitak Općine Bač istaknuo dobru suradnju s općinama Ilok i Lovas na projektu unaprjeđenja poslovnih kompetencija – FED CCNET. S tim u svezi, kako isitiče Cvijin, HNV je iskazao očekivanja da u narednom ciklusu prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija, za razdoblje 2021.–2027., u projektima sudjeluje i lokalna hrvatska zajednica te dijelovi Općine u kojima Hrvati žive.

D. B. P.

Nadbiskup Hočevar slavio misu za stradale od potresa u Hrvatskoj

Nevolja koja nas je ujedinila

Nadbiskup **Stanislav Hočevar** predslavio je euharistijsko slavlje 19. siječnja za stradale od razornih potresa u Hrvatskoj u beogradskoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije. Na početku misnog slavlja katedralni župnik **Mihael Sokol** zahvalio je svima koji su se uključili u prikupljanje pomoći nastradalima.

»U ovom vremenu iskušenja svi trebamo novo snažno iskustvo da Božji Sin ne spava, nego nas poziva da autentično iskustvo dragocjenost života. Da znamo i vjerujemo da je samo on gospodar života. Samo vjerujući u njega možemo čuti njegov glas u svim strašnim olujama i nemirima i potresima, glas koji kaže: 'Utihni. Umukni!'«, rekao je u prigodnoj homiliji nadbiskup Hočevar pozvavši sve na molitvu, ali i na pomoć najpotrebnijima.

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća misnom slavlju prisustvovala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

»Nadbiskup Hočevar je u svojoj propovijedi naglasio kako nismo dobro razumjeli potrese ako nas oni ne ujedine. Ovo je,

nažalost, zaista primjer kako nas nevolja, kroz koju prolaze naši sunarodnjaci u Sisačko-moslavačkoj županiji, povezuje. Hrvatska zajednica u Srbiji prikupila je, preko Fondacije *Cro-fond* i HNV-a, više od 10.000 eura, što je pokazatelj kako ljudi iskreno suosjećaju s onima koji su u patnji te kako čovječnost na koncu uvijek prevlada. Razgovori s nadbiskupom Hočevarom o budućim planovima i zajedničkom djelovanju HNV-a i Crkve također su bili dio ovog susreta, a poveznica je bio predsjednik Upravnog odbora Fondacije *Antun Gustav Matoš* **Mato Princip** koji će uz upraviteljicu **Katicu Naglič** biti ključna osoba u postavljanju temelja institucionalnom i kadrovskom osnaživanju Hrvata u Beogradu», kaže Vojnić.

Misnom slavlju također su prisustvovali i predstavnici *Caritasa* Srbije i Srijemske biskupije, Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu, Beogradske nadbiskupije, župe sv. Petra u Beogradu, Veleposlanstva Suverenog Malteškog reda u Srbiji i Fondacije *Matoš* u Beogradu.

H. R.

Ima nas daleko više nego što brojke pokazuju

»Hrvati nigdje, pa ni u Beogradu, nisu samo brojka. Ljudi, ma koje nacionalnosti, nisu samo dio statistike. Znam da nas Hrvata u Beogradu ima daleko više nego što to brojevi pokazuju. Znam da se dobar dio tih divnih ljudi ne plaši izjasniti svoju nacionalnu pripadnost. Valja ih ohrabriti«, kaže Aleksandar Alač

Po posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine u Srbiji je živjelo ukupno oko 57.900 Hrvata. U Beogradu i prigradskim naseljima 7.752, što je po brojnosti Hrvata druga regija u Srbiji. Budući da ima i onih koji su se pri posljednjem popisu izjašnjavali kao Jugoslaveni, pretpostavlja se da je broj Hrvata, kako u Srbiji tako i u Beogradu, znatno veći. Dio beogradskih Hrvata uključen je u rad hrvatskih udruga, gdje djeluju HKD HKC – Beograd i Zajednica Hrvata *Tin Ujević*. Također, njih oko 200, angažirano je u hrvatskim udrugama koje djeluju u Zemunu i Surčinu. Koncem studenog prošle godine Hrvatsko nacionalno vijeće osnovalo je Fondaciju *Antun Gustav Matoš* s ciljem okupljanja i poticanja aktivnosti 7.000 Hrvata u Beogradu. Vlada Srbije dodijelila je hrvatskoj zajednici u Beogradu prostor za te namjene, a predstavnici osnovane Fondacije ističu da će im dobijeni prostor omogućiti bolje uvjete za rad, zaštitu kulturno-povijesnog nasljeđa hrvatske nacionalne manjine, te ostvarivanje prioriteta ciljeva: očuvanje, njegovanje i prezentiranje suvremene i tradicijske kulture Hrvata iz Beograda i okolice, kao i unaprjeđivanje znanosti, obrazovanja i umjetnosti Hrvata s tih prostora.

Dubrovčani u Beogradu

Hrvati u Beogradu žive stoljećima. Jednu od najstarijih organiziranih grupa Hrvata na teritoriju današnje Srbije predstavlja kolonija dubrovačkih trgovaca u Beogradu, na Dorćolu.

Poslije Mohačke bitke i propasti Ugarske, Beograd je postao centar značajnog trgovačkog tržišta. To je privuklo Dubrovčane, koji su imali specijalni odnos s Osmanskim carstvom, jer su plaćali sultanu za slobodnu trgovinu i bili su privilegirani u odnosu na sve ostale etničke grupacije. Imali su povlastice, pravnu zaštitu i sigurnost i sve je to bezuvjetno poštivano. Kolonija Dubrovčana u Beogradu bila je sasvim izdvojena od ostalog stanovništva i pod punim nadzorom Dubrovačke republike. Naseobinom Dubrovčana u Beogradu, na Dorćolu, gdje se i danas nalazi ulica koja nosi naziv Dubrovačka, upravljao je direktno dubrovački knez. Svatko tko je živio u dubrovačkom kvartu u Beogradu bio je pod njegovom vlašću, bez obzira na etničku pripadnost, a sudsku vlast su provodili poklisari, koji bi dolazili jednom ili dvaput godišnje i rješavali sporove. Položaj koji je

s mnogo umješnosti Dubrovnik osigurao na Porti u Carigradu privoljela je i beogradske Dubrovčane da se čvrsto drže turskih skuta, a Turci su sa svoje strane svoje garancije redovno ispunjavali. Beogradska kolonija dubrovačkih trgovaca u XVI. i XVII. vijeku bila je smještena u tadašnjem predgrađu, a današnjem užem centru Beograda. Kuće su bile levantskog tipa, od čerpiča ili drveta, sa stanom na katu i magazom ispod njega. Kuće su imale kaldrmisanu avliju, ponekad i baštu i cvjetni vrt, pa čak i mali vinograd. Dubrovački trgovci nisu bili vlasnici zemljišta na kom su se nalazile njihove kuće već su to bili Turci, kojima se za to uredno plaćala nadoknada.

Pismenost na zavidnom nivou

Pismenost dubrovačkih trgovaca je bila na zavidnom nivou, ali su ipak imali svoje notare i kalfe, koji bi im vodili knjige. Sredinom XVII. vijeka, kada je u Beogradu bilo oko 60.000 duša, Dubrovčana je bilo preko 200. Njihovi konkurenti su bili katolici iz Bosne, zanatlije i trgovci, kojih je bilo preko 1.500. Oni su otvarali trgovine u blizini dubrovačkih, što je dovelo do čestih sukoba između dvije zajednice. Imali su i svog kapelana koji je zadovoljavao njihove vjerske potrebe, učio djecu pismenosti i vršio notarsku i uredsku službu. Veliki bečki rat krajem XVII. stoljeća veoma je ugrozio dubrovačke kolonije, jer je Mletačka republika, dubrovački konkurent i neprijatelj, sa svih strana opkolila Dubrovnik. Bez podrške, dubrovački trgovci u Beogradu su se utapali u sredinu u kojoj su živjeli.

Osim toga što su važili za najpismenije ljude u Beogradu u XVI. i XVII. stoljeću, Dubrovčani se mogu pohvaliti i prvom knjigom tiskanom u beogradskoj varoši. Za to je zaslužan vanbračni sin, a samo vanbračnu djecu je i imao sin dubrovačkog vlastelina **Federika Gundulića**, brijač **Trojan Gundulić**. On je bio zaslužan za tiskanje *Četvorjevanđelja*, za koje je tekst pripremio jeromonah **Mardarije**, a Trojan je otkupio ćirilica slova, tiskarske forme i stroj, pa je dovršio tiskanje knjige. To nije bila jedina knjiga koja je izašla ispod Trojanove prese, jer je po njegovoj smrti kod njega u kući nađeno još molitvenika, oktoiha i prazničnih mineja koje je također sve on tiskao. I danas su živa i neizbrisiva sjećanja na vrijedne i sposobne dubrovačke trgovce koji su unosili pismenost, knjigovodstvo i razne druge kulturne tekovine u Beograd.

Zgrada u kojoj se nalazi Fondacija AG Matoš

Nakon dubrovačkih trgovaca, naseljavanja Hrvata na prostore Beograda nastavljena su i narednih stoljeća. U skupinama i pojedinačno i iz različitih razloga naseljavali su se Hrvati u Beograd.

Afirmiranje što većeg broja ljudi

Među Hrvatima koji danas žive u Beogradu je i veliki broj uglednih ljudi: umjetnika, ekonomista, književnika, glumaca... Dali su svoj doprinos životu grada i Srbije. **Mato Princip** je rođen 1947. godine u Modranu, (franjevački samostan i župa Pleha kod Dervente u Bosni). Zahvaljujući stipendiji, završio je studije filologije i filozofije u Parizu. Bio je zaposlen u Francuskom kulturnom centru. Odgovoran je za distribuciju i širenje francuske kulture u SFRJ. Kao ravnatelj francuske tvrtke *Mondial Assistance*, osiguravajuće kuće u SFRJ, Rumunjskoj i Bugarskoj, radio je 34 godine. Predsjednik je Povjerenstva s crkvom HNV-a, te predsjednik Upravnog odbora Fondacije *Antun Gustav Matoš*. U Beogradu živi od 1973. godine. Oženjen je i ima dvije udane kćeri.

»Osobno nikada nisam imao nekih nepravilnosti i problema u Beogradu. Mi smo lojalni građani Srbije i želja nam je da iz baze popravimo odnose između dvije zemlje. Led se treba topiti i trebamo biti optimistični. Možda se to ne čini tako, ali sam siguran da će se odnosi u dogledno vrijeme poboljšati. Običan narod je u dobrim odnosima. U Beogradu ima puno nacionalno mješovitih brakova, a ja imam jednako dobrih prijatelja i Srba i Hrvata, kao i ljudi drugih nacionalnosti. Svi trebamo težiti ka miru i pomirenju i imati stalno na umu ostvarivanje tih ciljeva i zadataka«, ističe Princip, dodajući da im je želja da u Fondaci-

ji okupe i angažiraju što veći broj Hrvata iz Beograda, Zemuna, Surčina, Kragujevca, Jagodine i Niša.

»Budući da su dobijene prostorije od Vlade Srbije prazne, trebamo ih opremiti uz pomoć HNV-a i raznih donacija. Svaki početak je težak i traži puno truda kako bi se ostvario cilj. Zadatak nas ljudi iz Upravnog odbora Fondacije na čelu s predsjednikom **Katicom Naglič** je zaštita kulturno-povijesnog naslijeđa hrvatske nacionalne manjine, očuvanje, njegovanje i prezentiranje suvremene i tradicijske kulture Hrvata iz Beograda i okolice, te unaprjeđivanje obrazovanja, znanosti i umjetnosti hrvatske nacionalne manjine. Također nam je velika želja da nas posjeti papa **Franjo**. Trebamo pomoći udrugama da se predstave u Beogradu i pozivati umjetnike iz domovine još više nego do sada. Naša Fondacija će biti spremna izaći u susret svima s odgovarajućim programom. Prvi puta će Hrvati u Beogradu imati svoj prostor gdje će se moći okupljati, pročitati tisak i knjige. Zahvalni smo Vladi Srbije što su nam ga dodijelili i HNV-u što su ga ustupili Fondaciji. Ove godine će biti popis stanovništva i apeliram na naše sunarodnjake Hrvate da se slobodno izjasne«, istaknuo je Princip.

Nismo stranački predstavljeni

U Beogradu živi i poznati kazališni glumac, dopredsjednik HKD-a Hrvatskog kulturnog centra – Beograd **Aleksandar Alač**. Nakon završene Škole likovnih umjetnosti u Splitu i studiranja Pravnog fakulteta u Mostaru, upisuje Akademiju umjetnosti u Novom Sadu, odsjek gluma kod profesora **Branka Pleše**. Diplomirao je 1984.-85. godine.

»Već na trećoj godini studiranja čuveni redatelj **Paolo Mage-lli** poziva me da glumim u Beogradskom dramskom pozorištu, čiji stalni član ansambla postajem nedugo po diplomiranju. Od tada sam u raznim kazalištima prvenstveno u Srbiji, ali sam i u regiji odigrao uloge u četrdesetak predstava. S tim predstavama sam gostovao na raznim kontinentima. Bilo je i nagrada«, kaže Alač, dodajući da članovi hrvatske zajednice u Beogradu dijele sudbinu svojih kolegica i kolega drugih nacionalnosti.

»Znači, žive uglavnom skromno. Umjetnički krugovi su specifični, mada i u njima, i ne samo u Srbiji, ima i bilo je velikih nepravdi i na nacionalnoj osnovi. U umjetničkim krugovima iznad svega caruje talent. Pa čak i onda kada se zarad nacionalne, a prije svega stranačke pripadnosti, postavljaju ravnatelji ustanova u kulturi, njihov domet je mjera njihovog talenta, tj. njihovih sposobnosti. Neravnopravnost svih, pa i pripadnika hrvatske nacionalnosti u Srbiji se krije u partokratskoj devijaciji sustava. Ne možeš biti na čelu ni jedne ustanove kulture ukoliko nisi stranački podoban. Hrvati u Beogradu stranački nisu predstavljeni. Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini (DSHV), što je vidljivo iz imena stranke, je regionalna stranka i ne pokriva stranački pripadnike hrvatske nacionalnosti u cijeloj Srbiji«, navodi Alač, ističući da mu pandemija koronavirusa bezmjerno otežava život, budući da živi na relaciji Beograd – Split.

»Ništa dragocjenije u čovjekovom životu nije od slobode. Sloboda je život. Ovaj virus nas je zatočio. Volim Beograd i zato u njega dolazim i u njemu bivam. Ali ja sam Dalmatinac. Evo, već četvrti mjesec nisam vidio more! Teško je tu bol objasniti.«

Bitan korak k ohrabrenju

Kako dalje navodi, postoji veliko interesiranje ljudi za dešavanja u hrvatskoj kulturi u Beogradu.

»Hrvati nigdje, pa ni u Beogradu, nisu samo brojka. Ljudi, ma koje nacionalnosti, nisu samo dio statistike. Znam da nas Hrvata u Beogradu ima daleko više nego što to brojke pokazuju. Znam da se dobar dio tih divnih ljudi ne plaši izjasniti svoju nacionalnu pripadnost. Valja ih ohrabriti. Oni u gradu u kom žive žele uz svoju crkvu, a drugo nisu imali, i stalno prisustvo dešavanja u hrvatskoj kulturi i umjetnosti. Za dešavanja u hrvatskoj kulturi u Beogradu, ne samo među Hrvatima, vlada ogromno interesiranje. Najbolje mjesto za promidžbu hrvatske kulture i hrvatske države je Beograd. Ono što je specifično za Beograd je da kulturna ponuda mora biti vrhunska, jer je u samom Beogradu kulturna ponuda na visokom nivou. Ponosan sam na aktivnosti Hrvatskog kulturnog centra – Beograd. Ničega od naših rezultata ne bi bilo bez podrške Veleposlanstva Republike Hrvatske u Srbiji, Središnjeg ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, pa ni bez razumijevanja Hrvatskog nacionalnog vijeća. Za nešto više od pet godina postojanja HKD HKC-a – Beograd mnogi naši članovi su zahvaljujući ogromnom trudu, znanju, vezama i doniranju sredstava organizirali desetke kulturnih, umjetničkih događanja kojima su prisustvovali tisuće gledalaca i slušalaca. Izašli smo iz anonimnosti, iz malih prostora i uspjeli na velika vrata predstaviti dešavanja u hrvatskoj kulturi Hrvatima u Beogradu, Srbiji i svim ljudima dobre volje«, kaže Alač, dodajući da su dobijene prostorije iznimno velik korak k ohrabivanju hrvatske zajednice u Beogradu.

»U Beogradu živi otprilike isto onoliko, ako ne i više, stanovnika nego u cijeloj Vojvodini. Hrvati u Beogradu nisu locirani na malom prostoru. Da bi se na neki događaj organiziran u Beogradu od hrvatske udruge došlo, zbog prometne gužve ponekad je potrebno nažalost i više sati. Molbe za učlanjenje u HKC Beograd neprestano stižu. Mi već više od godinu dana ne primamo nove članove, jer ih nismo imali gdje primiti. Zato smo

mi iz Hrvatskog kulturnog centra Beograd uz potporu našeg Veleposlanstva godinama pokušavali doći do prostora neophodnog za rad Udruge. Hrvati iz Beograda i iz cijele Srbije moraju znati da u centru grada imaju prostorije u koje su uvijek dobrodošli. Stoga je dodjeljivanje prostora na Studentskom trgu 10 Hrvatskom nacionalnom vijeću još jedan iznimno bitan korak k ohrabrenju Hrvata da se izjašnjavaju kao Hrvati. Ovo je više nego dobar znak Vlade Srbije. Nadam se da se taj znak nalazi na putu ka punom ostvarenju prava hrvatske nacionalne manjine u Srbiji», zaključuje Alač.

Važno je voljeti ljude

Ivan Sokač rođen je u Beogradu 1975. godine. Podrijetlom je iz Međimurja. Po profesiji je ekonomist, a po vokaciji pjesnik i prozni pisac, član Udruženja književnika Srbije.

»Nakon nedavne smrti mog oca posebna prilika mi je bila pričati o svom podrijetlu. Još za vrijeme Kraljevine SHS mnogi Međumurci, posebno Međimurke, zaputili su se 'trbuhom za kruhom' upravo ka Beogradu. Beograd je još tada, kao i danas, pružao mogućnosti, utočište i gostoprimstvo trudbenicima s raznih strana naše regije. Međutim, moji su pretci došli nešto kasnije nakon mađarske ratne aneksije Međimurja (1941. – 1945.), tj. završetka Drugog svjetskog rata. Djed **Josip**, odsluživši vojni rok (1945. – 1948.), doselio se u Beograd sa suprugom, bakom **Katarinom**. Sudbina je odlučila da djed cijeli radni vijek provede baš u građevinskom poduzeću *Trudbenik*. Baka i djed postali su žitelji velikog grada i župljani velebnog zdanja sv. Antuna Padovanskog na Crvenom krstu. Sudbina je također uredila i da se, zbog još uvijek teških uvjeta života, moj otac **Vladimir** rodi u Međimurju 1950. godine, ali poslije samo par mjeseci vrati na Zvezdaru, gdje odrasta, školuje se i osniva obitelj. Moja majka **Jasmina**, podrijetlom Banačanka, pohađala je VI. Beogradsku gimnaziju i upravo je u to vrijeme na Zvezdari upoznala moga oca. Otac je volio svoje Međimurje. Često ga je posjećivao kao djeteta, kasnije i sa svojom obitelji. Danas s bakom i djedom zajedno sanja na beogradskom Lešću, a duša mu grli Međimurje i Beograd. Od njega sam učio voljeti ljude. Tome sada i ja učim svoju djecu«, kaže Sokač, s ponosom ističući da mu je nedavno u nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz tiska izašla prva knjiga na hrvatskom jeziku *Rosa*.

»Kao prva na hrvatskom jeziku, ova knjiga mi je posebno draga, ali su mi još dragocijenija nova poznanstva s divnim ljudima koji su radili na ovoj knjizi poput **Zvonka Sarića**, **Katarine Čeliković** i drugih. Veliku zahvalnost dugujem i **Tomislavu Žigmanovu**, koji je podržao ovaj projekt i ocijenio ga dragocjenim. Također, i **Luciji Sabolić**, supruzi hrvatskog veleposlanika u BiH od koje je cijela ova inicijativa i potekla«, kaže Sokač, dodajući da je otvaranje novog prostora u Beogradu od iznimno velikog kulturnog značaja.

Zavidan broj članova

Kako navodi predsjednica HKD Hrvatskog kulturnog centra – Beograd **Ljiljana Crnić**, od njih četvero, koliko ih je bilo na početku priče, danas imaju zavidan broj članova. Vremenom su, kako kaže, dolazili ljudi željni izvorne hrvatske kulture, jer su u svojim programima predstavljali eminentne umjetnike s odgo-

varajućim popularnim programima. Osim članova udruge, tu su i pratitelji njihove Facebook stranice i sajta.

»Članovi našeg Društva ne pripadaju samo hrvatskoj zajednici. Trudimo se da u članstvu imamo i ljude druge nacionalnosti, pogotovo ako mogu pridonijeti radu HKC-a svojim stručnim i humanitarnim djelovanjem. Zadovoljna sam postignutim u odnosu na dobijena financijska sredstva od Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu. Ono što je nedostajalo trudili smo se nadoknaditi vlastitom snalažljivošću i uspješnoj suradnji s lokalnim samoupravama, zajednicama, s kazalištima i katoličkom crkvom u gradu Beogradu«, kaže Ljiljana Crnić, dodajući da je zadovoljna da je HKC – Beograd prihvaćen što se vidi, kako kaže, po posjećenosti publike i medijskom praćenju kulturnih događaja.

Kako dalje navodi, u Beograd je došla odavno. Uključila se u društveni i kulturni život grada.

»Zadovoljna sam što sam kao čovjek i umjetnik postigla na osobnom planu, a da sam prihvaćena, svjedoče mnogobrojna priznanja«, kaže ona, dodajući:

»Prostor će kad i ako ga dobijemo omogućiti lakše funkcioniranje. Ali naše potrebe za drugačijim odgovarajućim prostorima postojat će i dalje s obzirom na vrstu događaja i očekivani posjet publike. Ponudeni prostor će služiti za manje kulturne događaje i one što se u hodu ponude. Lijepa i velika zamisao je da HKC-Beograd postane centar okupljanja svih Hrvata iz Srbije, ali zahtijevala bi još jednu kuću bana **Jelačića** u Beogradu, profesionalnu, kadrovsku popunu i još dosta toga što nismo sada u mogućnosti sagledati. No, lagano, sve u svoje vrijeme. Imamo godišnje planove koje je omela pandemija koronavirusa, pa s njima kasnimo. A planova je puno«, navodi Crnić.

Zajedno k istom cilju

Predsjednica Fondacije *Antun Gustav Matoš* Katica Naglič ističe da je zadovoljna položajem i prostorom koji su dobili.

»Lojalni smo građani države u kojoj živimo, ali čuvamo i volimo svoj nacionalni identitet i svoju matičnu državu. Svojim radom, životom, kulturnom baštinom, baš tamo gdje živimo, djelujemo, želimo pridonijeti boljem životu naprije sebe, a potom Beogradu, Srbiji, svojoj domicilnoj državi, regiji. Do sada smo to činili pojedinačno ili u okviru pojedinih udruga. Sada u okviru i uz pomoć fondacije ćemo dati mogućnost centraliziranog okupljanja i djelovanja. Ovo je godina ispitivanja mogućnosti intelektualne i kulturne, kako pojedinaca tako i udruge Hrvata u Beogradu. Moramo skupiti u fondaciju sav taj kapital da bismo usmjerili svoje djelovanje unutar i izvan zajednice. Svaka udruga nudi drugi dijapazon predstavljanja kulture što je jako dobro. Objedinit ćemo književno, likovno, glazbeno, filmsko stvaralaštvo. Ponudit ćemo objedinjenu kulturnu baštinu svih Hrvata u Beogradu na jednom mjestu. Ponudit ćemo mogućnost učenja hrvatskog jezika, predavanja gospodarstvenicima, predavanja na temu hrvatske nacionalne manjine u Beogradu. Mogućnosti su velike. Očekujemo da sinergija svih udruga i pojedinaca s našeg teritorija ostavi traga u ovom periodu naših života i vremenu u kojem djelujemo«, istaknula je Naglič.

S. D.

Održana sjednica Predsjedništva DSHV-a

Stranačke odluke obvezujuće za sve

Pregovori sa SNS-om o sudjelovanju u tijelima vlasti bit će nastavljeni, a krajnji rok za okončanje pregovora je kraj veljače, zaključak je Predsjedništva DSHV-a * Komunikacija o stanju, prilikama i procesima unutar DSHV ubuduće se treba odvijati unutar stranke, također je zaključak Predsjedništva DSHV-a

Podnoseći izvješće o radu DSHV-a u prošloj godini predsjednik **Tomislav Žigmanov** istaknuo je da je primjereno situaciji uvjetovanoj pandemijom koronavirusa i uvedenim protupandemijskim mjerama DSHV redovito održavao sjednice Vijeća i Predsjedništva, redovito su održavane sjednice mjesnih odbora i podružnica. Osnovane su nove MO – Vršac i Bački Petrovac, povećan je broj članova; intenzivirana je komunikacija s dužnosnicima DSHV-a – članova Predsjedništva i Vijeća te vodstva podružnica i mjesnih organizacija radi ostvarivanja što učinkovitijeg rada.

Izbori, novi mjesni odbori, vidljivost

»Do sredine ožujka 2021. godine održana je većina izbornih skupština svih mjesnih organizacija i podružnica, a izborna skupština nije mogla biti održana zbog zabrane okupljanja tijekom gotovo cijele godine – o njezinom prolongiranju odlučilo je Vijeće DSHV-a. Održani su izbori na svim razinama u Srbiji, ocjena iz zaključaka Vijeća DSHV-a je da smo izbornim rezultatima 'relativno nezadovoljni'. Pokušaj marginaliziranja DSHV-a iz političkog života hrvatske zajednice je osuđen – usprkos destabilizirajućem djelovanju nekoliko pojedinaca, očuvano je zavidno jedinstvo u stranci«, navedeno je u izvješću.

U 2020. godini nastavljene su raznovrsne i stalne aktivnosti kako bi se osigurala vidljivost DSHV-a kao relevantnog političkog subjekta u hrvatsko-srpskim odnosima; postojala je stalna i intenzivna suradnja s Hrvatskim nacionalnim vijećem glede svih važnijih pitanja hrvatske zajednice u Srbiji. Među ostalim, predsjednik DSHV-a je u svom izvješću izdvojio i ostvarenu pristojnu i cjelogodišnju vidljivost u medijima u Hrvatskoj i Srbiji kroz priopćenja, intervjue, sudjelovanja s priložima u informativnim programima elektroničkih medija, izravno sudjelovanje

u radijskim i televizijskim programima. Prijedlog izvješća o radu, koji će biti upućen na sjednicu Vijeća DSHV-a, usvojen je s jednim suzdržanim glasom (od prisutnih 12 članova Predsjedništva za izvješće je glasalo 11). Na sjednicu Vijeća DSHV-a bit će upućen i prijedlog plana rada za 2021. godinu koji je također (s dva glasa protiv) usvojen na Predsjedništvu. Predsjednik Žigmanov izdvojio je nekoliko najznačajnijih aktivnosti za ovu godinu.

»Izborna skupština DSHV-a (koja će biti održana čim prilike to budu dopuštale), završetak procesa uključivanja Hrvata u procese donošenja odluka na svim razinama vlasti u Srbiji i, naravno, najveći društveni događaj – popis stanovništva u X. mjesecu. Sve ostalo prati ono što je i do sada bio prostor rada«, kazao je Žigmanov.

Pregovori bez definiranih pravila i rokova

Točka dnevnog reda bila je i informacija o tijeku razgovora o uključivanju predstavnika DSHV-a u procese donošenja odluka.

»Srbija nije mogla ostati nijema na korake koja je Hrvatska učinila glede uključivanja srpske manjine i ponudila je mogućnost postizbornog uključivanja političkih predstavnika hrvatske zajednice u proces donošenja odluka. Pri čemu se ne definiraju pravila, rokovi i ne razgovara se uvijek s onima koji su zainteresirani. Usporedo s tim imate unutar zajednice proces koji generira

nekoliko ljudi koji žele DSHV kao političku stranku maknuti iz političkog procesa i uključiti HNV. Da HNV stave izvan zakona», kazao je Žigmanov i dodao kako u razgovorima s predstavnicima vlasti nikakvih pomaka nema od 2. prosinca, osim što je otvoreno pitanje uključivanja predstavnika Hrvata u institucije Novog Sada.

Procesi uključivanja su najdalje otišli kada je u pitanju Pokrajina. U Somboru, Subotici, Apatinu, Baču pregovori nisu ni počeli.

»Hoćemo cjelinu. Republika, Pokrajina, lokal i da to završimo jednim sporazumom. Toga do sada nije bilo. Apeliram na srpljivost. Naravno da će se svaka odluka verifikirati, ali kontinuirano iznošenje određenih prigovora izvan institucija jest nešto što nije dopustivo«, kazao je Žigmanov.

Predsjedništvo je izglasalo da se za kandidate Vijeću DSHV-a za pokrajinska tijela vlasti predlože **Goran Kaurić, Mladen Petreš i Ljiljana Dulić**.

Predsjedništvo je potvrdilo i odluku MO DSHV-a Novi Sad, pa će kadrovska rješenja, na čelu s **Ankicom Jukić-Mandić**, koja je savjetnica gradonačelnika i nekoliko mjesta u komisijama i savjetima i jedna zamjenička pozicija u javnoj upravi, biti predložena Vijeću strake.

Predsjedništvo DSHV-a donijelo je zaključak da se pregovori sa SNS-om nastave do kraja veljače.

Željko Pakledinac kazao je da ne može prihvatiti da diže ruku za nekoga tko već dva mjeseca radi u Pokrajini.

»Zašto odluku nismo donijeli prije dva mjeseca, kao što sada donosimo za Novi Sad? Koje tijelo DSHV-a je donijelo odluku da se određeni ljudi imenuju u Pokrajinu?«, pitao je Pakledinac, koji je prilikom glasanja kod većine točaka dnevnog reda bio suzdržan.

Odgovarajući na primjedbu Žigmanov je kazao da je bilo potrebno brzo reagirati i naći rješenje, a Goran Kaurić, Mladen Petreš i Ljiljana Dulić političko rješenje DSHV-a bit će kada tu odluku donese Vijeće stranke.

U okviru informacije o događajima u DSHV-u i u hrvatskoj zajednici između dvije sjednice Predsjedništva Žigmanov se osvrnuo na javna obraćanja članova Predsjedništva u kojima su, osim ostalog, iznijete tvrdnje da predsjednik nelegalno vodi stranku.

»Stvara se umjetna klima nezadovoljstva i onda u tom razdoblju i prestaju pregovori sa SNS-om. Postoji dijalog unutar

stranke, a kada se donesu odluke one su obvezujuće«, kazao je Žigmanov.

U raspravu se uključio **Grgo Horvacki**, koji je kazao da je iznošenje određenih stavova, više puta ponovljenih neistina u javnosti nedopustivo, pogotovo u trenutku kada se vode pregovori i razgovori s vladajućom strankom.

»Nije namjera da se bilo tko ruši već su samo pobrojani članovi koji su prekršeni. Ako to nije tako, rekli ste i sami gospodine Horvacki, koje su mogućnosti. Budući da mi sami nećemo podnijeti ostavku, onda predstoji ono drugo. Ako smo transparentni i otvoreni, neka se to stavi kao točka dnevnog reda, ali da onda svi imamo ispred sebe materijal, a ne da u okviru nekih informacija iznosimo je li to ispravno ili ne«, kazao je Pakledinac.

Predsjedništvo DSHV-a donijelo je Zaključak u kom je navedeno da se praksa iznošenja osobnih stavova u javnost prekine, a ukoliko se s time nastavi bit će prekinuta na legalne ili legiti-

timne načine, od osobnih tužbi, pa do stegovnih postupaka. Od prisutnih 12 članova Predsjedništva glasalo je 11 članova, a jedan je bio suzdržan.

Predsjedništvo je odlučilo da se visina članarine ne mijenja i da ostane u rasponu od 200 do 950 dinara.

Nakon sjednice predsjednik DSHV-a konstatirao je da je najvažnije da su odluke na sjednici Predsjedništva usvojene sa samo jednim glasom protiv, čime je potvrđeno da je jedinstvo jedine relevantne političke stranke Hrvata u Srbiji, usprkos brojnim nasrtajima ne samo očuvano, nego i učvršćeno.

Z.V.

Financije

U 2020. godini DSHV je ostvario ukupan prihod od 4.314.777 dinara. U istom razdoblju rashodi su bili 4.255.999 dinara, pa je ostvarena dobit, koja je prenijeta u ovu godinu, nešto manja od 60.000 dinara. Najveći dio prihoda, 3,5 milijuna dinara, DSHV je prošle godine dobio iz proračuna Republike Srbije, zatim iz proračuna gradova Subotica i Sombor, AP Vojvodine, općine Bač i Srijemske Mitrovice. Ukupno je na taj način DSHV ostvario prihod od 4.181.000 dok su prihodi od članarine i priloga 133.000 dinara. Najveći dio novca utrošen je za organiziranje sjednica Predsjedništva i Vijeća, te za putovanja na sastanke. Žigmanov je istaknuo da je mišljenje državne revizorske institucije da se materijalno-financijsko poslovanje odvija sukladno svim zakonskim propisima.

U 2021. godini očekivani prihodi DSHV-a bit će desetak puta manji od prihoda iz 2020. godine – 385.000 dinara. DSHV će ove godine dobiti novac iz proračuna Grada Subotice i Općine Bač, a trebalo bi i od Grada Sombora. Planirani rashodi su 3.139.000 dinara. Radit će se zato na povećanju prihoda od članarina i drugih prihoda stranke.

Ljiljana Dulić, specijalna savjetnica za osnovno obrazovanje nacionalnih manjina

U obrazovanju se ništa ne događa naglo

*Za potrebe predsjednika Pokrajinske vlade obavljat ću najsloženije analitičke i savjetodavne poslove u području osnovnog obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine s naglaskom na obrazovanju na hrvatskom jeziku * Trudit ću se svojim angažiranjem pridonijeti da uvezanost i povezanost kompletnog obrazovnog sustava bude zaokružena * Skupa s Odborom HNV-a za obrazovanje nastojat ću pridonijeti širenju mreže nastave na hrvatskom jeziku * Planiram obići sve škole u Vojvodini koje imaju nastavu na hrvatskom jeziku ili hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture*

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Od ove godine, nakon dvije godine pripremanja-pregovaranja između predstavnika hrvatske zajednice i vlasti u Srbiji i AP Vojvodini, **Ljiljana Dulić** je postavljena za specijalnu savjetnicu predsjednika Pokrajinske vlade **Igora Mirovića** za obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina u Vojvodini s naglaskom na obrazovanju na hrvatskom jeziku. »Sudjelovanjem pripadnika hrvatske nacionalne manjine na svim razinama vlasti ostvaruje se povezanost koja može donijeti samo napredak, boljitak u obrazovanju kao i svim drugim poljima. Neka idemo malim

koracima naprijed, ali se stalno ide naprijed«, kaže ravnateljica Osnovne škole **Vladimir Nazor** u Đurđinu Ljiljana Dulić.

ER **Od 1. siječnja stupili ste na dužnost specijalne savjetnice predsjednika Vlade AP Vojvodine Igora Mirovića za obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina s naglaskom na hrvatsku manjinu. Što su Vaše ovlasti, dužnosti, riječju: što će biti Vaš posao na ovom mjestu?**

Da, za potrebe predsjednika Pokrajinske vlade obavljam najsloženije analitičke i savjetodavne poslove u oblasti osnovnog

obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine s naglaskom na obrazovanju na hrvatskom jeziku. Trudit ću se svojim angažiranjem pridonijeti da uvezanost i povezanost kompletnog obrazovnog sustava bude zaokružena. To što mi imamo nastavu, a nismo imali ni na razini gradske vlasti, ni pokrajinske, ni republičke prohodnost bio je otežavajući čimbenik do sada. Vjerujem da ću pridonijeti da se proces razvoja nastave na hrvatskom jeziku unaprijedi, ali taj proces traje, ništa se u obrazovanju ne događa naglo. U kreiranje i osnaživanje pozitivne percepcije nastave na hrvatskom jeziku, kao što je to trenutno kod mađarske, rumunjske, rusinske i slovačke nacionalne manjine čiju nastavu pohađa više od 60% djece, se mora ulagati. U dosadašnjim razgovorima s predsjednikom Pokrajinske vlade Igorom Mirovićem on je pokazao zaista otvorenost i odobravanje ka svemu tome, ali taj proces, dok se ne sklope sve kockice, nije brz i mora se ići postupno i sustavno.

Kako je došlo do Vašeg imenovanja na ovu dužnost?

Hrvatsko nacionalno vijeće više od deset godina isticalo je potrebu da se obrazovanje na hrvatskome jeziku u institucionalnom smislu mora u cjelini izgraditi. S prosvjetnim savjetnikom cijeli sustav obrazovanja dodatno je osnažen i osiguran je jamac stalnog unaprjeđenja kvalitete nastave na hrvatskom jeziku. U protekle dvije godine u svim razgovorima s predstavnicima republičkih i pokrajinskih tijela vlasti čelnici Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini su inzistirali na rješavanju ovoga pitanja, a obećanje koje su dobili u razgovorima s predsjednikom Pokrajinske vlade Igorom Mirovićem sada je evo i urodilo uspjehom. Mene su kontaktirali kao osobu koja već ima 20 godina iskustva u rukovođenju školom i 32 godine rada u prosvjeti i vjerujem da svojim iskustvom zaista mogu pridonijeti da nastava na hrvatskom od sada bude još kvalitetnija.

Što će biti Vaše glavne zadaće na ovoj dužnosti?

Uvezati i povezati sve segmente i čimbenike nastave na hrvatskom nastavnom jeziku. Nastaviti započete projekte. Još više osnažiti kadrove i škole koje imaju nastavu na jezicima nacionalnih manjina i materinji jezik s elementima nacionalne kulture. Skupa s Odborom HNV-a za obrazovanje nastojat ću pridonijeti širenju mreže nastave na hrvatskom jeziku. Tamo gdje nema nastave na hrvatskom jeziku, gdje je zbog više čimbenika to nemoguće realizirati, izići u susret i ponuditi predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Što će biti Vaše prve aktivnosti?

Planiram obići sve škole u Vojvodini koje imaju nastavu na hrvatskom jeziku ili hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Pri svemu tom surađivat ću s Odborom HNV-a za obrazovanje, jer oni imaju podatke i surađuju sa školama. Jedna od prvih zadaća i aktivnosti je, dakle, prikupiti podatke i iskustva u nastavi i o tome putem izvješća informirati predsjednika Pokrajinske vlade.

Kakvom ocjenjujete situaciju u obrazovanju na hrvatskom jeziku, kakvi su problemi, dostignuća?

Hrvatska nacionalna manjina je nacionalna manjina koja je tek od 2002. godine krenula s obrazovanjem na materinjem jeziku. U početku smo pratili, proučavali put ostalih nacionalnih manjina, a sada moram reći kako je u nekim segmentima nastava na hrvatskom jeziku uzor za praćenje drugih nacionalnih manjina. Hrvatsko nacionalno vijeće, odjeli, odbori za obrazovanje su jedi-

na tijela koja su se svih ovih godina – uz nastavni kadar, roditelje učenika i ravnatelje škola, borili i nastojali da obrazovanje bude jedno od prioriteta rada kao i da u sustavu obrazovanja u Srbiji dobije svoje mjesto. Do sada smo ostvarili zaokružen ciklus od jaslica do lektorata. Radit ćemo sada na usavršavanju, poboljšanju kvalitete nastave, osnaživanju kadrova, pronalaženju novih kvalificiranih kadrova, rješavanju otvorenih pitanja, povećanju obuhvata djece uključene u nastavu na hrvatskom jeziku. Jedan od ciljeva je obuhvatiti stručnim usavršavanjem sve zainteresirane učitelje, nastavnike.

Nedostatak udžbenika je dugo bio veliki problem. Sada je to pitanje riješeno, ali zahvaljujući prije svega naporima samog HNV-a.

Na rješavanju problema nedostatka udžbenika radili smo samo svojim snagama, i sad već svi imaju udžbenike koji se koriste u nastavi. Posvećenost učitelja, nastavnika je za svaku pohvalu... Sjećam se kopiranja nastavnih jedinica, polovnih udžbenika, bilježnica, brisanja ispisanih redaka kako bi naši učenici mogli popunjavati prazne linije. Sve je to sada iza nas.

Koliko učenika se danas školuje na hrvatskom jeziku u Srbiji?

Cjelovita nastava postoji u pet vrtića u Subotici koju pohađa 113 djece, u pet osnovnih škola u Subotici i Monoštoru – 231 učenik, tri srednje škole u Subotici (Gimnazija, Politehnička, Medicinska) – 180 učenika. Nastava na srpskom jeziku uz izučavanje izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture postoji u petnaest škola u jedanaest mjesta (Srijemska Mitrovica, Sot, Vajska, Plavna, Sonta, Monoštor, Bereg, Bezdan, Žednik, Tavankut, Đurđin) s ukupno 462 učenika

Koja su otvorena pitanja, problemi i poteškoće u nastavi na hrvatskom jeziku?

Republika Srbija nije osigurala sredstva za provođenje cjelovite kurikularne reforme za hrvatsku zajednicu, te Hrvatsko nacionalno vijeće mora osigurati financijske i ljudske resurse ukoliko želi pratiti kurikularnu (obrazovnu) reformu. Mali je i nedovoljan broj uposlenog jezično stručnog kadra jer, unatoč postojanju stručnog kadra, škole ne iskazuju potrebe i ne upošljavaju nastavnike i profesore koji imaju licencu za poznavanje hrvatskog jezika. Nadalje, unatoč preporuci Međuvladinog mješovitog odbora Hrvatske i Srbije i načelnoj suglasnosti Ministarstva obrazovanja Republike Srbije i AP Vojvodine još uvijek nije donijeta čak ni formalna odluka o osnutku Hrvatskog školskog centra što je nužan prvi korak u cilju realizacije ovog strateškog projekta. Izrađen je elaborat, podnijete sve zamolbe i formirana je radna skupina koju čine predstavnici Ministarstva nauke, prosvete i tehnološkog razvoja, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine - nacionalne zajednice, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Subotičke biskupije, pa ipak još uvijek nema odluke. Također niti jezično stručno usavršavanje nastavnika nije osigurano od strane države. Osim toga, problem su i prijevodi pedagoške dokumentacije jer država daje pravo na obrazovanje, ali ne prevodi obrasce i javne isprave na jezik nacionalne manjine, tako da prijevodi, lekture i korekture svih obrazaca i javnih isprava, e-dnevnik... padaju na teret HNV-a. I na koncu, i kada postoji potreba za otvaranjem cjelovite nastave u mjestima gdje postoji inicijativa roditelja, država nema proaktivan pristup nego se nerijetko događaju op-

strukcije na terenu. Sve to zajedno rezultira malim brojem djece upisanim u nastavu na hrvatskom jeziku – svega 20% u mjestima gdje im je to omogućeno.

HR Prema Vašem iskustvu zašto se mali broj roditelja odlučuje upisati djecu na nastavu na materinjem, hrvatskom jeziku?

Neki roditelji ne žele da im djeca idu u kombinirani odjel mada su dosadašnja iskustva pokazala da nastava u kombiniranim odjelima nije pokazala nikakve negativne posljedice. Postoje tu i određeni praktični razlozi kao i činjenica da učenici u hrvatskim odjelima imaju i dodatna 2-3 sata, jer imaju i dodatni predmet – srpski jezik kao nematerinji jezik. Treba reći i da se kod uvođenja nastave na hrvatskom jeziku do sada nailazilo na otpor u svim sredinama i da je našoj nacionalnoj manjini najteže izboriti se sa svim tim, zbog naslijeđa rata i svega što se događalo devedesetih godina. Druge manjine nemaju takvu bližu povijest i sve to i dalje ostavlja neki gorak okus kada se o tome razgovara, ali se nadam da ćemo uspjeti pokazati da dobrom voljom i stručnošću nastupamo. Također smatram da će sada, kada se vidi da osim HNV-a i u Pokrajini postoji funkcija na kojoj je pripadnik hrvatske nacionalne manjine, biti pozitivnog efekta. Naime, čini mi se da kod roditelja još uvijek postoji neki strah i ne žele se isticati kao Hrvati, a s druge strane i neki nastavnici, ravnatelji i gradonačelnici nemaju pozitivan pristup i postoji otpor. Roditelji to osjete i onda radije ne žele upisivati djecu u nastavu na hrvatskom jeziku. Tako da je moj zadatak osnažiti roditelje, vidjeti probleme na terenu, reći im da nisu sami i ukazati da sada postoji bolja vertikalna povezanost.

HR U dosadašnjem razvoju nastave na hrvatskom jeziku se stjecao dojam kako je nastava na hrvatskom jeziku izvan sustava. Drugim riječima sve se radilo »na mišiće« uz velike napore pa i financijska ulaganja od strane HNV-a. Hoće li se to sada promijeniti?

Svih ovih godina je jedino HNV, Odbor za obrazovanje i članovi Izvršnog odbora HNV-a zaduženi za obrazovanje, poticao i »gurao« proces razvoja nastave na hrvatskom jeziku. Apsolutno jedino. Svaki član IO HNV-a od **Ivana Stipića, Stanislave Stantić-Prčić, Anđele Horvat** do **Margarete Uršal** je radio najbolje što je mogao. To su ljudi iz struke i radili su jako puno i trudili se nastavu na hrvatskom i suradnju s Hrvatskom uspostaviti, nabavljati udžbenike i sve ostalo što je bilo potrebno. Ali nedostajala je podrška sustava. Sigurna sam da su i druge nacionalne manjine imale trnovit put dok se nije uspostavilo obrazovanje na manjinskim jezicima, ali hrvatskoj manjini je sada teže zbog povijesnog naslijeđa koje nas opterećuje. Svojim angažiranjem je sada pokrajinska Vlada pokazala da želi uključiti Hrvate u taj sustav i nadam se i u sustav odlučivanja. Suradivati ću s Pokrajinskim tajništvom za obrazovanje, prosvjetnom inspekcijom i povezat ću se sa svim strukturama i segmentima, kako na razini gradskih uprava, pokrajinske vlasti, školskih uprava pa do Ministarstva prosvete. Nadam se da će se time mnoge stvari poboljšati, olakšati i unaprijediti.

HR Koji su najznačajniji pomaci i postignuća u obrazovanju na hrvatskom jeziku?

Tek od 2016. Srbija je preuzela obvezu izrade nedostajućih udžbenika, a 15 godina (počevši od 2002.) država nije osigurala udžbenike na hrvatskom jeziku. Naime, tek 2016. je potpisan trojni Memorandum između Ministarstva prosvete, znanosti i tehnološkog razvoj Republike Srbije, Zavoda za udžbenike i Hrvatskog

nacionalnog vijeća prema kome su do sada izrađeni svi udžbenici za osnovnu školu i za prvi razred gimnazije. Sve do 2016. HNV je svojim ljudskim i financijskim resursima samostalno izrađivao udžbenike. Otvoren je lektorat za hrvatski jezik na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu 2018. godine. Iste godine je otvoren novi srednjoškolski profil u Medicinskoj školi u Subotici, a 2017. je otvoren istureni odjel Glazbene škole *Stevan Hristić* u Sonti. Važan je pomak i da je ubrzan i olakšan proces nostrificiranja sveučilišnih diploma.

HR Kako biste općenito opisali situaciju u obrazovanju danas i obrazovni sustav?

Kao i svaki, i obrazovni sustav ima svojih manjkavosti. Stihijski se rade pojedine ključne stvari. Ide se iz reforme u reformu već duži niz godina, a da se nekad ne pripremi teren. Od danas do sutra se nameću neke stvari prosvjetnim radnicima bez odgovarajuće pripreme i informacija.

Tri desetljeća u prosvjeti

Premda joj je, kako sama kaže, u djetinjstvu jedina želja bila postati stomatologom, slučajnost, a možda i ne, je Ljiljanu Dulić odvela u prosvjetu. Slučaj je udesio da one godine kada je upisivala srednje usmjereno obrazovanje u Subotici nije bilo stomatološkog smjera, pa je upisala srednju školu prosvjetnog usmjerenja, nakon toga završila je Višu pedagošku školu a zatim i Učiteljski fakultet u Somboru Univerziteta u Novom Sadu. Radnu karijeru je započela kao i mnogi drugi u ovoj profesiji – na zamjeni u OŠ *Matko Vuković* 1988., a zatim je kao učiteljica radila od 1989. do 2001. u OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu, gdje je bila uključena i u organizaciju kulturnih aktivnosti škole vodeći mali zbor i orkestar. I sljedećih dvadeset godina Ljiljana Dulić je ostala u prosvjetnoj struci – ali kao ravnateljica Osnovne škole *Vladimir Nazor* u Đurđinu gdje sada broji već peti mandat.

HR Kako ste prebrodili razdoblje zaključavanja zbog covid-19?

Ponosna sam na naše nastavnike kako su se izborili s čitavom ovom situacijom oko prelaska na online nastavu u trećem mjesecu prošle godine. Prosvjetne vlasti su opskrбиле škole odgovarajućom tehnikom, ali ni prosvjetni radnici ni roditelji nisu bili pripremljeni za to. Ipak, velika većina prosvjetnih radnika je požrtvovano i po 18 sati odgovarala na dječja i roditeljska pitanja i vraćala nazad pregledane i ispravljene zadatke. Zadovoljna sam ipak kako je sve to prošlo; radilo se od ujutro do uvečer, razmjenjivale su se informacije i zaista je bilo iscrpljujuće i za učitelje, nastavnike, a i za đake, ali i roditelje. Početkom šestog mjeseca su snage bile na izmaku, ali je došlo do vraćanja na neposrednu nastavu i to je spustilo tenziju. Smatram da je taj period naglog prelaska na online nastavu jako teško pao svima, osobito jer je bila veoma stresna situacija: bolest, neizvjesnost, neki su roditelji ostajali bez posla... Općenito, smatram da su svi prosvjetni radnici dali puno da se sve to realizira. Od ove školske godine sve ide lakše, jer nas je

i samo Ministarstvo prosvjete pripremi na odabir platforme za učenje, a kolege iz škole nam držale obudu da ako bude potrebe, možemo prijeći na nastavu preko google učionica. Krenuli smo u redovnu nastavu u devetom mjesecu, jer smo »povlašteni« time da imamo manje od 15 učenika i možemo držati nastavu redovito uz određene uvjete i mjere kako bi se nastava sigurno odvijala. Većina ljudi na promjene ima određeni otpor, ali kada shvatimo da to nije tako strašno i veliko, a pripremljeni jesmo na cjeloživotno učenje kroz seminare i obuke, mogu reći da nas je sve što smo prošli promijenilo i sada i ta online nastava nije više bauk.

Povjerenje

Bez ukazivanja povjerenja od strane roditelja, nastave na hrvatskom jeziku ne bi bilo. Zahvaljujem se roditeljima na ukazanom povjerenju, vjeri u nešto što je počelo tek 2002.

Kako vidite položaj i značaj seoskih škola danas?

Mislim da se na selu profesija učitelja/učiteljice više cijeni nego u gradu i smatram da su seoske škole uvijek imale i danas imaju poseban značaj. One su centar sela, centar zbivanja, dešavanja, života. Ono što stalno ponavljam i roditeljima na zajedničkim sastancima i na savjetu roditelja je zahvala za ono što smo

postigli da se taj trokut između škole, roditelja i djeteta zaokruži. Jer jedino tako možemo od djece napraviti ljude. Zajednički ga usmjeriti na pravi način za život. Ono što je karakteristično za seoske škole je manji broj djece u razredima i općenito u školi, pa je tako na primjer u našoj školi u Đurđinu ranijih godina bilo oko 200 djece, a sada imamo 120 djece s vrtićem zajedno. Kada sam došla u ovu školu, u osmom razredu je bilo 30 učenika, a sadašnji šesti razred, koji je kritična generacija, ima ukupno 6 učenika. Sada se ipak taj broj povećava, pa ima oko 12-13 djece po generaciji.

Je li taj mali broj djece opasnost za opstanak škole?

Posljednjih desetak godina se stalno govori o mreži škola, spajanju seoskih škola pa je postojala zabrinutost »što će biti« kada je zatvorena OŠ *Miloš Crnanjski* i plašili smo se da će se dogoditi pripajanje i zatvaranje nekih seoskih škola. Međutim, Gradska uprava Grada Subotice je stala iza nas i taj trend i u Vojvodini postoji da se ne diraju seoske škole. I hvala im za to, jer mislim da ako bi se gasile seoske škole da bi se gasila i sela. Svaki ravnatelj koji radi u seoskoj školi zna da je škola centar okupljanja djece i mladeži i mi trebamo biti ti koji ćemo ih animirati, skoniti s ulice, dati im zadaće, slobodne aktivnosti, sekcije, i osmisliti slobodno vrijeme. Iako treba reći, u školama na selu postoje i problemi kao što su nedostatak osoblja, administrativnih radnika, majstora, domara. Manje seoske škole manje novca dobijaju, a za sve radove se naplaćuje i izlazak i manje seoske škole samim tim imaju veće troškove.

Rast broja umrlih, pad broja živorođenih

Republički zavod za statistiku Srbije objavio je priopćenje s podacima o živorođenima i umrlima od siječnja do prosinca 2020. godine. U priopćenju su prikazani prethodni rezultati nakon upisa u matične knjige rođenih i umrlih po mjesecima.

U Srbiji je u razdoblju siječanj-prosinac 2020. broj živorođenih bio 61.693, te se u odnosu na isti period 2019. godine, kada je ukupan broj živorođenih bio 63.484, bilježi pad od 2,8%.

Broj umrlih je u 2020. godini iznosio 114.954, što u odnosu na 100.963 umrlih u 2019. godini znači rast za 13,9 % ili 13.991. Najveći rast broja umrlih u odnosu na 2019. godinu se bilježi u prosincu, jer je u 2019. godini broj umrlih iznosio 8.803, a u prosincu 2020. je iznosio 17.321 te indeks porasta broja umrlih iznosi 196,8. Indeks rasta broja umrlih je visok i u srpnju 120,4 (kada je umrlo skoro 1.701 više u odnosu na 2019.)

te u studenom 135,6 (kada je umrlo 2.843 više stanovnika u odnosu na 2019. godinu).

I po regijama postoje određene razlike u broju umrlih i živorođenih.

Broj umrlih u regiji Vojvodine u 2020. godini je veći za 3.008 (11,2%) od broja umrlih u 2019. godini, u Beogradskoj regiji je za 3.797 (16,3%) veći broj umrlih, u regiji Šumadije i zapadne Srbije broj umrlih je veći za 5.476 (15,2%) i u regiji južne i istočne Srbije broj umrlih je veći za 1.710 (11,5%).

Broj živorođenih u regiji Vojvodine je u 2020. za 132 veći od broja živorođenih u istom periodu 2019. godine (0,9% više), u Beogradskoj regiji je za 1.107 (5,4%) manje, u regiji Šumadije i zapadne Srbije je za 339 (1,6%) manje, dok je u regiji južne i istočne Srbije pad broja živorođenih najizraženiji 477 (6,7%) manje.

J. D.

Novinar Nenad Živković tužio RTV Pančevo za povredu časti

Novinar **Nenad Živković** je na RTV Pančevo prikazan kao eksponent ustaštva u Srbiji, te je, želeći da skloni ljagu sa svog imena, tužio ovu televiziju i njenu glavnu i odgovornu urednicu **Jasminu Petković** za duševnu bol, odnosno povredu časti i dostojanstva, navodi se na sajtu Nezavisnog udruženja novinara Srbije. U maloj sudnici Palače pravde je 25. siječnja održan glavni pretres na kojem su se i oštećeni i obrana pojavili i dali svoje iskaze. Međutim, u trenutku kada su se ti prilozi pojavili, Jasmina Petković nije bila glavna i odgovorna urednica, već **Miroslav Milakov**, koji je predložen za svjedoka na sljedećem ročištu.

»Ti prilozi su se pojavili nakon mojih kritičkih tekstova napisanih na sajtu *Pančevo City*. Oni se odnose na nefunkcioniranje lokalne samouprave i evidentno obaranje kvalitete života građana, koju provodi već šest-sedam godina gradska vlast Srpske napredne stranke«, kazao je za portal NUNS-a Nenad Živković.

On kaže da je to samo drugi dio iste kampanje, koja je započela kada je 22. veljače govorio na prosvjedu *1 od 5 miliona*, u seriji od nekoliko tekstova, za koje vodi poseban sudski postupak.

»Nakon nekoliko mjeseci, nastavljaju se kontinuirani pokušaji diskreditacije, te se stvara atmosfera hajke u kojoj bi trebao biti izložen javnom linču i preziru«, kazao je Živković.

On je rekao za NUNS da »je stvar u tome što lakomisleni, a pritom neobaviješteni građanin, iz svoje perspektive doživljava patriotizma, misli da je sasvim normalno obračunati se s novinarom za kojeg je na televiziji čuo da je eksponent ustaštva u Srbiji«.

»Ili da je dio projekta unutarnje destabilizacije Srbije, da često gostuje na CIA televiziji, da je za nekoliko dana godišnje zaradio desetke tisuća eura, pa da čak pomisle i kako sam bogat čovjek, te da me pokradu«, kaže Živković, i objašnjava: »Moja inicijalna ideja jest upravo ta da se pred sudskom vlašću utvrdi je li moguće, kažnjivo ili nekažnjivo da se na ovaj način blate i diskriminiraju građani Srbije«.

Tužba je podignuta zbog tri priloga, emitiranih na RTV Pančevo 2019. godine, kao i zbog tekstova na portalu te televizije, u kojima je Živković označen kao »plaćeni projekt« i »politički aktivist«, koji podržava »proustaške medije«. Zbog ovih priloga, REM je RTV-u Pančevo izrekao mjeru upozorenja, a dotadašnji glavni i odgovorni urednik Miroslav Milakov smijenjen je s te funkcije.

Suđenje je počelo 22. svibnja prošle godine, a sljedeće ročište je zakazano za 7. svibnja.

(www.nuns.rs)

Ima oporbe, nema oporbe

U jednoj kazališnoj predstavi osamdesetih godina prošlog vijeka, u kojoj je prikazan jedan obnovljeni antički tekst, jednom poznatom filozofu pripisana je misao: »država (tada grad) je kao plemeniti konj – sklona je ulijeniti se, pa je potrebno da se mamuza«, što znači da je potrebna izvjesna kritika postojeće vlasti. Čitajući originalni filozofski tekst, nigdje nisam našao ovu sentencu, pa sam zaključio da to su to autori igrokaza jednostavno ubacili u tekst u doba socrealizma i jedinog neprikošnovenog vladara države SFRJ. U današnje nesumnjivo koronakriznom periodu ovaj problem oporbe je itekako aktualan, jer ako oporba kritizira aktualnu vlast, onda zapravo ne želi sudjelovati u borbi protiv ove, u suštini nepoznate, pandemije. Ali, praktično im se isto piše: ako u ovoj gigantskoj borbi ne staje uz aktualnu vlast, ne želi dobro narodu. Ova moja »teza« bazira se na redo-

Kopaoniku, kog nazivaju i »gondolom«. Budući da je ideju i izvođenje ove građevine realizirao oporbeni gradonačelnik, oporba je mogla kritizirati najvišeg rukovodioca, zamjerajući mu da »nije nosio kapu!«. Povodom ovoga, sjetio sam se jednog starog vica. Medvjed i vuk su sjedili i dosađivali se. Medvjed je upitao svoga druga: »Što da radimo?«. Vuk odgovori: »Ajde da istučemo klokana!«. »Kojim razlogom?« »Ako ima kapu – zato, ako nema kapu – zato«, reče vuk. Tako se i desilo, klokana nije imao kapu i dobio je velike batine. Prošlo je nekoliko dana, prijatelji su se ponovo dosađivali. Opet dilema koga tući iz zabave? Izbor je ponovo pao na klokana, a medvjed je tražio razlog. Vuk reče: »Pa ponovo zbog kape«. Medvjed veli: »To je dosadno, ajde da mu tražimo cigaretu«. Odu ponovo kod klokana, koji sav u zavojima upita: »Što želite?«. »Daj nam cigaretu!« Klokana kaže: »Želite s filterom ili bez filtera?«. »Daj nam vatre«, kaže medvjed. »Želite li sa šibicom ili upaljačem?«. Budući da nisu imali što još tražiti, vuk poviče: »Opet nema kapu!«. Tako klokana opet dobije batine. Nosio ti kapu ili ne, ako ništa drugo bar ćeš dobiti kritiku.

Ministarstvo za izbore

Oporba, kada nema bolje ideje, posuđuje ih od vladajućih stranaka. Valjda po uzoru na Vladu, koja ima Ministarstvo za brigu o selu, smislili su da se formira Ministarstvo za izbore. Po meni je ova ideja, usprkos tomu što se ne može praktično ostvariti, apsurdnija od ideje ministarstva za brigu o selu, koja je formirana zato što se lideru koalicijske »penzionerske partije« morala osigurati malo »masnija plata«, jer čovjek poslije ovog mandata vjerovatno ide u mirovinu, budući da je već odavno ispunio uvjet za umirovljenje. Što se apsurdnih ideja tiče, ni njemu ne manjkaju takve. U posljednjem razgovoru s novinarima iznio je misao da treba reformirati teritorijalno uređenje republike, jer postoje samo gradovi i općine, a selo kao najmanja teritorijalna jedinica ne postoji, te tako oni nemaju nikakvu moć odlučivanja o rasporedu novčanih sredstava da bi razvijali svoju sredinu; primjera radi: da obnove zgrade propalih seoskih domova (to će baš mnogo pomoći napretku sela!). Ministar je ovim iskazom dokazao da ne poznaje elementarno ustrojstvo funkcioniranja vlastite države. Zakon o lokalnoj samoupravi regulira mogućnost osnivanja mjesnih zajednica (MZ) u općini, i to za dio naseljenog mjesta; za jedno naseljeno mjesto (naš Grad ima 37 MZ). Mjesna zajednica ima svoju skupštinu koja se bira na izborima svake četiri godine, od članova skupštine izabere se izvršno tijelo s predsjednikom koji izvršava dogovorene poslove, o planovima za tekuću godinu odlučuje skupština MZ a sredstva traži od općine. Ova organizacija ima svog plaćenog tajnika (zaposlen u općini), koji izvršava administrativne poslove i prima prijedloge i primjedbe građana. Prosto je nevjerovatno da čovjek koji je ranije kao ministar bez portfelja bio zadužen za regionalni razvoj, ovakve elementarne postojeće zakone ne zna! Ne treba tu nikakav nov zakon, samo postojeće treba primjenjivati i u malim selima treba osnovati MZ. Drugo je pitanje da li za funkcioniranje takve organizacije ima dovoljan broj lokalnog stanovništva i postoji li volja za dobrovoljni rad.

Kabina žičare za prijevoz skijaša (gondola)

vitom gledanju vijesti na državnoj televiziji susjedne Mađarske i gledanju istog sadržaja na »slobodnim privatnim medijima« u našoj republici. Naš Dvostruki Predsjednik često nije zadovoljan radom državne RTS, ali čini mi se da je ovo nezadovoljstvo više »reda radi«. Po kazivanju relevantnih političara spomenute države u sadašnjem trenutku su na maksimumu međurazvinskih odnosa, što me i ne čudi. U susjedstvu neprikosnoveno djeluje, da ne kažem dugogodišnji predsjednik vodeće partije (Fidesz), a samim time i vlade. U parlamentu imaju dvotrećinsku većinu i mogu izglasati što god žele, oporba je malobrojna i razjedinjena. Kod nas je glavna ličnost predsjednik države, a predsjednica Vlade ga konzultira i sluša. U skupštini koalicija vladajućih partija ima apsolutnu većinu, bez oporbe, koja je u »poluilegali«. Biti oporba, ne znači da vladajućim idejama treba oponirati po svaku cijenu, jer se često ispadne glup.

Ima kapu, nema kapu

Državotvorne TV postaje već tjednima se naslađuju na račun kritike oporbe Dvostrukog Predsjednika. Naime, kao što je običaj, on je prisustvovao otvaranju, naravno »najdužeg« ski lifta, na

Izdaje se, rasprodaja...

»Rat je strašan, strašan...«

»Pa, što je? Što se dogodilo?«

»Igrali bismo poker, ali nam nedostaje četvrti.«

Ovako, parafrazirano, glasi dijalog između majke jednog od dvojice engleskih pilota i njenog sina u kultnoj seriji BBC-a *'Allo, 'Allo* nakon što su nekako uspjeli uspostaviti telefonsku vezu između zbog bombardiranja zamračenog Londona i bojišnice u Normandiji u čijoj se pozadini čuju granate i pucnjevi. Ništa, dakle: »Kako si, sine; jesi li zdrav, imaš li što pojesti, popiti, puno je ranjenih, mrtvih...?«. Ništa ni o tome kako je London razrušen, nema struje, vode, puno je ranjenih, mrtvih... Sve je, zapravo, stalo u konstataciju da im u uobičajenoj partiji kartanja zbog strašnog rata nedostaje četvrti igrač.

Tko zna kada će i kako engleski pisci, scenaristi, redatelji, glumci i producenti odreagirati na polumobilizacijsko stanje koje je prouzročio koronavirus i svojim specifičnim, ali uvijek vrhunskim humorom pretvoriti nam dane koje svi skupa preživljavamo već skoro godinu dana u komediju koja tjera suze na oči. Za mnoge ne znam, ali poznajem jednu osobu koja jedva čeka na to.

I dok se zamišljena ekipa priprema »ostatku svijeta« prikazati komičnu stranu tragedije (tko zna: možda se već upravo tako nešto i događa), vratimo se mi iz sfere apstraktne i pomalo otkraćene umjetnosti u sivu realnost, jer je detalja promijenjenog načina života posvuda oko nas. Treba samo malo pažljivije pogledati, pa se slika sama naslikava. Prolazite li, recimo, centrom grada u gotovo svakoj ulici uočit ćete prazne izloge na kojima piše »izdaje se« ili pak »totalna rasprodaja zbog zatvaranja prodavnice«. Dobro, bilo je toga i ranije, ali ne u ovolikom broju. Ostavimo li po strani političku ili neku drugu pozadinu, u najvećem broju slučajeva ipak je to bio pouzdan znak ekonomske nesposobnosti ili nemoći prilagođavanja aktualnom trenutku vlasnika butika, kafića, pekara ili lokalnih ispostava prodavaonica sa središtem u nekom drugom gradu, a čija se suština uvijek svodi(la) na to da su rashodi bili veći u odnosu na ostvarene prihode. Tako je na mjestu nekadašnjeg *Standarda* danas *Simpo* i *Metalac*, na mjestu robne kuće *Beograd* velika kineska prodavaonica svega i svačega, na mjestu bivših *Borova* ili *Jugoplastike*... ne znam ni ja što, a o broju izmjena malih prodavaonica gotovo je nemoguće i govoriti.

Iako je suština i nekadašnjeg i sadašnjeg razloga propadanja malih prodavaonica, bez obzira na njihovu prirodu ista i svodi se na računicu prihoda i rashoda, uzroci su ipak drugačiji. Za današnje stanje, jasno je to i bez poznavanja osnova političke ekonomije, kriv je taj »najsmješniji virus«, a posljedice su iz dana u dan sve uočljivije. Drugim riječima, na postojeće objektivne uvjete kao što su plaćanje najma prostora i pad kupovne moći nadomjestili su se i oni o značajnom skraćanju radnog vremena, objektivnim problemima u nabavi robe i psihološki izazvanoj štednji kod dobrog dijela populacije koja se preko noći (bolje rečeno: proljeća, ljeta, jeseni i zime) odrekla mnogih »luksuza« na koje do jučer nije obraćala pozornost. Da stvar bude gora, ne

Drugo lice **SUBOTICE**

događa se to samo onima koji zakupljuju gradski prostor nego i samim vlasnicima istih tih prostora, jer svojim dnevnim utroškom nisu u stanju pokriti niti osnovne troškove, poput plaćanja komunalnih računa i isplata plaća.

Ništa bolja slika nije ni na subotičkom Buvljaku, gdje je sve veći broj tezgi zatvoren. Iako su razlozi za to u ovom slučaju uglavnom vezani za nabavu robe (za odlazak u Mađarsku bez obavezne desetodnevne karantene u povratku potreban je negativni test na covid, a to, naravno, košta), posljedice su iste: privremeni ili konačni bankrot vlasnika koji se za izvor prihoda moraju snalaziti na drugi način (ako za to postoji ikakva mogućnost).

Zatvaranje izloga u središtu grada ili tezgi na Buvljaku, ma što tko mislio o tome, nije samo individualni problem njihovih vlasnika nego će se njegove posljedice, baš poput virusa koji ih je

izazvao, geometrijskom progresijom širiti i na sudbinu grada i njegove ekonomske moći. Uz već davno konstatirane probleme u području usluga (ugostiteljstvo, prije svega) i turizma, (n)ovi će samo pogoršati stanje iz jednostavnog razloga: oni koji su do jučer plaćanjem najma punili gradsku kasu, od sutra će, na ovaj ili onaj način, postati njeni korisnici u redu za obrok *narodne kuhinje*. Što je najgore, polje djelovanja lokalne samouprave u postojećim uvjetima također je veoma suženo, jer se i sama mora pridržavati normi koje propisuju više, odnosno državne instance.

Iako rješenje u ovom trenutku izgleda teško dohvatljivo, realne prilike tjeraju na to da se u pomoć pozove struka. Ima je i u tijelima lokalne samouprave, ima je na Ekonomskom fakultetu, ima je među oko 140.000 ljudi na teritoriju Grada. Jer problem sve većeg broja zatvaranja poslovnih prostora ujedno postaje i opći i ako se ne nađe modus da se tim ljudima pomogne, bilo u vidu manjih zakupnina ili na neki drugi način, brojka socijalnih slučajeva i korisnika kontejnerskih usluga iz dana u dan bit će sve veća. Konačno, nije ni svatko prilikom odabira zanimanja imao proročansku viziju o opstanku univerzalnih zanata: frizera, proizvođača kruha i pogrebne opreme. E, da: i medikamentata.

Z. R.

Pružanje pomoći starijim materijalno ugroženim Subotičanima

Ogrjev, obrok i lijepa riječ za toplinu u duši

*»Starim osobama važan je zagrljaj, stisak ruke, da osjete da ih razumijete. Ne možete shvatiti koliko im to mnogo znači, posebice kada tjednima nitko od najbližih ne odlazi da ih obiđe« **
»Jako puno mi znači pomoć od Caritasa, da je ne dobijem već bih umro od gladi kada bih se oslonio samo na pomoć Centra za socijalni rad«

Nakon priče o Prihvatilištu za beskućnike, koje je privremeno zatvoreno baš na dan kada je u našem tjedniku izašao tekst o njemu, i to zbog činjenice što se zaredalo nekoliko dana s nešto višim temperaturama iznad nule (što po mišljenju nekih predstavlja »pogodne uvjete« za spavanje pod nebeskom kapom ili u napuštenoj hladnoj kući), željeli smo saznati na koji način pojedine organizacije i ustanove u Subotici brinu o našim starijim sugrađanima koji su u teškoj materijalnoj situaciji i kojima je potrebna pomoć. Među njima, brojne takve aktivnosti i usluge usmjerene na brigu o ugroženima imaju subotički Crveni križ, Caritas i Gradska udruga umirovljenika.

»Bilo tko nam se obrati za pomoć, tu smo«

Jedan od programa Crvenog križa Subotica je i program »Briga o starima«, koji se uglavnom realizira u suradnji sa subotičkim ustanovama koje su inače zadužene za brigu o starim ljudima – Centrom za socijalni rad, Gradskom udrugom umirovljenika i Gerontološkim centrom. Stručni suradnik u ovoj organizaciji **Zoran Molnar** ističe kako su tu za bilo koga tko im se obrati za pomoć.

»Pomažemo koliko možemo, što interventnim paketima hrane, što opskrbom polovnom garderobom i obućom doniranom od naših sugrađana, koja je svakodnevno izložena kod nas u dvorištu. Ako netko nije u mogućnosti doći osobno, garderobu distribuiramo u mjesne zajednice, a ponekad i na određenu adresu. Kada su prošle godine, zbog pandemije, naši stari sugrađani bili prinuđeni ostati u domovima, imali smo oko 1.500 intervencija gdje smo im odnosili hranu i ostale neophodne potrepštine. Potom, svakog mjeseca, u okviru naše tradicionalne akcije 'Selu u pohode', u suradnji s mjesnim zajednicama, osiguravamo po tri paketa hrane i higijene za najstarije sugrađane koji

su u teškoj materijalnoj situaciji. Tu je i program Narodne kuhinje koji se provodi u suradnji s Centrom za socijalni rad, a među tih 1.200 korisnika ima i starih za koje smo prethodnih godina putem donatora osigurali i određenu količinu ogrjeva. Često se događa da nam se javljaju ljudi da su im susjedi u problemu i tada s njima stupimo u kontakt, odnesemo im interventni paket hrane i usmjerimo ih na moguće solucije njihovih problema. Trudimo se i naše najstarije sugrađane koji su manje pokretni opskrbiti na određeni period ortopedskim pomagalicama (kolica, hodalice, štake), bolničkim krevetima, posteljinom, dekama itd. Znači, pomažemo i onima koji nam se osobno obrate«, navodi Molnar.

Kako dodaje, u Crvenom križu ne vode evidenciju o broju takvih korisnika, već liste dobiju od Centra za socijalni rad, a pomažu i kada im se obrate iz Gerontološkog centra i Gradske udruge umirovljenika.

Nekad je dovoljna samo pažnja

Brojne usluge potrebitima pruža i subotički Caritas, a za to je u posljednjih više od 20 godina zadužena volonterka ove organizacije, reumatologinja i fizijatričica dr. **Tünde Böröcsök-Cservenák**. Trenutačno radi u kućnoj njezi gdje obavlja trijažu, tj. nakon što im se jave pacijenti, odlazi na teren i odlučuje kome mogu biti ponuđene besplatne usluge medicinske sestre i kućne pomoćnice, zaposlenih u Caritasu.

»Poslovi koje obavljaju naše medicinske sestre, jednom do dva puta tjedno, je kupanje starijih pacijenata, pranje kose, pedikir, manikir, masiranje, tretiranje blažih rana. Ovu pomoć pružamo samo slabopokretnim osobama, tj. onima koji ne mogu izaći iz kuće. Stalno ležeće pacijente primamo samo pod uvjetom ako žive s nekim. Na ovaj način pomažemo umirovljenicima s minimalnom mirovinom, a oni s većom pripadaju Gerontološkom centru. Obveza kućne pomoćnice je čišćenje stana, a budući da idu jednom tjedno, najčešće pospreme sobu u kojoj se nalazi korisnik (pranje prozora, usisavanje), plate im račune, odlaze u kupovinu. Obilazimo 104 korisnika u Subotici i većinom su to samci ili oni koji imaju djecu koja žive izvan grada ili u inozemstvu. Izvan grada idemo jednom tjedno na Palić ili do Aleksandrova«, pojašnjava dr. Böröcsök-Cservenák.

Osim pružene konkretne pomoći, starijim osobama, kako dodaje, često mnogo znači samo da ih se obiđe i razgovara s njima.

»Jako im je važan taj kontakt, da vam mogu ispričati svoje probleme. Imaju zapisano kad ćemo im sljedeći put doći i to jedva čekaju, predragocjeni su im tih makar 10-ak minuta samo da ih saslušate, da im posvetite pažnju, ne morate ni sudjelovati u razgovoru. Važan im je zagrljaj, stisak ruke, da osjete da ih razumijete. Ne možete shvatiti koliko to mnogo znači starim osobama, posebice kada tjednima nitko od najbližih ne odlazi da ih obiđe.«

Uz navedene usluge medicinskih sestara i kućnih pomoćnica, zaposleni i volonteri Caritasa siromašnima pomažu i donacija-

ma u vidu osnovnih životnih namirnica, garderobe, a po potrebi im pozajmljuju i razna medicinska pomagala – invalidska kolica, hodalice, rolatore, štake (potpazušne, podlaktne) i dr. Također, kako još dodaje dr. Böröcsök-Cservenák, ako je stara osoba jako bolesna, a nitko ju ne obilazi, prijave ju u ambulantu, a bilo je i slučajeva da su za one bez bližnjih, riješili pokop.

Pomoć i od Gradske udruge umirovljenika

Od oko 33 tisuće umirovljenika, koliko ih ima u Subotici, njih oko deset tisuća su članovi Gradske udruge umirovljenika, a za socijalno ugrožene, odnosno one čija su primanja manja od 15.113 dinara, među ostalim se organizira podjela besplatnih paketa s prehrambenim namirnicama. Za tu se pomoć, prema riječima predsjednika ove udruge **Ratka Pižurice**, posljednji put prijavilo 282-oje članova.

»Na temelju tih prijava smo im podijelili za to osiguran iznos od 683 tisuće, tako da su dobili paketiće u hrani i kemiji (10 kg hrane i 7 kg kemije) u vrijednosti od 2.422 dinara. Pravo na ovu pomoć inače imaju samo korisnici starosne i invalidske mirovine, ali su ih ove godine dobili i pojedini korisnici zemljoradničkih mirovina, što do sada nije bio slučaj. U ovo doba korone naše su aktivnosti bile usmjerene i na nabavu ogrjeva i hra-

ne, što se sve plaćalo na četiri do osam mjesečnih rata. Također imamo skladište lijekova, pa i njih mogu dobiti naši ugroženi članovi kojima liječnici ispišu recept«, kaže Pižurica.

Godišnja članarina u udruzi je od 180 do 1.000 dinara, ovisno o visini mirovine, ali ako je nekome problem platiti i onaj najmanji iznos, to se rješava skidanjem iznosa preko PIO-a i onda mjesečno izađe 10, 15 ili 20 dinara.

»Na dnevnom nivou imamo suradnju s Lokalnom samoupravom Grada Subotice, Centrom za socijalni rad, Crvenim križem, Caritasom i trudimo se pomoći svima koji nam se jave. Imamo one koji su ograničeni u kretanju jer su slomili nogu, kuk, pa smo im dali u najam invalidska kolica. Više puta godišnje, u suradnji s Crvenim križem, dijelimo pakete socijalno ugroženim umirovljenicima«, navodi predsjednik Gradske udruge umirovljenika.

»Da nije Caritasa, umro bih od gladi«

U želji da saznam što neke od navedenih pomoći znače onima kojima su najpotrebnije, ravnatelj subotičkog Caritasa **Gábor Ric** odveo me je do jednog njihovog dugogodišnjeg korisnika, 83-godišnjeg **Sándora Varge**, koji živi u Bečkoj ulici broj 83 na Kelebjiji.

»Jako puno mi znači pomoć od Caritasa, da je ne dobijem već bih umro od gladi kada bih se oslonio samo na pomoć Centra

za socijalni rad. Što se tiče ogrjeva, višečlane obitelji od Centra dobiju toliko kubika koliko ima članova, a ja, budući da sam sam, dobijem jedan kubik. Možete zamisliti koliko brzo mi to nestane kada su jako hladni dani, a zbog starosti i zdravstvenog stanja nisam u mogućnosti osigurati sebi dodatni ogrjev. Bio sam zidar, ali budući da nisam imao dovoljno radnog staža, nisam stekao pravo na mirovinu pa tako sada dobijam socijalnu pomoć od deset tisuća mjesečno. Od toga mi oko pet tisuća ode na lijekove, struju, telefon, pa vas ja pitam – za što je to dovoljno? Ovako živim posljednjih osam godina, tj. otkako mi je preminula supruga, a tada me nitko nije informirao da mogu naslijediti njezinu mirovinu i dio vlasništva, tj. kuće koja je tu pored, a koju sam ja svojedobno dograđivao (napravio kupaonicu), uveo izolaciju i u kojoj smo živjeli 28 godina. Sada je u njoj suprugina kćer iz prvog braka sa svojom obitelji, a ja nemam svoju djecu. Budući da sam još prije napravio ovu kolibu, sad tu živim, gdje nemam ni kupaonicu. Moram još reći da mi je Caritas na usluzi i kada me treba odnijeti kod liječnika ili u ljekarnu«, ispričao nam je Varga.

Uz čika Sándora još ih je na stotine, pa i na tisuće u Subotici i okolici kojima je potrebna pomoć, a osim brojnih organizacija i mi sami možemo učiniti nešto za njih. Često ne trebamo ići daleko, možda samo koju kuću ili ulicu dalje od naše.

I. Petrekanić Sič

Komunalni problemi u Maloj Bosni

BEZ ambulante, pošte, kanalizacije

»Posljednjih godina svjedočimo polaganom odumiranju i gašenju važnih punktova za mještane pod izlikom neisplativosti. S druge pak strane, u proteklih devet godina, koliko sam prisutan kao svećenik, nema zapaženijeg osipanja mještana, karakterističnog za druga naselja izvan Subotice«, kaže vlč. Dragan Muharem

Mjenska zajednica Mala Bosna nalazi se na svega 10 kilometara udaljenosti od centra Subotice, na putu prema Somboru. Prostire se na 40 četvornih kilometara, broji 2.200 stanovnika, u samom mjestu živi oko 1.400 ljudi, dok su ostali na salašima.

Život na selu nekima se može učiniti kao idiličan, ali i u 21. stoljeću stanovnici Male Bosne imaju više komunalnih problema. Selo je ostalo bez ambulante, ne radi poštanski ured, kanalizacije nema, cestovna infrastruktura je dotrajala, a uređivanje sela se obavlja dobrovoljnim radom.

»Rentabilno« i dobrovoljno

»Selo je bez ambulante, koja ne radi već oko osam mjeseci, kako je krenula pandemija koronavirusa. Oni koji su bolesni moraju na preglede otići u ambulante koje su u Malom Bajmoku ili u Bajmaku. Rečeno nam je da je ambulanta privremeno zatvorena, jer se treba renovirati; grijanje, struja i prozori su u jako lošem stanju. Strujomjeri su sada promijenjeni, a imamo obećanje direktorice subotičkog Doma zdravlja **Ivanke Beoković** da će na proljeće biti urađeni svi potrebni radovi na zgradi ambulante«, kaže **Vinko Stantić**, predsjednik Savjeta mjesne zajednice Mala Bosna, koji taj posao radi volonterski.

»Veliki je problem što ni poštanski ured u selu ne radi već oko tri i pol godine. Dobili smo objašnjenje od Pošte da poslovnica u Maloj Bosni nije rentabilna. Nudilo se od gradskih vlasti da se ured pošte uzme u privatne ruke, pravne osobe. Sada poštari iz Tavankuta donose razne poštanske pošiljke i komunalne račune, a te račune plaćamo putem interneta, elektronički, dok oni koji nemaju internet konekciju, moraju račune plaćati u Subotici«, kaže Stantić i naglašava kako je jedan od komunalnih problema i nedostatak kanalizacije.

»Što se tiče održavanja sela, košenje trave i rezanje raslinja radi se dobrovoljnim radom. Skupimo se i to odradimo, a od Grada dobijemo benzin za kosilice. Gradska čistoća dolazi svakog četvrtka, ali veliki je problem što u selu nema kanalizacije, a septičke jame su zasićene. Zahtjev za izgradnju kanalizacije od strane naše Mjesne zajednice nije upućen, ali će biti ubrzo. Nemamo

vlastitog prihoda, znači ovisimo od financiranja Grada. Mi smo prvo predgrađe Subotice, tražili smo i izgradnju biciklističke staze, kao i priključenje na plinsku mrežu«, kaže Stantić.

O komunalnim problemima ovoga sela razgovarali smo i s **Lazom Stantićem**, koji je u mirovini.

»Mislim da svako selo treba imati osnovnu infrastrukturu, dakle i ambulantu i poštu, a toga sada ovdje nema. Potreba za to postoji. Ovdje je većinsko stanovništvo u poodmakloj dobi. Kad je netko bolestan, mora ići na pregled u ambulantu u Tavankutu ili u Subotici. Zubara također nema ovdje. Za poštanski ured su rekli da je nerentabilan, ali mislim da bi se moglo organizirati makar dva puta tjedno da poštanski službenik ovdje radi. Većina stanovnika ove Mjesne zajednice nije priključena na internet i ne mogu tako plaćati komunalne račune. A trebalo bi ulagati i u održavanje atarskih putova. Život bi ovdje mogao biti kvalitetniji, ali u ovakvim malim selima nema društveno-kulturnog života, sadržaja, tako da mladi gravitiraju prema gradu, gdje toga ima. Dom kulture također ne funkcionira«, kaže Lazo Stantić.

Na čekanju

U svezi (ne)rada pošte u Mjesnoj zajednici Mala Bosna dobili smo odgovor od službe za odnose s javnošću Pošte Srbije: »U naselju Mala Bosna u Subotici funkcionirala je ugovorna pošta 24217 Mala Bosna do 1. siječnja 2018. godine. Dotadašnji zastupnik ugovorne pošte više nije bio u mogućnosti nastaviti poslovnu suradnju s JP Pošta Srbije, Beograd, i ona je zatvorena. Stanovnicima Male Bosne na raspolaganju su najbliže pošte – ugovorna pošta 24211 Mišićevo (radnim danima od 7 do 10 sati) i korporativna pošta 24107 Subotica (radnim danima od 8 do 17 sati i subotom od 8 do 12 sati), dok se dostava u naselju vrši iz korporativne pošte 24214 Tavankut. Nadležna radna jedinica Pošte Srbije razmatra mogućnost angažiranja novog zastupnika, koji bi nastavio s pružanjem usluga preko ugovorne pošte«.

O problemu prigradske Mjesne zajednice Mala Bosna u kojoj ne radi ambulanta razgovarali smo i s dr. **Ljiljanom Miljački**, diplomiranom zdravstvenom menadžericom, specijalistkinjom

opće medicine, pomoćnikom direktora subotičkog Doma zdravlja za medicinska pitanja.

»Po dolasku pandemije u Srbiju i proglašenju izvanrednog stanja, ambulanta u Maloj Bosni je zatvorena zbog male frekvencije pacijenata, a morali smo zbog pandemije usmjeriti medicinske kadrove na veće punktove. U momentu kada se pandemija primirila, konstatare smo da ambulanta u Maloj Bosni ne ispunjava minimum sanitarnih i tehničkih uvjeta za rad. Otvorenje takvog objekta bilo bi rizično. Radi se o objektu koji ne pripada subotičkom Domu zdravlja nego Mjesnoj zajednici. Kontaktirali smo Mjesnu zajednicu, objasnili u čemu je problem, kakvi se sanitarno-tehnički uvjeti traže za funkcioniranje ambulante u selu. Posljednji sastanak je bio u rujnu prošle godine, gdje je među ostalim zaključeno kako Mjesna zajednica kao vlasnik objekta ambulante treba osigurati uvjete za funkcioniranje. Do sada nisam dobila potvrdu od Mjesne zajednice da su radovi okončani i time se stekli uvjeti za otvaranje ambulante«, kaže Miljački.

Prednosti povoljne lociranosti

Naš sugovornik je bio i vlč. **Dragan Muharem**, župnik župe Presvetoga Trojstva u ovom malenom selu nadomak Subotice.

»Živjeti u blizini grada ima, dakako, svoje prednosti, posebno jer je Mala Bosna na glavnoj cesti te je relativno dobro povezana javnim prijevozom. No, ta blizina i povezanost mogla bi biti izgovorom smanjenom zanimanju za ulaganje u infrastrukturu sela, kada već sve to ima u blizini od desetak kilometara. Tako posljednjih godina svjedočimo polaganom odumiranju i gašenju važnih punktova za mještane pod izlikom neisplativosti. Pretežito starijem stanovništvu ovo predstavlja poteškoću. S druge pak strane, u proteklih devet godina, koliko sam prisutan kao svećenik, nema zapaženijeg osipanja mještana, karakterističnog za druga naselja izvan Subotice, jer je mnogima gravitirajuća točka upravo industrijska zona na ulazu u grad. Radnicima je puno lakše doći do posla iz Male Bosne nego iz mnogih dijelova grada. Ova činjenica povoljne lociranosti već je dovoljan preduvjet skretanja pažnje nadležnima da ne bi bilo mudro na dulje staze dići ruke od ulaganja u selo. Ovdje nadodajem i potrebu cjelodnevnog boravka djece u vrtiću. Zbog ovog nedostatka roditelji su primorani upisivati djecu u gradske vrtiće koji to omogućuju. Zaključno, nadati se je da će potencijal ovoga mjesta biti prepoznat i iskorišten na korist svih interesnih strana. Ako već postoje povoljni preduvjeti za ulaganje u selo, ne vidim zašto bi grad Subotica trebao postati gušitelj izvangradskog života. Čak ni gradu to ne ide u prilog«, kaže vlč. Dragan Muharem.

Zvonko Sarić

Blagdan svetog Vinka obilježen u Rumi i u Surčinu

Nastavak tradicije u jedinom preostalom vinogradu

Tradicija proslave blagdana sv. Vinka, unatoč sve manjem broju vinograda, u Rumi i dalje živi. Davno su prošla vremena kada su se na potezu Barunovac (ataru između Rume i Iriga) gajili brojni plodonosni vinogradi. Umjesto njih danas tu postoje plantaže voća, te zemljište zasijano oranicama. Ali, ostao je jedan vinograd pokojnog člana i nekadašnjeg predsjednika i tajnika HKPD-a **Matija Gubec Đure Kuna**. Zahvaljujući ljubavi prema vinogradarstvu koja mu je usađena od malih nogu, član rumske hrvatske udruge **Miroslav Galar** preuzeo je obrađivanje tog vinograda i nastavio lijepu tradiciju posjeta i blagoslova vinograda na blagdan svetog Vinka. Svake godine na taj dan, zajedno sa svojim prijateljima, članovima udruge i svećenikom Galar odlazi u vinograd, blagoslivlja ga i orezuje, u nadi da će rod biti bolji i kvalitetniji. Tako je bilo i ove godine 22. siječnja, na blagdana sv. Vinka, zaštitnika vinograda i vinogradara.

Običaj je da se na taj dan vinogradari sastaju u vinogradima, odrežu vinovu lozu, stave u vodu, te iz pupoljaka vide kakav će urod biti ove godine. Također je običaj objesiti na lozu kulen, kobasicu, slaninu kako bi grozdovi bili veliki kao kulen. Vinogradi se posvete starim vinom, a uz vinogradare pođe i svećenik koji ih molitvom posvećuje. Ovi običaji na blagdan sv. Vinka postali su dugogodišnja tradicija u HKPD-u **Matija Gubec**. Članovi ove udruge još uvijek se sa sjetom sjećaju vremena kada je skoro svaka kuća u Rumi imala svoj vinograd.

»U ovim atarima nekada su sve do glavne ceste bili vinogradi. Način uzgoja vinove loze bio je isti, ali se za razliku od današnjih dana sve radilo ručno. Grožđe se bralo i nosilo u košarama na leđima sve do ceste, a u vinograd se išlo sa zaprežnim kolima i s konjima. Na dan berbe grožđa okupljala se rodbina i prijatelji i taj dan je bio rezerviran za druženje. Nakon berbe grožđa kod domaćina se pravilo vino, također ručno, a ne kao danas uz pomoć električnih muljača. Moj brat i ja smo vinograd naslijedili od djeda. Jedno vrijeme smo ga obrađivali zajedno, a kasnije sam se odlučio za ratarstvo. Volio sam vinogradarstvo, ali nisam imao vremena dovoljno mu se posvetiti. Brat je nastavio raditi još neko vrijeme. Oduvijek sam volio doći u vinograd, a tako je ostalo i danas. Zato sam svake godine s mojim prijateljima na blagdan svetog Vinka u ovom, nažalost, jedinom preostalom vinogradu u Rumi«, kaže **Antun Matešić**.

Vinogradu s ljubavlju

Nažalost, mladi se danas sve rjeđe odlučuju za vinogradarski posao, a stariji njeguju ono što je preostalo. Srijemci vole vino i često tvrde da je u vinu istina. S tim se slaže i jedini vinogradar iz Rume koji potječe iz iriške vinogradarske obitelji.

»Jedini sam preostali vinogradar u Rumi. Obrađujem ga s velikom ljubavlju i drago mi je što nastavljam jednu lijepu tradiciju u mojoj obitelji, ali i u našoj udruzi. Kao i svake godine, tako i ove na blagdan sv. Vinka smo se okupili u vinogradu u nešto manjem broju nego što je to bilo prethodnih godina zbog aktualnih epidemioloških mjera, ali u dovoljnom broju kako bismo ispoštovali ove lijepe običaje. U protekloj godini je bilo manje vina u odnosu na prethodnu, ali je vino bilo dosta kvalitetnije. U kolovozu su bile visoke temperature, tako da je grožđe imalo dovoljno slasti. Još uvijek je rano prognozirati kakva će biti ova godina. Na ovaj blagdan smo započeli rezidbu. Ako bude lijepo vrijeme, taj posao ćemo nastaviti i narednih dana, a kakvo će biti vino, zavisi od godine i klimatskih uvjeta«, kaže vinogradar **Galar**, dodajući da se za nastavak posla u vinogradarstvu odlučio isključivo iz ljubavi, a ne zbog materijalne dobiti.

»Član našeg Društva čiji je bio ovaj vinograd je nažalost preminuo. Kako se ne bi prekinula ta tradicija, a kako sam iz vino-

»Jedini sam preostali vinogradar u Rumi. Obrađujem ga s velikom ljubavlju i drago mi je što nastavljam jednu lijepu tradiciju u mojoj obitelji, ali i u našoj udruzi. Kao i svake godine tako i ove, na blagdan sv. Vinka smo se okupili u vinogradu u nešto manjem broju nego što je to bilo prethodnih godina zbog aktualne epidemiološke situacije, ali u dovoljnom broju kako bismo ispoštovali ove lijepe običaje«, kaže Miroslav Galar

gradarske obitelji, odlučio sam se raditi vinograd. Prijatelji mi pomažu u rezidbi i svim poslovima koje je potrebno uraditi tijekom godine. Na kraju godine uživamo u blagodatima plodova i u vinu koje je s ovog podneblja vrhunsko«, kaže Galar.

Više u vinskom nego u svinjskom Srijemu

Župnik **Marko Kljajić** je prvi put ove godine posjetio vinograd u Rumi. Blagoslovio ga je i zajedno s domaćinom ga zalio starim vinom, kako bi rod grožđa u ovoj godini bio kvalitetan i dobar.

»U Srijemu se ovaj običaj zadržao do današnjih dana. Negdje u većem, a negdje u manjem opsegu. U vinskome Srijemu se zadržao više nego na obroncima Fruške gore u ružmarinskom dijelu Srijema. Kao svećenik sam boravio u vinskome Srijemu, a više od 15 godina u svinjskome Srijemu. Posljednjih nekoliko godina sam župnik i u ružmarinskom Srijemu, u Golubincima.

Mnogi ne znaju da postoje tri Srijema: vinski, svinjski i ružmarinski. Budući da se bavim istraživanjem povijesti Srijema, malo sam mojim Srijemcima to pojasnio i za njih je to bilo ugodno otkriće. Oko 20 godina sam kao svećenik boravio u Beočinu, Čereviću i Petrovaradinu. Tu sam se najčešće susretao s običajem blagoslova vinograda na dan sv. Vinka«, kaže župnik Kljajić, ističući da su vinogradari do devedesetih godina prošloga stoljeća uglavnom odlazili u vinograd bez svećenika.

»S devedesetim godinama, pojavom demokracije, vinogradari su počeli pozivati i nas svećenike. Prvi puta sam se susreo s blagoslovom vinograda i druženjem s vinogradarima u Petrovaradinu. Svake godine sam odlazio u vinograde kod Tekija. Tamo sam upoznao vinogradare iz Srijemske Kamenice i iz Srijemskih Karlovaca. Oni se okupljaju u znatno većem broju nego li u svinjskome Srijemu«, istaknuo je župnik poručivši vinogradarima:

»Poručio bih vinogradarima da očuvaju svoje stare običaje koji se prakticiraju na blagdan svetog Vinka. To je lijepo druženje. Ljudi izađu iz svakidašnjice i zimske zatvorenosti i učmalosti i dožive nešto lijepo na svježem zraku u svojim vinogradima, uz čašu lijepoga srijemskoga vina i uz degustaciju srijemskih delicija«.

U nadi da će im uz Božju pomoć ova godina biti plodna i rodna članovi rumske udruge nastavili su druženje u vinogradu uz degustaciju svojih posvećenih delicija i uz vino, proizvedenim od grožđa iz jedinog vinograda u Rumi.

S. D.

Proslava svetog Vinka u Surčinu

Članovi Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina, zajedno sa svojim vinarima, također su proslavili svetog Vinka. Proslava je započela u večernjim satima na blagdan blagoslovom prostorije udruge, a potom nastavljena blagoslovom vinograda i vina. Blagoslov je obavio vlč. Marko Kljajić. U ime surčinske udruge sve nazočne je pozdravio dopredsjednik udruge **Krešimir Jutić** koji je i sam vinar. U okviru programa članovi literarne sekcije **Irena Obradović, Lela Stošić i Stjepan Volarić** su pročitali svoje pjesme i aforizme posvećene vinu, vinogradima i vinogradarima. Dio programa je bio posvećen predavanju o vinu. Predavanje o suvremenim trendovima u vinogradarstvu je održala **Ana Naglić**. U ostatku večeri, uz glazbu voditelja glazbene sekcije **Josipa Crljenja**, prisutni gosti su degustirali mlado vino surčinskih vinara.

Naši gospodarstvenici (XXVII.)

OTKRIVA i čuva tajne zvuka

»Ako elektroničar ne prati razvitak tehnike par godina, ne može raditi ovaj posao. Ipak, smatram da servisi neće nestati«, kaže Vladimir Grginčević

Vladimira Grginčevića moguće je, ako ste pozorni, vidjeti u timu svakog od događaja koji organizira petrovaradinsko HKPD *Jelačić*. Ondje je zadužen za zvuk – za to da sve svatko čuje i u tome uživa. Od nedavna je Vladimir ponovo u svojoj nekadašnjoj kući, na Radioteleviziji Vojvodine, gdje radi kao tonski snimatelj, često i za potrebe emisija koje snima redakcija na hrvatskom jeziku. Naš sugovornik već tri desetljeća, između ostalog i kao privatni poduzetnik, otkriva tajne zvuka. I još u tome nije potpuno uspio.

Glazbena obitelj

»Otac **Branislav Grginčević** pjevao je u operi Srpskoga narodnog kazališta, a teta **Mihaela** se također bavila glazbom, pa sam odrastao u glazbenoj obitelji. Otac mi je od najranijih dana davao u ruke tamburicu, a slušao sam i sestru **Vesnu** kako svira klavir. Kako je vrijeme odmicalo, počeli smo uzimati gitare, pa pojačala za njih. Ljubav prema glazbi bila je uvod u ljubav prema elektrotehnici«, kaže Vladimir.

On je završio nižu glazbenu školu u Novom Sadu kod profesora **Đure Rajkovića**, koji je presudno utjecao na očuvanje i pronosjenje glasa o glazbenoj sceni staroga Petrovaradina.

»Kada sam se, u usmjerenom obrazovanju, trebao opredijeliti za glavno zanimanje, odlučio sam se za elektrotehniku. Svirao sam jedanput gitaru i pregorio mi je zvučnik. Tata je poznao majstora i počeli smo popravak, no nekako je ostao bez uspjeha. Tada sam imao 13 godina. Nisam se dao smiriti i stalno sam razmišljao o tome kako popraviti zvučnik. Odnio sam ga kod majstora, a kada je proradio, vidio sam da se može uspješno popraviti. Bila mi je želja da vidim kako se to točno radi. Nakon završene srednje škole, počeo sam studirati, no fakultet nisam završio već sam dobio posao na Radiju Novi Sad i planirao kako ću lijepo kombinirati glazbu, elektrotehniku i snimanje. Bio sam raspoređen u servisni odjel, gdje je radio moj mentor **Ivan Štefan**. Prvi zvučnik sam popravio 1988. godine, a ovaj dio audio opreme je ostao moja preokupacija do danas. Uz njih sam radio

servis elektronike i pojačala, gramofona, kazetofona... Specijalizirao sam se samo za zvuk i servis, izgradnju zvučnika i istraživanja u području zvuka. Nakon rada na RTV-u otišao sam u privatnike i tako živio narednih 17 godina, otvorivši vlastiti servis u Petrovaradinu», kaže Grginčević.

U vrlo kratkom razdoblju smo svjedoci brzoga razvitka uređaja za prenošenje i čuvanje zvuka, od gramofona do suvremenih uređaja, pa se, kako Vladimir kaže, i posao njihova popravka često mijenjao. »Kada pogledamo razvitak uređaja, od prvih za snimanje tona koji su radili na žici koja je bila feromagnetski nosač do digitalne elektronike, ono prvo s posljednjim nema nikakve veze. Ako električar ne prati razvitak tehnike par godina, ne može raditi ovaj posao. Ipak, smatram da servisi neće nestati. Sada se uglavnom radi u servisima koji imaju rezervne dijelove, a nekad se popravljalo na razini samog elementa koji se pokvario«, objašnjava on.

Naš se sugovornik ipak pretprošle godine vratio na RTV i tamo radi kao tonski snimatelj. Ali je uz posao na RTV-u nastavio i rad u svojoj poduzetničkoj radionici.

»U toj sam medijskoj kući prošao čitavu paletu zanimanja, od servisa, linkovskih veza, mobilne tehnike, a sada radim kao ton majstor, te ponekad u prenosnim vezama. Ton majstor brine o zvuku, o snimanju zvuka i postavlja mikrofona. Uvijek sudionike u snimanju učim: u mikrofona treba govoriti s razdaljine od oko 10 cm. Udaljavanjem se gube niski tonovi, te mikrofona više hvata okolne zvuke nego direktne i javlja se tzv. mikrofonija. Svaki prostor se može i mora ozvučiti prigodom snimanja zvuka, no prostori sa staklenim ploham i pločicama nisu dobri za snimanje zvuka, jer su previše akustični. Toncima više odgovaraju akustički obrađeni prostori gdje nema odjeka, a izvođačima je teže izvoditi u takvim prostorima. Svaki snimatelj poštuje prirodnu akustiku, a najviše voli dozirati reverb (odjek) onako kako on želi«, otkriva Grginčević tajne svojega posla.

On očekuje da će dobar koncertni prostor u Novom Sadu biti u novoj glazbenoj i baletnoj školi koja je upravo izgrađena na Limanu, no potvrđuje da je do sada neprikosnovena Sinagoga, u kojoj se mogu napraviti dobre tonske snimke.

»Više volim snimanje uživo od studijskog rada, budući da su snimanje uživo i ambijenti u kojima se to radi prepuni iznenađenja i čovjek mora biti spreman i spretan da reagira na najbolji način. U studiju su značajke prostora poznate, no van njega se čovjek bori s akustičkim preprekama«, kaže on.

Ures Staroga Majura

Dojam da je živjeti i baviti se poduzetništvom vrlo ugodno u ambijentu kuće Grginčevićevih dobija se čak i ako nakratko pogledate ulični dio njihove kuće. Radost je za našega sugovornika život provoditi u kući, koju ljubomorno čuva, i koja je odavno ured Staroga Majura. Nalazi se u Ulici Koste Nađa, poprijeko crkve Uzvišenja svetog Križa. Vladimir kaže da su je kupili roditelji njegove bake od petrovaradinskog Nijemca **Andreasa Vogelsbergera**. Sagrađena je pred kraj XVIII. stoljeća i spada među najstarije kuće u negdašnjem Ljudevit Dolu, koje su sve građene uz crkvu. Kičano pročelje, s obiljem elegantne muralne plastike, dobila je koncem XIX. stoljeća. Obitelj je bila poljopri-

vredna. Vladimirovi djed **Lojza** i baka **Irena**, a i roditelji Branislav i **Jelica** su se bavili vinogradarstvom i vinarstvom. Ispod kuće je veliki podrum, u kojem je svojevremeno bilo stotinjak vinskih buradi kapaciteta od po 500 litara. Djed je vrlo rano umro, u 40. godini, 1945. godine, i tada nastupa loš period za vinogradarstvo, da bi danas Petrovaradin spao na dva vinogradara.

Vladimirova motivacija da kuću i dvorište čuva i unaprjeđuje ne jenjava, i čini se da je jača no ikada, te njegov dom ambijentalno izgleda kao najljepše turističko mjesto. Kaže da je ljubav prema čuvanju ruralne arhitekture naslijedio od roditelja, a u tome ima podršku svoje supruge **Mirjane** i kćerke **Lare**.

»Roditelji, usprkos promjenama u izgledu Staroga Majura, te u socijalnoj i nacionalnoj slici ovoga dijela Petrovaradina, nisu na njoj ništa rušili, nego su je brižljivo održavali. Ljubav prema obiteljskom podrijetlu i tradiciji je i meni pomogla da nastavim istim putem. Renovirali smo ulično pročelje prije deset godina, obivši sve do cigle. Nakon toga smo, uz savjete i elaborat Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada, pažljivo obnovili i vraćali sve elemente. Od tada nema dana da se ispred kuće ne zaustavljaju automobili i da se radoznali posjetitelji Petrovaradina ovdje ne fotografiraju«, kaže Vladimir. On nije stao na tome, pa u dvorištu pravi novo pročelje verande stambenoga dijela kuće, budući da je imao kalupe za fasadnu plastiku sa starog dijela. Vladimir polako pravi kalupe i odlivke, od mješavine bijelog mramora i cementa. Ne krije da je neke od ideja preuzeo sa zgrada u Podgrađu petrovaradinske tvrđave. Financijski ovo je vrlo zahtjevan posao, no naš sugovornik želi ugodan ambijent u kojem će, osim zadovoljstva obitelji, biti moguće i realiziranje javnih događaja.

Porodica Grginčević

Grginčevići su se doselili u Petrovaradin sredinom XVIII. stoljeća iz okolice Marije Bistrice. Prvi je Grginčević bio ranar (liječnik). Zadržali su se ovdje do današnjega dana, kao jedna od najstarijih obitelji petrovaradinskih Hrvata, i razgranali u nekoliko grana.

Marko Tucakov

Avaške godine u humanitarne svrhe

SUBOTICA – Novo, treće izvođenje poetskog prikaza *Avaške godine* bit će u nedjelju, 31. siječnja, u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 18 sati. Predstava je rađena po poemi **Milovana Mikovića**, koju je dramatisirala i režirala **Nevena Mlinko**, a izvodi je Književno-teatarski krug HKC-a.

Ulaznice po cijeni od 300 dinara moguće je rezervirati radnim danima od 9 do 14 sati na broj 024/556-898 ili 064/659-06-35. Prikupljeni novac od ulaznica bit će doniran za pomoć stradalima od potresa u Hrvatskoj. Izmjene su moguće skladno promjenama epidemioloških mjera u zemlji, najavljuju organizatori.

Završena adaptacija depoa MSUV-a

NOVI SAD – Muzejski depo Muzeja suvremene umjetnosti Vojvodine (MSUV), izgrađen 1970. godine, koji koristi i Muzej Vojvodine, a koji je više desetljeća uslijed kiša bio plavljen, što je ugrožavalo vrijednu kolekciju kulturnog naslijeđa, saniran je i rekonstruiran sredstvima Pokrajinske vlade u iznosu od 31 milijun dinara.

»Poslije 50 godina uradili smo važnu stvar – sanirali muzejski depo i na taj način sačuvali prostor za više od 350.000 važnih eksponata koji se ovdje čuvaju. Uspjeli smo stvoriti prostor dostojan očuvanja naše kulturne baštine«, rekao je predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** nakon obilaska Muzeja.

Mirović je najavio da je pripremljena projektna dokumentacija i za druge etape uređenja platoa i unutrašnjosti Muzeja.

Istaknuo je i kako će ovo biti godina u kojoj će biti uložena znatna sredstva u kulturu, za funkcioniranje kulturnih ustanova, programe kulturnih djelatnika, kao i za investicije u ovoj oblasti.

Ove će godine, među ostalim, biti sanirana fasada zgrade Srpskog narodnog pozorišta, a za nekoliko tjedana će biti gotov i

projekt za rekonstrukciju Studija M. Radovi na rekonstrukciji Narodnog kazališta u Subotici, bez koncertne dvorane, bit će završeni do kraja ove godine.

Visoko mađarsko priznanje za Josu Ostrogonca

BUDIMPEŠTA – U povodu Dana narodnosti u Mađarskoj, predsjednik mađarske Vlade **Viktor Orbán** zaslužnim pojedincima i organizacijama dodijelio je javno priznanje *Nagrada za narodnosti*. To visoko javno priznanje za 2020. primilo je jedanaest pojedinaca i dvije civilne organizacije, a među ostalima nagrađen je i predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj **Joso Ostrogonac**.

Kako se navodi u obrazloženju, Joso Ostrogonac rođen je u obitelji bunjevačkih Hrvata. Nakon stjecanja diplome osnovnoškolskog nastavnika hrvatskosrpskog jezika, književnosti i povijesti nastavlja školovanje i stječe zvanje srednjoškolskog nastavnika hrvatskosrpskog jezika i povijesti. Od 1977. do umirovljenja predaje u Osnovnoj školi na Vancagi. Godine 1988. imenovan je zamjenikom ravnatelja za narodnosti, a od 1994. za ravnatelja škole. Od 1993. predsjednik je Udruge savez Hrvata u Mađarskoj, od 1994. član Hrvatske samouprave Baje, a potom obnaša i dužnost potpredsjednika Hrvatske državne samouprave. Od 2012. predsjednik je Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a. Član je mađarsko-hrvatskog odbora za zaštitu manjina i Radne skupine za nacionalna pitanja Ministarstva pravosuđa.

(Hrvatski glasnik)

Natječaji Ministarstva iz područja informiranja

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja raspisalo je 10 natječaja iz područja javnog informiranja za 2021. godinu za koje je opredijeljeno 310 milijuna dinara, što je najviši iznos do sada. Među ostalim, raspisan je i natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina, a prvi put ove godine raspisan je Natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja koji promoviraju i afirmiraju teme iz područja kulture.

Natječaji, koji traju do 12. veljače, raspisani su radi pružanja financijske potpore medijskim sadržajima koji doprinose ostvarivanju javnog interesa u području javnog informiranja, kao i za sufinanciranje projekata organiziranja i sudjelovanja na stručnim, znanstvenim i prigodnim skupovima, unaprjeđivanje profesionalnih i etičkih standarda.

Natječaji su dostupni na internetskoj stranici Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Priređuje: Vladimir Nimčević

Is starog tiska

Akcija za podizanje Hrvatskog prosvjetnog doma, kolonizacija ličkih Hrvata

23. siječnja 1940. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je, usprkos sniježnim nanosima, 21. siječnja u Bačkoj Topoli održana uspješna konferencija Hrvatske seljačke stranke. Senator **Josip Vuković Đido** održao je s tajnikom **Mišom Skenderovićem** u Bačkoj Topoli sastanak s Mađarima, članovima HSS-a. Konferenciji je prisustvovalo mnogo Mađara, koji su klicali predsjedniku HSS-a **Vladku Mačeku**.

23. siječnja 1940. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je u bunjevačko-mađarskom Lemešu, te u nemačkoj Prigrevici i Apatinu pod nadzorom **Grge Vukovića** iz Sombora i **Marka Šimca** iz Zagreba provedena reorganizacija pododbora Hrvatske seljačke stranke.

23. siječnja 1941. – *Hrvatski dnevnik* javlja da su članovi društva Hrvatskog akademskog društva **Matija Gubec** iz Subotice **Lajčo Dulić** i **Marko Horvatski** održali u Đurđinu predavanje, koje je slušalo preko 500 ljudi.

24. siječnja 1938. – *Obzor* piše da po najnovijim statističkim podacima Subotica ima 84.431 katolika, 9.907 pravoslavnih. Katoličkih svećenika ima 38: 18 Hrvata, 14 Mađara, 6 Nijemaca. Odvjetnika ima: Hrvata 21, Srba 19, Mađara 8, Židova 36. Javnih bilježnika ima: 2 Hrvata i 3 Srba. Liječnika ima: Hrvata 27, Srba 23, Mađara 14, Židova 42, Slovaka 1. Ovlaštenih inženjera ima: Hrvata 1, Srba 1, Mađara 1, Židova 9. Veterinara ima: Hrvata 4, Srba 2, Rusa 2, 1 Mađar, 1 Nijemac, Židova 6. Ljekarna Srbi imaju 5, Židovi 7, Mađari 2, a Hrvati ni jednu.

24. siječnja 1941. – *Subotičke novine* prenose čestitku Društva bačkih Hrvata iz Zagreba **Blašku Rajiću** za sjajnu manifestaciju hrvatske misli na Saboru hrvatskih kulturnih društava iz Bačke, koji je održan 16. siječnja 1941. u Subotici.

25. siječnja 1907. – *Fruškogorac* javlja da Hrvatska čitaonica u Rumi priređuje 3. veljače 1907. u prostorijama svratišta (hotela) *Kod orla* koncert i igranku. Nastupaju Srpsko pjevačko društvo iz Rume, operni pjevač **Ernest** vitez **Camarotte** iz Zagreba, **Mirko Kozjak** (član HPD-a *Kolo* iz Zagreba), učiteljica glasovira iz Rume **Irena Nikolić** i tamburaški zbor Hrvatske čitaonice iz Rume.

25. siječnja 1936. – Subotička *Smotra* piše da je gradski računovođa **Gavro Čović** (jedan od onih omladinaca koji su 10. studenoga 1918. pronijeli subotičkim ulicama hrvatsku zastavu i izvjesili je na toranj Gradske kuće) prebijen u jednoj kavani u Subotici zbog nošenja hrvatske trobojnice.

26. siječnja 1936. – *Subotičke novine* javljaju da je bunjevački rodoljub **Ivan Kujundžić** postavljen za honorarnog vjeroučitelja u Državnoj realnoj muškoj gimnaziji u Subotici.

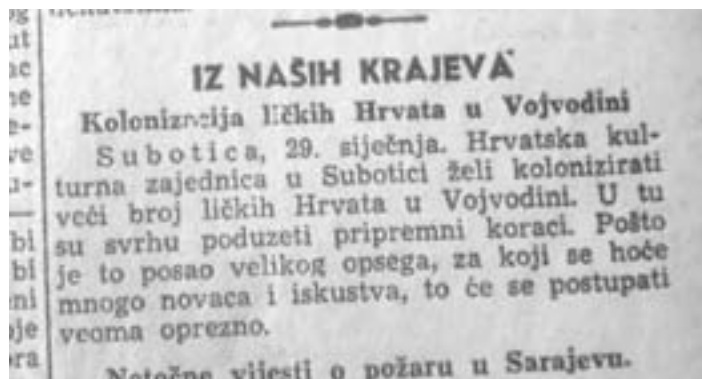
26. siječnja 1936. – *Subotičke novine* pišu da je u predvečerje *Antunovićeve* dana 13. siječnja 1936. održan u prostorijama Subotičke matice III. *Razgovor*.

26. siječnja 1936. – *Subotičke novine* pišu o akciji za podizanje spomenika **Paji Kujundžiću** kojeg je pokrenula Pučka kasina 1935. godine. Nacrt za spomenik napravio član Pučke kasine ing. **Božo Dulić**, a da je izrada povjerena akademskom kiparu **Rudolfu Špigleru** iz Zagreba.

27. siječnja 1927. – *Neven* javlja da je u najživljem tijeku akcija za podizanje Hrvatskog prosvjetnog doma u Subotici.

28. siječnja 1922. – *Neven* piše da će novoosnovana Narodna čitaonica i Katoličko pjevačko društvo u Gornjem Tavankutu prirediti prelo. Prikazat će kazališni komad, ispjevati nekoliko pjesama i održati kolo.

29. siječnja 1938. – *Obzor* piše da Hrvatska kulturna zajednica u Subotici želi kolonizirati veći broj ličkih Hrvata u Vojvodinu.

29. siječnja 1954. – Prigodom 70-godišnjice izlaska prvog bunjevačkog lista *Neven* u Kačmaru 1884. *Hrvatska riječ* donosi prigodni članak.

Premинуla književnica i prevoditeljica Truda Stamać

Hrvatska književnica i prevoditeljica s njemačkoga **Truda Stamać** preminula je prošlog petka, 22. siječnja, u 79. godini.

Truda Stamać rođena je 1942. u Petrovaradinu. Godine 1968. diplomirala je komparativnu književnost i germanistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Bila je dugogodišnja članica Društva hrvatskih književnih prevodilaca, cijenjena i višestruko nagrađivana prevoditeljica s njemačkog jezika, književnica i urednica. Radila je i u Ministarstvu kulture te kao savjetnica za kulturu hrvatskoga veleposlanstva u Beču.

Godine 1989. dobila je nagradu Republike Austrije za prijevode djela austrijske književnosti na hrvatski.

Za antologiju *Jezič i svijet – austrijski pjesnici druge polovice XX. stoljeća* 2005. godine dodijeljena joj je nagrada *Iso Velikanović*, za najbolja ostvarenja u području prevođenja književnih djela.

Kiklopa, za prijevod godine, primila je 2013. godine za prijevod knjige **Ingeborg Bachmann i Paula Celana** *Vrijeme srca*, a za predan i vrstan prevoditeljski rad 2019. godine dodijeljena joj je nagrada *Josip Tabak* za životno djelo Društva hrvatskih književnih prevodilaca.

Truda Stamać je, uz ostalo, prevela djela **Rainera Marie Rilkea**, **Georga Trakla**, Paula Celana, **Novalisa**, **Bertolda Brechta**, **Güntera Grassa**, **Hermana Hessea**, **Gottholda Ephraima Lessinga**, **Sigmunda Freuda**, Ingeborg Bachmann, **Waltera Benjamina**, **Thomasa Bernharda** i **Friedricha Schillera**.

Priredila je i antologiju *Razgovor o stabilima: deset suvremenih njemačkih pjesnika* (1985.), a većinu prijevoda za kazalište (**Brecht**, **Hölderlin**, Schiller, **Weiss**) napravila je u koautorstvu s **Antom Stamaćem**.

Objavila je zbirke kratkih priča *Kapi* (1988.) i *Adame, gdje si?* (2014.) te roman *Pasji život: godinu dana sa Stašom* (2003).

(Hina)

Milica Lerić iz Berega

Master na temu tamburaške glazbe

Milica Lerić iz Berega obranila je nedavno master rad »Učenje tambure u školi i vanškolskim uslovima u Novom Sadu, Subotici i Somboru« na studijskom programu etnomuzikologije Akademije umjetnosti u Novom Sadu. Mentorica joj je bila izvanredna profesorica ddr. **Vesna Ivkov**.

»S obzirom na višestoljetnu prisutnost tambure na teritoriju današnje Vojvodine, a pod utjecajem tumačenja da se stjecanje muzičkog znanja može promatrati kao dio kulturološkog procesa socijalizacije, proistekla je ideja za realizaciju mog master rada. Fokus istraživanja bio je usmjeren na usvajanje vještina sviranja na tamburaškim instrumentima u školi (osnovnoj muzičkoj školi) i izvanškolskim uvjetima (misli se na kulturno-umjetnička društva i gradske tamburaške orkestre). Predmet istraživanja u ovom radu je sagledan s etnomuzikološkog i pedagoškog aspekta«, kaže Lerić.

Lerić trenutno predaje tamburu u Osnovnoj muzičkoj školi **Stevan Hristić** u Bačkoj Palanci, a kao velika zaljubljenica u tamburu i muziku uključena je u rad nekoliko sastava. Svira beše u Tamburaškom sastavu *La Banda*, Narodnom orkestru Braće Martić i GTO *Vasa Jovanović* Novi Sad, dok prim svira u Novosadskom tamburaškom kvartetu.

»Trenutno se želim vratiti izvođačkoj praksi, odnosno, plan je da u narednom periodu dam prednost tamburi, te da ponovno krenem vježbati i svirački se usavršavati, i na taj način pripremati se za neke dalje puteve. Drugim riječima, obranom master rada, završeno je jedno i započeto sljedeće poglavlje u životu, nema stajanja«, dodaje Lerić.

D. B. P.

Izložba kipara Petra Hranuellija u Beogradu

Venere u kamenu

U beogradskoj *Galeriji 73* priređena je izložba skulptura hrvatskog kipara **Petra Hranuellija**, a organizirali su je HKD Hrvatski kulturni centar Beograd i spomenuta Galerija uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Postav su činile 23 skulpture nastale u razdoblju od 2017. do danas i predstavljaju osvrt na nekoliko ciklusa, tema i motiva kojima se Hranuelli bavio prethodnih godina. Skulpture su realizirane u kamenu, za koji je autor vezan svojim bračkim podrijetlom. Njegove skulpture oblika apstrahiranih iz figurativnog prikazuju najčešće žene (Venere) i ljudske likove općenito, redovito u dijalogu s tradicijom od prahistorije preko antike do suvremenog doba.

Većina radova nastala je u Tamnjanici gdje je Hranuelli radio u specifičnom crvenom kamenu iz Sićevačke klisure. Dio skul-

ptura izrađen je i u čuvenom mramoru iz Prilepa u Makedoniji, a uz njih izložene su i skulpture napravljene od ličkog i bračkog kamena.

»Autor kao da želi pokazati da Venera može biti i zagrebačka, i sićevačka, i prilepska i lička, a da nešto mekano i nježno leži u gotovo svakom kamenu i, zarobljeno, čeka da se pokaže«, navodi se u katalogu izložbe.

O radovima ovog umjetnika na otvorenju izložbe govorili su: akademska slikarica i autorica teksta u katalogu **Maja Obradović**, dopredsjednik HKC-a Beograd **Aleksandar Alač** i opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu Hrvatske u Beogradu **Maja Bogdan**, koja je otvarajući izložbu istaknula kako je ovo još jedna prilika da se pokaže koliko je kulturna suradnja važna u odnosima dviju zemalja.

Otvorenju izložbe su, među ostalim, nazočili i predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Fondacije *Antun Gustav Matoš* iz Beograda, Ruskog poslovnog kluba, značajan broj kulturnih djelatnika te medija.

Fotogalerija s otvorenja dostupna je na internetskoj stranici HKC-a Beograd: hkcbeograd.co.rs, a video prilog o izloženim radovima možete pronaći na Youtube kanalu *Galerije 73*. Inače, HKC Beograd planira prirediti izložbu skulptura Petra Hranuellija sljedeće godine i u Subotici.

D. B. P.

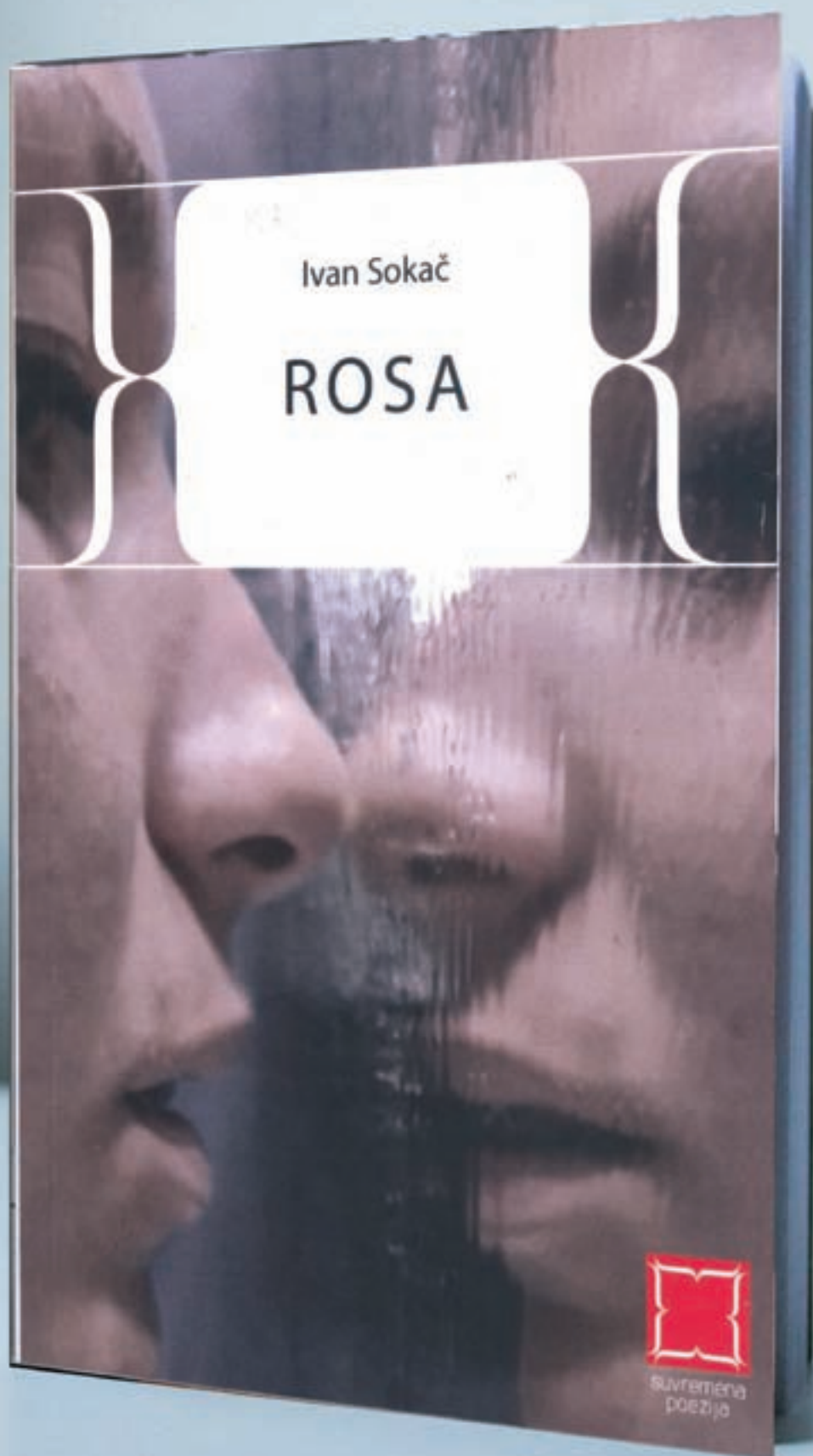
Foto: hkcbeograd.co.rs

O autoru

Petar Hranuelli je rođen 1975. u Supetru. Izlagao je na 55 samostalnih i 106 skupnih izložaba u zemlji i inozemstvu. Mnoga djela mu se nalaze u stalnom postavu muzeja, galerija, privatnim kolekcijama u Hrvatskoj i inozemstvu. Dobitnik je nekoliko nagrada i priznanja u Hrvatskoj, Srbiji i Crnoj Gori. Član je HDLU-a od 2006. godine. Živi i stvara u Zagrebu.

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 350 dinara.

Nova knjiga: Ivan Skenderović, *Tragom starih matičnih knjiga u Subotici : Povijest jedne male grane velike porodice Skenderović*

Genealogija Skenderovića Općinara

Tragom starih matičnih knjiga u Subotici : Povijest jedne male grane velike porodice Skenderović naslov je knjige **Ivana Skenderovića** koja izlazi kao četvrta u Biblioteci *Prinosi za povijesna istraživanja* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. U prosincu prošle godine završeno je uređivanje knjige pod stručnim praćenjem recenzenta, povjesničara dr. sc. **Roberta Skenderovića**, a u tisak je predana polovicom siječnja 2021. godine.

Skenderovići Općinari

Recenzent je pratio nastajanje ove knjige i dao joj visoku ocjenu rekavši kako je ona »više od povijesti jedne male grane velike porodice Skenderovića«. Tako u svojoj recenziji piše: »Ivan Skenderović u ovoj knjizi opisuje povijest svoje porodice Skenderovića Općinara od najranijeg spomena u povijesnim izvorima početkom 18. stoljeća sve do danas. Autor se u istraživanju koristio brojnim povijesnim izvorima (matičnim knjigama, kanonskim vizitacijama, novinama, privatnom arhivskom građom i dr.) što dokazuje ozbiljnost njegova pristupa. Rezultat tako predanog istraživanja, očigledno visoko motiviranog istraživanjem povijesti vlastitih predaka, doista je zadivljujuć. Knjiga predstavlja iznimno uspješan pokušaj rekonstrukcije vlastite obiteljske genealogije. Vrijedna je za sve članove porodice Skenderovića Općinara, ali i za sve bunjevačke Hrvate, pa i za širu čitalačku publiku koju zanima povijest bunjevačkih Hrvata i Bačke.«

Društvene prilike

Vrijednost ove knjige nije u priči o Skenderovićima, nadalje piše recenzent, već u autorovoj želji da kroz sudbine Skenderovića prikaže »i opće društvene prilike kroz tri stoljeća koje uključuju brojne epidemije i ratove, promjene društvenih uređenja, te razne društvene sukobe i prijelomnice kao što je primjerice nestanak latinskog i hrvatskog jezika iz uporabe u radu gradskih institucija u prvoj polovini 19. stoljeća, sekularizacija društva i uvođenje građanskog braka krajem istog stoljeća, zatim raspad Austro-Ugarske Monarhije, život u Kraljevini SHS, stradanja u Drugom svjetskom ratu te život u komunističkoj Jugoslaviji.

Zbog toga je ovo i knjiga o povijesti grada Subotice iz perspektive jedne bunjevačke hrvatske porodice koja u njoj stoljećima živi.«

Knjiga na 256 stranica donosi ne samo priču o Skenderovićima, već je praćena sa sto četrdeset ilustracija, te osobito vrijednim porodičnim stablom, što je plod dugogodišnjeg traganja za fotografijama i arhivskim izvorima. Recenzent dr. sc. Skenderović stoga potvrđuje kako ovakav rukopis ne bi mogao nastati bez dobrog poznavanja društvene i crkvene povijesti Bačke i poznavanja jezika koji su se u tome višestoljetnom razdoblju koristili – naročito latinskog i mađarskog jezika.

Nakladnik vjeruje kako se autor svojom zauzetošću oko istraživanja povijesti vlastite porodice na najbolji način odužio i svome zavičaju koji nije zaboravio, a knjiga je ujedno vrstan prinos danas osporavanom, a nekada neupitnom, hrvatstvu Bunjevaca i našoj bogatoj povijesti. Knjigu je uredila **Katarina Čeliković**, lektura je djelo **Jelene Dulić Bako**, korektura **Mirka Kopunovića**, dok je **Darko Vuković** autor naslovnice i likovnog uređenja, a za tisak u petrovaradinskoj tiskari *Simbol* knjigu je pripremio mr. sc. **Ervin Čeliković**.

Knjiga će se moći kupiti u prostorijama ZKVH-a u Subotici, na adresi Laze Mamužića 22 ili slanjem poštom ako je poručite preko mail adrese: ured@zkhv.org.rs uz plaćanje poštanskih troškova.

(ZKVH)

O autoru

Ivan Skenderović je rođen 1953. u Subotici. Nakon završene osnovne škole u rodnom gradu nastavio je školovanje u Samoboru, Rijeci, Sankt Pölten (Austrija), Zagrebu i Dubrovniku – gdje je diplomirao na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu. Još od srednjoškolskih i studentskih dana zanima ga povijest, posebno ona kulturna. Poviješću svoje obitelji počeo se intenzivnije baviti 2015., a knjiga *Tragom starih matičnih knjiga u Subotici* prvi je rezultat njegova rada. Živi s obitelji u Baškoj Vodi.

Održan XXIX. Razgovor u okviru Dana biskupa Ivana Antunovića

Časne sestre redovnice na području Subotičke biskupije

Katoličko društvo *Ivan Antunović* u okviru *Dana biskupa Ivana Antunovića* priredilo je XXIX. *Razgovor*, koji je održan 22. siječnja u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici. *Dani Ivana Antunovića* obilježavaju se svetom misom, *Razgovorom*, a od ove godine i polaganjem vijenaca na nedavno postavljeni spomenik biskupu Ivanu Antunoviću.

Razgovor je tradicionalno okupljanje Hrvata u Subotici koje je započela Hrvatska prosvjetna zajednica na čelu s biskupom **Lajčom Budanovićem** 1934. godine. Redovito je održavan do 1941. godine i nije priređivan sve do 1990. godine kada ga je obnovio Institut (danas Katoličko društvo) *Ivan Antunović* i od tada se redovito održava. Na početku *Razgovora* nazočne je pozdravio vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, predsjednik Katoličkog društva *Ivan Antunović*, istaknuvši kako je važno što se održao kontinuitet događanja, premda je ove godine, u skladu s epidemijskim mjerama, značajno manji broj ljudi mogao pratiti *Razgovor*.

Ovogodišnji *Razgovor* imao je za temu »Djelovanje časnih sestara redovnica na području Subotičke biskupije«. Ovu temu na interesantan je način izložio vlč. **Luka Poljak**, župni vikar Župe svetog križa i Župe svetog Nikole Tavelića u Somboru. On je govorio o radu i djelovanju ženskih redovničkih zajednica u Subotičkoj biskupiji. Obrađena materija odnosi se mahom na razdoblje poslije službene uspostave Subotičke biskupije, a radi konteksta i sveukupne slike posegnulo se i za materijalima iz razdoblja Bačke apostolske administrature, te nešto manje iz razdoblja Kalačko-bačke nadbiskupije. Pažnja je usmjerena na sve ženske redovničke zajednice, bez obzira na jezičnu ili nacionalnu pripadnost (Hrvatice, Mađarice, Njemice, Slovenke, Rusinke, Ukrajinke, itd.), njihovo djelovanje i apostolate. Također, bilo je govora i o zaslužnim sestrama za vjerski i kulturni život naše biskupije, kao i o s. **Leopoldini Čović**, našoj sestri na glasu svetosti. Predavanje je potkrijepljeno kratkim pregledom nauka Crkve o redovništvu, kao i mogućnošću refleksije o budućnosti ženskog redovništva u našoj biskupiji.

U uvodnoj riječi vlč. Poljak kazao je kako redovničke zajednice, baš kao i pojedinci, imaju svoje izrazite posebnosti. Toliko ih je mnogo i tako su raznolike u Crkvi zato što postoji mnogo načina na koje se može činiti Immitatio Christi – nasljedovati Krista.

»Svaka redovnička obitelj, a u redovničkoj obitelji svaka zajednica, imali su svog utemeljitelja ili utemeljiteljicu koji su im podarili svoj jedinstveni duh«, istaknuo je vlč. Poljak.

Govoreći o svojim razlozima bavljenja ovom temom, predavač je kazao kako je u našoj biskupiji djelovao veliki broj različitih ženskih redovničkih zajednica, sa svojim posebnim karizmama i apostolatima te da su i njegov osobni duhovni život i

rast obilježili redovnici i redovnice, te da je duboko svjestan duhovnog bogatstva koje redovničke zajednice daju pojedincima i cijeloj Crkvi.

Od trenutka uspostave Subotičke biskupije 1968. godine, prema shematizmu spomenute godine, ali i podacima redovničkih arhiva, na njenom teritoriju su djelovale sljedeće ženske redovničke zajednice: Družba sestara Naše Gospe, Družba sestara Naše Gospe Bačke, Kćeri milosrđa Trećeg samostanskog reda sv. Franje, Dominikanke, Milosrdnice sv. Vinka Paulskog, Milosrdne sestre sv. Križa, Marijine sestre od Čudotvorne medaljice, Služavke malog Isusa, Uršulinke Rimske unije, Kćeri Božje ljubavi, Školske sestre franjevske Krista Kralja, Kćeri Presvetog Otkupitelja – salvatorijanke i sestre elizabetinke.

Vlč. Poljak nastojao je posvetiti jednaku pozornost prikazu svakog od nabrojanih redova te je eventualni nedostatak ar-

hivske građe nadomjestio osobnim svjedočanstvima redovnica te fotografijama. Kazao je kako je svaka zajednica neizmjerno značajna, ali je za ovu prigodu istaknuo djelovanje sestara Kćeri milosrđa u očuvanju narodne baštine bunjevačkih Hrvata u Subotici, kroz njegovanje ljubavi prema narodnim običajima, osobito *Dužijanci* i prelu.

Skrenuo je pozornost i na Sestre Naše Gospe, kako hrvatske tako i mađarske družbe, koje su iskazale brigu za ukrašavanje i izradu liturgijskog ruha, pri čemu su osobito zapamćene sestre iz Martonoša i Kanjiže koje su za potrebe župa, pa i katedralne bazilike, izradile nebrojene misnice i liturgijske paramente, od kojih je jedan izložen za sudionike *Razgovora*. Jedinstvena pojava u ukrašavanju liturgijskih tkanina pojavila se upravo u našoj biskupiji. Naime, uslijed nemogućnosti nabave bogatijih materijala i konca za vez, sestre Naše Gospe koriste svoje slikarske talente, obogaćujući oltarske antependije i štole. Upravo je takvu štolu s ponosom nosio i biskup **Matiša Zvekanović**, koju je izradila s. **Doloroza** iz samostana Anuncijate.

»Manifestaciju *Zlatna harfa* su također pokrenule redovničke snage 1987. godine, u okupljanju dječjih crkvenih zborova, a osnivačica i dugogodišnja organizatorica je bila s. **Mirjam Pandžić**. Ujedno je to jedna od najdugovječnijih crkvenih manifestacija u našoj biskupiji s kontinuitetom. Uz glazbu vežemo i osnivanje komornog ansambla *Collegium musicum catholicum*, čije je osnivanje potaknula s. **Bernardica Đukić** 1994. godine u župi Isusova Uskrsnuća«, kazao je vlč. Poljak.

»Iako nam se ovo čini kao izuzetno veliki broj ženskih redovničkih zajednica, bitno je istaknuti kako je broj redovničkih zajednica i broj sestara prije 1945. bio i znatno veći, ali i raznolikiji, ovisno o političkim i inim prilikama. Tako su, npr. u vrijeme mađarske uprave Bačkom početkom 40-ih godina prošlog stoljeća, na našim područjima djelovale i ženske redovničke zajednice s kućama maticama u Mađarskoj (poput sestara salvatorijanki i sestara elizabetinki).«

Predavač vlč. Poljak kazao je kako su nakon Drugog svjetskog rata ženskim redovničkim zajednicama masovno oduzimani posjedi, samostani, službe, škole, sirotišta, te druge ustanove koje su do tada činile okosnicu redovničke karizme svakog reda. On je pojasnio kako su tada redovnice bile prisiljene pronaći nove načine apostolata i djelovanja, te su mahom počele voditi župna domaćinstva i ekonomije, kao i skrbiti se o katehezi, crkvenoj glazbi, uređenju i ukrašavanju crkava, itd.

Nakon veoma informativnog i sveobuhvatnog predavanja, vlč. Poljak izrazio je nadu u to da će XXIX. *Razgovor* biti i mali duhovni poticaj za veće vrjednovanje, a uz Božju providnost – radosno oživljavanje ženskog redovništva u našoj Subotičkoj biskupiji. Vlč. Luka Poljak na koncu je svim sestrama i redovničkim zajednicama koje su mu svesrdno pomogle uputio svoju najiskreniju zahvalu na suradnji.

K. D. Š.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Snažan nauk

Isus je svojim javnim nastupom donio nešto novo, nešto s čime se čovječanstvo do tada nije susrelo. To novo nije bio nikakav tehnološki napredak, blagostanje, politički zaokret, niti nešto drugo za čim ljudi teže. On je otkrio pravo Božje lice, donio je njegovo kraljevstvo i usmjerio ljude na put koji vodi u vječnost. Novost u njegovu nastupu odmah je zamijećena, ali mnogima je trebalo puno vremena dok shvate u čemu je ta novost. Nažalost, nisu svi razumjeli bit tog drugačijeg što Isus donosi, a mnogima će ostati nerazumljiv i danas.

Novost Isusova navještaja

Evandelist Marko kaže kako su u Kafarnau mu ljudi bili oduševljeni njegovim naukom, jer »učio ih je kao onaj koji ima vlast, a ne kao pismoznanci« (Mk 1,22). Židovski pismoznanci bili su tumači Božje riječi, oni su samo interpretirali ono što je Bog izrekao. Njihovo tumačenje nije tako snažno odjekivalo u srcima ljudi, niti ih je doticalo na način na koji je to učinila Isusova riječ. Stoga su mogli odmah znati da Isus nije tek pismoznanc, nego mnogo više, pa su ga počeli smatrati prorokom. Prorok nije bio tumač Božjih riječi nego prenositelj, onaj koji je bio u komunikaciji s Bogom. Više puta su ga suvremenici, zadivljenim njegovim govorom, tako i oslovili, ali su istodobno i osjećali da ni usporedbom s prorokom ne mogu potpuno izraziti tajnu njegove osobe. Zato ga je stalno pratilo pitanje: »Tko je ovaj?«.

To su zapitali i okupljeni kada je Isus učinio čudo i iz opsjednutog istjerao zloduha: »Što li je ovo? Nova li i snažna nauka! Pa i samim nečistim dusima zapovijeda, i pokoravaju mu se« (Mk 1,27). U tom događaju Isusova moć i vlast tako snažno su došle do izražaja, da su svi ostali zaprepašteni. Cijelo njegovo djelovanje bit će obilježeno borbom protiv zloga, koji mora ustuknuti pred dolaskom Božjega kraljevstva. Tako će tijekom cijeloga svojeg javnog djelovanja Isus susretati čuđenja i divljenja pred svojim moćnim naukom i djelima, a ljudima će malo po malo biti jasno da među njima nije ni učitelj ni prorok, nego Mesija.

I danas jednako moćan

Isusov je nauk i danas moćan. Njegova je riječ i danas snažna da može otjerati zloduhe

i donijeti mir. On i danas donosi novine koje su za svijet nešto neviđeno, samo ga mi ljudi slabo i površno slušamo, te nismo u stanju prepoznati tu moć njegova nauka. Slušamo druge ljude koji svašta obećavaju, tražimo rječiće lidere čiji nam govor ulijeva povjerenje. Povodimo se za različitim naucima, koje su osmislili i izgovorili tek obični ljudi. A ono što je nauk Božji zapisan u Svetom pismu ne želimo slušati, a još manje slijediti.

To je često zato što Isus ne obećava ono što čovjek želi čuti. Zato čovjek pred njim okreće glavu i usmjerava se na obećanja običnih ljudi, ali koja zvuče primamljivo, nude ono što narod želi. Isus često od čovjeka traži da se pokrene, da nešto učini, no sva ta činjenja koja on traži uglavnom su suprotna društvenim trendovima i ustaljenim formama ponašanja. A nitko ne želi biti drugačiji. U Isusovom nauku često možemo uočiti kritike u kojima se pronalazimo, te nam to nije ugodno slušati. Nitko ne voli biti kritiziran niti se mijenjati, jer svatko za sebe misli da je dobar takav kakav jeste. Zbog svega toga Isusov nauk nije lako prihvatiti i slijediti. Još su mu njegovi suvremenici predbacili da je to tvrda besjeda. Međutim, Isus ne uči tako da bi se svidio već tako da bi čovjeka uputio putem neba.

Onaj tko uistinu sluša Kristovu riječ osjetit će isto što i njegovi suvremenici. Njegova riječ mijenja čovjeka, a tako mijenja i svijet. Ona je blaga, ali ne ostavlja mirnim, pokreće na djelovanje, na okretanje nove stranice u životu. Ona ne obećava, kao ljudska riječ, da će nešto bolje donijeti netko drugi nego potiče čovjeka na promjenu, da on sam pridonese boljem društvu, boljem svijetu kao i da sam postane bolji.

Tko nasljeduje Isusov nauk, tko mu otvora srca pristupi i dopusti da ga taj nauk mijenja, Isus ima moć uvijek uz njega biti i od zla ga čuvati. No, treba imati na umu da se njegova obećanja ne odnose na ovaj svijet nego na vječnost. U ovom prolaznom svijetu moramo ga nasljedovati noseći svoj križ. Stoga, u ova teška vremena utjehu i nadu tražimo u Isusovom nauku, njega slijedimo i njemu se utječimo, jer nije najvažnije ostvariti ovozemaljske ciljeve i planove nego surađivati s Kristom na zemlji, a poslije biti s njim u vječnosti.

Savjeti nutricionistice (I.)

UMJERENOST, a ne preskakanje OBROKA

Opće preporuke pravilne ishrane podrazumijevaju da izbor namirnica u svakodnevnoj ishrani bude raznovrstan, jer se na raznovrsnosti i umjerenosti temelji naše zdravlje

Nakon blagdana i pojačane ishrane, valja nam se vratiti na staro. Uz to mnogi bi željeli i vratiti staru kilažu na svoje mjesto. Stoga se često upustimo u nepravilan i nezdrav način gubljenja kilaže, koji nam za uzvrat mogu donijeti i loše zdravstveno stanje. Često se događa da i u svojoj namjeri ne ustrajemo, jer osjećamo glad i iscrpljenost u organizmu. Koji su savjeti stručnjaka i kako se izboriti na zdrav način s viškom kilograma razgovarali smo s nutricionisticom **Marijanom Vuković**.

Što je ono što se preporučuje kada je hrana u pitanju u razdoblju nakon blagdana i praznika?

Rijetki su oni koji za vrijeme prazničnih dana mogu odoljeti izobilju hrane koja se spremi. Obično se iste greške ponavljaju iz godine u godinu, pa nam praznični dani donose veći unos masne hrane, alkohola, raznih poslastica i sve to uz smanjenu fizičku aktivnost. Ovakav izbor hrane i pića ima svoju cijenu za opće stanje organizma. Nakon praznika polako treba smanjivati obroke, jer gladovanje ili preskakanje obroka nije dobro. Jutro treba započeti doručkom, koji treba biti energetski bogat kako bi nas održao do narednog obroka. Za užine birati svježije sezonsko voće ili zamrznuto voće od kojeg se može napraviti zdrava voćna salata u kombinaciji sa svježim voćem. Poslije praznika je najvažnije izbaciti ili makar smanjiti koncentrirane slatkiše, osobito industrijske slatkiše i sokove. Zato voće treba biti najbolji izbor ako nam se jede nešto slatko. Birati više povrća, u vidu salata, čorbi, zatim pirjano, kuhano ili grilano povrće. Od svježeg povrća mogu se spremati salate (npr.

rendani kupus, malo rendane mrkve i celera). Salate začiniti limunovim sokom ili jabučnim octom, s dodatkom nekog nerafiniranog ili hladno cijeđenog biljnog ulja. Od zdravih bjelanjčevina treba birati meso peradi, osobito bijelo meso, što više ribe, leguminoze (osobito crveni grah, sočivo, slanutak), i na kraju orašaste plodove. Meso kuhati, pirjati, grilati, peći na

električnom roštilju ili u pekaču bez dodane veće količine masnoće. Od mliječnih proizvoda koristite one koji su fermentirani, posebno probiotički jogurti, kefir ili kiselo mlijeko. Prirodni probiotici imaju značajnu ulogu za naš imunitet, a također povoljno utječu i na naš digestivni trakt, potiču probavu, ubrzavaju metabolizam i povoljno utječu na crijevnu floru. Osim dobro izbalansirane ishrane, svakodnevna lagana šetnja je važna kako za jačanje imuniteta tako i za otklanjanje posljedica preobilnih obroka za vrijeme praznika. Potrošiti višak unijetih kalorija je ono na što treba obratiti veliku pažnju. Važno je iskoristiti svaki lijep sat u šetnji, na zraku, umjesto za prepunim stolom.

Koje su općenito preporuke za pravilnu ishranu? Ima li nekog sveopćeg »recepta« ili savjeta koji odgovara svim ljudima, bez obzira na građu, kilažu, visinu, dob...?

Opće preporuke pravilne ishrane podrazumijevaju da izbor namirnica u svakodnevnoj ishrani bude raznovrstan, jer se na raznovrsnosti i umjerenosti temelji naše zdravlje. Našem organizmu su potrebni vitamini, mineralne tvari, biljna vlakna, masti, bjelanjčevine, ugljični hidrati, a prije svega energija, i iz tog razloga svakog dana moramo unositi raznovrsne namirnice. Preporuča se da svaki dan u organizam unesemo tri porcije povrća i dvije porcije voća. Da za svaki obrok biramo zdrave bjelanjčevine i žitarice cijelog zrna, kao što su kruh od cijelog zrna žitarica, integralna riža, zobene pahuljice, proso, heljda, kino. Od masti koristiti nerafinirana ili hladno cijeđena biljna ulja, kao dodatak salatama ili na kraju pripreme hrane. Ograničiti unos soli i loših masti. Redovito konzumirati obroke, bez preskakanja i biti umjeren u količini obroka, osobito treba biti umjeren s onim namirnicama, za koje znamo da nisu zdrave.

Neke standardne preporuke obično glase da je potrebno ukupan unos hrane tijekom dana rasporediti u pet obroka, točnije tri obroka i dvije užine. Je li to dobar način i ako želimo skinuti koji kilogram ili je bolja opcija »gladovanje« ili preskakanje obroka?

Obično ljudi koji imaju problem s viškom kilograma imaju i problem s redovitom ishranom, najčešće jedu jednom ili dva puta tijekom dana. Tako da to nije dobar izbor u slučaju ako želimo skinuti koji suvišni kilogram. Veoma je važno imati redovite obroke tijekom dana, osobito treba naglasiti da nije dobro preskakati doručak, jer je on najvažniji obrok, daje nam energiju za sam početak dana i drži naš apetit pod kontrolom. Ako se doručak preskače, često se kasnije javlja nekontrolirano uzimanje hrane, osobito poslije ručka. Obroci trebaju biti raspoređeni na tri glavna obroka (doručak, ručak i večera) i ako se osjeti glad između obroka, mogu se uzeti užine, gdje se preporučuje unos voća, svježih sezonskih salata od povrća, orašasti plodovi ili neki fermentirani mliječni proizvod. Posljednji obrok treba biti dva do tri sata prije spavanja, odnosno do 19 ili 20 sati.

Koliko danas zaposleni ljudi mogu imati pravilnu i izbalansiranu ishranu, je li to izvodljivo?

Brzi tempo života i previše obveza često mogu narušiti određeni stil života kojim se netko vodi. To znači da se najčešće ne stiže doručkovati, kasnije se uzima prvi obrok, koji je najčešće neka brza hrana, pecivo ili neki slatkiš. Kasno se dolazi s posla i onda se ili preskače domaći kuhani obrok ili se nekontrolirano uzima hrana sve dok se ne krene na spavanje. Rješenje bi bilo unaprijed spremati izbalansirane obroke koji će se nositi na posao, prije svega doručak, voćne užine i neki kuhani obrok za vrijeme ručka, naravno ako za to postoji mogućnost.

U sljedećem broju govorimo o važnosti pravilne iskrane kod djece, te koliko je bitan pravilan način pripreme hrane, unos svježih hrane i tekućine.

Ž. Vukov

Obitelj

RECEPT NA TACNI

Juha od tikvica i špinata

U nekoliko sam navrata pisala o tome kako više ne jedem meso i hranu životinjskog podrijetla, ali sam također odlučila da neću ovu rubriku uskratiti za te namirnice, pa sam nastavila u dobrom starom ritmu i receptima za svačiji ukus. Kako me ljudi često ispituju što ja sada to jedem i komentiraju kako oni to ne bi mogli, došla sam na ideju da i u okviru ove naše rubrike ubacim jedan veganski recept mjesečno i objavim ga u posljednjem tjednu. Upravo se iz ovih razloga na današnjoj tacni nalazi juha koja nikoga neće ostaviti ravnodušnim.

Potrebno: veći krumpir / 100 grama špinata / 2 tikvice / 1 luk / 3 svežnja peršina / 1,5 litra povrtne juhe / 2 žlice maslinovog ulja / papar / sol.

Postupak: Krumpir narezati na kockice, luk i špinat sitno nasjeckati. U zagrijano ulje staviti nasjeckan luk da se krčka, a zatim dodati tikvice i miješati dok ne promijene boju. Dodati krumpir, špinat, peršin i povrtu juhu. Ostaviti juhu da kuha 20 minuta i nakon toga povrće ispasirati štapnim mikserom. Dodati soli, papra i još malo kuhati. Prilikom posluživanja, posuti preprženim sjemenkama sezama, golicom ili sjemenkama.

Ovo mi je jedna od najdražih juha, grije mi trbuh, a i dušu i impresionirala je sve kojima sam pripremala.

Nadam se da ćete uživati u veganskim receptima koliko i ja uživam u njima, dobar tek!

Gorana Koporan

Na mjestu nekadašnje LEDARE

Krajem devetnaestog stoljeća **Lajos Vermes**, sportaš i veliki propagator širenja sportskog duha i aktivnosti, na Paliću je izgradio tri vile, terene za natjecanja i biciklističku stazu – sportsko naselje nadaleko poznato u to vrijeme. Prošlo je znatno više od stoljeća od spomenutih događanja, a dva zdanja ovog kompleksa i dalje svojim tornjevima i zanimljivim detaljima na fasadama privlače pažnju svih posjetitelja; to su vila *Lujza* i vila *Bagolyvár* (nažalost, ne koristi se). Osim ovih vila, prvotno korištenih za smještaj sportaša, izgrađena je i treća, obiteljska Vermes vila, čija je revitalizacija započeta 1998. – 1999. godine, ali ne i završena, te je objekt godinama u tom graditeljski nedovršenom stanju.

Uz obiteljsku Vermes vilu nekada je postojala ledara! To je zbilja bio nesvakidašnji objekt, čija je svrha bila čuvanje tabli leda u vrijeme kada još nije bilo rashladnih uređaja. Prema nekim kazivanjima, iz ove se ledare zaprežnim kolima raznosio led do potrošača. U Subotici su, inače, prije stotinu godinu postojale četiri tvornice leda, što govori o razmjerama potreba za ledom prije no što su se u kuće uselili hladnjaci.

Vermesova ledara je bio prizemni objekt, većim dijelom ukopan u zemlju, a u tom podrumskom prostoru čuvali su ledene table. Nad podrumom je bila napravljena višekutna prostorija, pokrivena kupastim krovom. Izgled nekadašnje ledare vidi se na fotografiji iz albuma Povijesnog arhiva Subotica, snimljenoj 1969. godine.

Zavod za zaštitu zdravlja početkom 1999. godine na mjestu nekadašnje ledare izgradio je zanimljiv amfiteatar (obla fasada poput stare ledare), ali kompletan projekt Eko-centra s laboratorijima za istraživanje i praćenje stanja životnog okoliša, koji bi uključivao i revitalizirani objekt Vermes vile, nikada nije dovršen.

Teta Đanina

Ova fotografija je snimljena u Sonti, ulica Dobrovoljačka br. 5, u *pridnje sobe*, tj. u svečanoj sobi. Na fotografiji je **Ana Šuvak, Geđina** (1906. – 1983.), rođena **Đanić, Đanina**. Kao mlada djevojka je bila u službi dr. **Paumana (Baumanna?)**. Ordinacija mjesnog liječnika se u to vrijeme nalazila u današnjoj ulici Vuka Karadžića, br. 114 (bivša Titova ulica). Anin zadatak je bio održavanje higijene u ambulanti i ispomoć u kući istoimenog liječnika.

Mnoge korisne stvari je naučila u liječničkoj kući, kao što je snalaženje oko kuhanja i pečenja, a naučila je i šivati, krojiti i

modelirati. Bila je vesela i snalažljiva djevojka. Vrlo mlada se udala za **Marka Šuvaka, Geđu**. Ostavila je službu kod liječnika, te se priklonila suprugovoj obitelji koja se bavila poljodjelstvom. Kad bi joj mušterije donosile robu na šivenje, prihvaćala je bez zadrške.

Ana je imala dva brata: starijeg **Jozu**, koji je imao kći **Evu** (1925. – 2000.) i sina **Antuna** (1931. – 2007.), i mlađeg **Šandora**, koji je imao sina **Martina** (1933. – 1968.), kći **Agicu** (1935. – 2012.), sina **Jozu** (1940. – 1986.) i tada još nerođenu kći **Maricu** (r. 1943.).

Starijem bratu Jozu je umrla supruga **Janja** 1934. i ostavila mu sina Antuna s dvije i pol godine i kći Evu od devet godina. Pet godina kasnije, 1939., umro je i on. Kći Eva je tada imala 14, a sin Antun 8 godina. Evu je teta Ana (s fotografije) odmah dovela u svoju kuću, a mali Tuna je premješten kod staroga Martina, očevog oca, koji je živio na salašu. Vrlo teško je podnosio prerani odlazak roditelja. Nije mogao jesti, pa mu je stari često govorio: »Moraš jist i pit mlika. Ne piješ mlika, pa si zoto taki žgoljav«, našalio bi se stari. Kad se dijete vremenom vratilo u kudikamo normalan život, upisan je u školu i on je našao utočište kod tete Ane u selu.

Anin mlađi brat Šandor je umro u drugoj polovici 1942. Najstariji sin Martin je tada imao 9 godina, kći Agica 7, Joza 2, a Marica još nije bila rođena. Marica je rođena lipnja 1943. Šest mjeseci kasnije umrla je i njihova mama **Kata**. Maricu, dojenče od šest mjeseci, kao i svu ostalu djecu od oba brata prihvatila je i dovela u svoju kuću osoba s fotografije, Ana Šuvak (r. Đanić). Svi su je zvali teta, jer je ona to i bila. Svoje, rođene djece nije imala.

Tetin suprug **Marko** je emigrirao u Kanadu u drugoj polovici tridesetih godina (1938.?) sa sumještanima koji su tada skoro masovno odlazili u Ameriku. Dobro je zarađivao i slao supruzi novac da bi što lakše othranila djecu. Nadao se kada ona odrastu, da će mu se Ana pridružiti u Kanadi. Međutim, Ana nije mogla otići. Iсуviše je bila potrebna šestorici siročadi. Tijekom života nisu prekinuli komunikaciju. On je redovito slao novac, a poslije njegove smrti naslijedila je njegovu mirovinu. Je li to bila cijela mirovina ili dio, ostaje nepoznanica.

Od posvojene bratovljeve djece na životu je **Marica (Marica) Crnković**, koja je ostala sa šest mjeseci bez majke, a oca nije ni upoznala. Sva posvojena djeca Anu su zvala teta, pa je tako i u selu ostala zapamćena kao Teta Đanina, jer su svi oni nosili prezime Đanić, s nadimkom Đanini. Svi su se poženili i pouđavali i ostavili ženske i muške potomke.

Osobno je se sjećam, a i njena unuka, tj. kći najstarije kćeri Eve, **Jelica Šegrt, Čutina** (rođ. 1950. **Miloš, Tađanova**), se također sjeća i priča o teti:

»Išla je u crkvu redovno, jel je bila trećoredica u Franjinomu redu. Jako je lipo pivala. Doma, dok je šila na singerice, jel radila u bašče, često je znala zataknit cvit iza uva nuz šokačku maranku i tako uređita radila pivajuć. Mi, dica smo je voljili i obilazili, jel za drugu baku nismo znali«.

Ana je fotografirana kasnih sedamdesetih u svojoj kući. Soba je uređena već po »novoj« modi, odnosno krevet je udešen po švapski (do pedesetih godina su se kreveti namještali »visoko«), jedino čilimi, ponjava i na podu krpice svjedoče da ovdje stanuju Šokci. Jastuci su po novoj modi talijanski (dar od Marice koja je živjela i još živi u Izoli). Teta je odjevena tipično za stariju Šokicu iz Sonte.

Ruža Silađev

Dječje ige u Sonti

Žmura

Nekada smo u mome selu Sonti mnogo vremena provodili na sokaku (ulici). Naravno, prvo se morala uraditi školska zadaća, pomoći braći i sestrama, poslužiti mamu u kuhinji ili u vrtu. Pomoći tati oko njegovih poslova, pa se tek onda ići igrati. U vrijeme moga rano-ga djetinjstva, kasnih pedesetih i ranih šezdestih godina dvadesetog stoljeća nije bilo televizije, rijetko tko je imao radio u našem šoru, telefona nije uopće bilo u kućama, samo na pošti. Pomislit ćete da smo bili vrlo nesretna djeca. Naprotiv, bili smo vrlo sretna, razigrana i nasmijana djeca. Igračke smo pravili sami i mogla bih vam o tome puno pričati, ali najljepše igre su se odvijale na svježem zraku, na kiši, na vjetru, snijegu, suncu i u vodi. Jedna od igara je bila i žmura (žmurke).

Stali bismo svi u krug i jedan od nas je stao na sred kruga i izgovarao brojalicu, po slogovima gdje je to riječ zahtijevala, dodirujući svakoga u krugu otvorenom šakom po prsima. Bilo je raznih brojlica, koje su bile mješavina riječi iz više jezika i narječja ili jednostavno nekada riječi nisu ništa značile. Evo jedne od njih:

- Idu cure iz fabrike, rumene su ko paprike, ere mere muzi-kere, kreč.

Na koga je pala riječ kreč ispadao bi iz kruga. Opet se sve ponavljalo i kad bi ostao samo jedan od nas, brojlica je završena, a ta osoba bi morala biti »žmura«. Ona je naslanjala čelo preko savijene ruke u laktu na nekom zidu i zatvorenih očiju brojala do deset ili već do kojeg smo se broja dogovorili. Brojanje je moralo biti ni brzo, ni presporo, toliko da bismo se mogli negdje sakriti. Pri završetku brojanja »žmura« je vičući dala do znanja:

- Magarac ga bio ko se ni sakrio, ja idem.

»Žmura« je tada krenula u potragu za skrivačima. Sakrivali smo se u susjedovim kapijama, vratima, iza debelih stabala jablana ili dudova, u jendeku, ispod čuprija, iza ugla u ulici, iza građevinskog materijala koji je služio za gradnju kuća ili nečega drugoga. Vješti penjači su se penjali i skrivali u krošnji drveća. »Žmura« čim primijeti nekoga, trči nazad, tamo gdje je žmurila, udari šakom u visini očiju, o to mjesto i vikne: »Pimpulus, Kata (ili koga je već pronašla), eno je u snaš-Lizini vraci!«. I tako redom morala je sve pronaći. Nekada je to trajalo dugo, ako su skrivači bili snažljivi i pronalazili nova mjesta za skrivanje.

Kada »žmura« pronađe sve sakrivene, ponovo se brojalicom odabere nova.

»Jedan majstor pravi vraca, koliko treba eskeraca, to mi reci ti, majstorova kći!«. Na koga bi došla riječ kći, taj je odgovorio jednim brojem, npr deset, petnaest... Brojač je opet redom brojao i tko je ostao posljednji bez riječi, bio bi sljedeća »žmura«. Nismo voljeli velike brojke. Sve se odvijalo dinamično i jedva smo čekali da se skrijemo.

Još je bilo igranja *ganje*, preskakanja štrange (užeta), igre *skakuce* (školice), *ide majka kolom-dvorom* igre loptom, igre štapovi-

ma *ćutkanje*, igre na snijegu i ledu *korčulat se* (klizanje) i mnoge druge igre koje su nas držale na ulici sve dok nas stariji nisu pozvali doma. Svim igrama je prethodila jedna od brojlica:

»Jedan, dva tri, četiri, pet, šest, sedam, osam, devet, deset, iza-šo je beli mesec i sa njime zvizda Danica udaćeš se kao kraljica«.

Ruža Silađev

**Hrvatska Glazbena Udruga
Festival Bunjevački Pisama**

**vrši UPIS novih polaznika
na obuku sviranja
TAMBURE**

*za sve informacije
obratite se na telefon*

**+38163354920
prof Mira Temunović**

**ili osobno srijedom i petkom
od 18:30 do 20:00 sati
u Tamburaškoj kući
ulica Vladimira Gortana 23.**

Temeljem članka 48. Zakona o radu (*Službeni glasnik RS*, br. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – Odluka US RS i 113/2017) i članka 25. i 28. Statuta Gradskoga muzeja Subotica i Odluke Upravnog odbora Gradskoga muzeja Subotica (sjednica br.1/2021 od 22.01.2021. godine) Upravni odbor Gradskoga muzeja Subotica raspisuje

Natječaj

za izbor i imenovanje ravnatelja Gradskog muzeja Subotica

Uvjeti:

Osim općih zakonom propisanih uvjeta, kandidat mora ispunjavati i sljedeće posebne uvjete:

1. da ima VII. stupanj obrazovanja na filozofskom, filološkom, prirodno-matematičkom fakultetu ili akademiji likovnih umjetnosti, akademiji primijenjenih umjetnosti
2. da ima najmanje 5 godina radnog iskustva i položen stručni ispit
3. da ima državljanstvo Republike Srbije
4. da nije pod istragom i nije osuđivan pravomoćnom presudom za kaznena djela koja ga čine nedostojnim za obnašanje dužnosti ravnatelja

Uz prijavu kandidat treba priložiti i dokaze o ispunjavanju uvjeta natječaja, planirani program rada za mandatni period, svoj radno-profesionalni životopis (uključujući i ovjerenu presliku dokaza o potrebnoj stručnoj spremi, ovjereni dokaz o položenom stručnom ispitu, dokaz-potvrdu o potrebnom radnom stažu), uvjerenje o državljanstvu Republike Srbije, uvjerenje da nije osuđivan i da se protiv njega ne vodi kazneni postupak – ne starije od 6 mjeseci.

Rok za podnošenje prijava je 15 dana od dana objave natječaja. Natječaj će biti objavljen u sljedećim listovima: *Subotičke novine*, *Magyar Szó*, *Hrvatska riječ*, *Bunjevačke novine*.

Prijave slati na adresu: Gradski muzej Subotica,
Trg sinagoge 3, 24.000 Subotica, s naznakom
»Za natječaj«

Nepotpune i neblagovremene prijave neće biti razmatrane.

U Subotici, 22. 1. 2021.

György Nagy Kanász
predsjednik Upravnog odbora

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Hana Šimunović**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Aleksa Šantić*, Vajska – 3. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: bavim se gimnastikom

VOLIM: igrati se

NE VOLIM: kad me mačka isprlja

U SLOBODNO VRIJEME: pravim kolače s tetom

NAJ PREDMET: hrvatski i likovno

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: kapetanica broda

Tóth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Prozivki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem 6 k. jutara polj. zemlje Tel.: 065/5747344.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadordeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

Cijepljenje isključivo po zakazanim terminima

Od utorka, 26. siječnja, na svim punktovima za cijepljenje moći će se cijepiti isključivo građani koji su dobili poziv od elektronske uprave s terminom cijepljenja. Termin za cijepljenje građani će dobiti nakon prijave na portalu eUprave ili pozivom kontakt centra. Nema nikakve potrebe niti je u interesu javnog zdravlja da se stvaraju redovi i gužve građana koji nemaju zakazan termin, jer će svi građani dobiti cjepivo u skladu s planom prioritizacije, obavještavaju iz Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave.

Iskazivanje interesiranja za cijepljenje, nakon čega će se u bliskoj budućnosti dobiti vrijeme i mjesto cijepljenja, traje nekoliko minuta i veoma je jednostavno. Svi građani to mogu učiniti na adresi [www://imunizacija.euprava.gov.rs](http://www.imunizacija.euprava.gov.rs). Ukoliko osoba zainteresirana za cijepljenje ne posjeduje računar, može se prijaviti i telefonski, putem kontakt centra na broj telefona 0800 222 334, svakoga dana od 8 do 20 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 2. 2. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD MIX PAKETI

Astra Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

Kristijan Sekulić 41	Američko popularno gazirano piće	Bijela Država u ist. Africi		Pound Radio pos. u Bijeljini	Rijeka između zap. Bosne i Hrvatske	Karat "Jalsh" skraćeno		Popravna mjera Drag srou		Marka ruskog automobila	Austrija	Uman, pun mudrosti	Mađarsko žensko ime
Avans, kapars									Žvotinja u J. Americi Jocker				
Okončanje života na bezbolan način											Uroš Račić Irish Rep. Army		
Okvimo, bez mjerenja									Djed (kavski) 14. slovo				
Radio postaja na Floridi, USA				Izolirana plodna oblast u pustinji	Andrija Artuković 2 ista slova			Drug (bos) Grad u Albaniji					
Roman Fjodora M. Dostojevskog						Savezna američka država	Drugi samoglas. Otok u HR		Dva ista slova	Video igra Mjesto u hladu			
	Vjerski vođa Isana Nac. park u Hrvatskoj										Fiktivni lik iz animiranog filma	Prvo slovo	
Parking		1. slovo st. slav. azb. Pritok			Židovsko tajno učenje							Hrvatski slikar — Murčić	Iranski umjetnik u Beču, Saleh
Autonom. pokrajina			1. samogl. Đavli, demoni		Lubes Service Austrija				Amerikan. od milja				
Životna lekućina u organizmu				Planina u Turskoj	Akreditac. tijelo Srbije				Hrvatski glazbenik — Topic				
Antičko glazbalo Metar					Home Owner Associat.				Okidač Mjesto grč. bogova				
					Rođeni u znaku Oвна							Anarchy Kraljevska palača	
Jed. mjere Dio tijela					Mostar			Lukutni. brend čokolada Sanjevo					
Software kompanija u Beogradu					1. vokal Neda Amerić		Muški potomci Derek Anderson						
Okrug u Irskoj						Žena s manirima 15. slovo					Kosik Energija		Amper
Simbol srama u američkih puritanaca		Domovina mitskog junaka Odiseja						22. slovo		Povjerenje razdoblje, epoha			

RJEŠENJE:

VODORAVNO: K. PREDUJAM LAMA EUTAZIJU UR. PAUŠALNO, DIDA SINI, AA. JAPAN, IDIOT, E. ARK. AJATOLLAH, A. P. AZ. KABALA, AP, A. LSA, AMER. KRV, ATS, DADO, LIRA, HOA, OROZ, METAR, OVNOVI, A. NOGA, MO, LINDI, IKOR, A. SINOVI, CAVAN, DANA, O. A. ITAKA, P. ERA, OKOMITO, M. PEPSI, PAKTENICA, RIJUNDA, PRITOKA, PETUNJA, VRAGOVI, DAS, OAZA, ARAVAT, UVA, TT, NA, JALA, OKAHOMA, K. KAZNA, LASTOVO, DA, MIO, ELBASAN, SA, J. J. AA. OLIMP, LADA, HLADOVINA, A. IRA, AMARINO, E. MUDAR, EDO, DVOR, ARAVKA, ROZATI, A

Rezultatski debakl na SP u Egiptu

Tužan kraj jedne impresivne ere

Visokim porazom od Danske (26:38), u posljednjem susretu skupine 2, Hrvatska muška rukometna reprezentacija propustila je pomalo neočekivanu priliku i ipak se plasirati u četvrtfinale Svjetskom prvenstva u Egiptu. Naime, nakon katastrofe protiv Argentine (19:23), u susretu kojim je mogla osigurati prolaz u završnicu natjecanja, sve je izgledalo posve izgubljeno. Jer *gaučose* je i remi protiv Katara vodio među osam najboljih svjetskih momčadi. Povrh svega, nakon tog šokantnog poraza, izbornik **Lino Červar** podnio je ostavku uživo pred televizijskim kamerama RTL-a. Dva dana kasnije, u ponedjeljak 25. siječnja, u svojevrsnoj predigri susreta između Hrvatske i prvoplasirane i već kvalificirane Danske, Katar je posve neočekivano svladao Argentinu (26:25) i posve otvorio vrata *kaubojima*. Trebalo je samo pobijediti rezultatski nezainteresirane Dance i uhvatiti pruženu ruku sreće.

Posljednji trenutak istine

Nažalost, večer istog tog ponedjeljka, nije imalo nikakvog do-dira sa srećom. Ili nesrećom. Bila je to večer posljednjeg trenutka istine u tužnom kraju jedne impresivne rezultatske ere tijekom koje je, počevši od 2003. godine i naslova svjetskih prvaka u Por-

tugal, osvojeno puno trofeja i odličja na najvećim natjecanjima. Kiks na jednom od njih ne može umanjiti sve što je najtrofej-niji izbornik u povijesti hrvatskog rukometa učinio za afirmaciju ovoga sporta i zbilja veliki respekt koji, unatoč ovom debaklu, Hrvatska reprezentacija i dalje uživa. Jer, sve je to sport i ponekad se događaju i teški trenuci. Egipat 2021. posve sigurno će zauvijek ostati visoko na toj ljestvici neuspjeha, ali nikada neće moći potamniti sjaj olimpijskog i svjetskog zlata, kao i brojnih srebrnih i brončanih kolajni izborenih u duelima protiv najjačih i najboljih svjetskih i europskih rivala. Kao što je rekao **Goran Šprem**, jedan od trojice velikana hrvatskog rukometa koji su iz RTL studija komentirali ovo SP, najlakše bi bilo sada izbornika i momčad iscipelariti i upirati prstom krivnje u njih. Ali ne treba to činiti. Bilo je puno pogrešaka i dogodio se rezultatski debakl, ali život ide dalje. Treba se konsolidirati, zbiti redove, izabrati novo-

2003. – 2021.

Olimpijade: 1 zlato (2004.), 1 bronca (2012.)

Svjetska prvenstva: 1 zlato (2003.), 2 srebra (2005., 2009.), 1 bronca (2013.)

Europska prvenstva: 3 srebra (2008., 2010., 2020.), 2 bronce (2012., 2016.)

ga izbornika i pripremiti se za olimpijske kvalifikacije. Jer će one biti iznimno teške, kako zbog protivnika (Francuska, Portugal i Tunis), tako i zbog znatno poljuljane psihološke stabilnosti nakon velikog krahiranja na SP-u u Egiptu. Zato se što prije trebaju zaboraviti šokovi protiv Japana i Argentine, visoki poraz protiv Danske, kao finalne posljedice vidno narušenih odnosa u organizaciji igre koji su *kauboje* pratili tijekom cijeloga natjecanja.

Pandemija koronavirusa uzela je mnogo ljudskih žrtava, pa je pomalo neozbiljno previše tragično gledati na ovu pojedinačnu »rezultatsku smrt«. Osobito, imajući u vidu u kojoj mjeri je ovo Svjetsko prvenstvo osakaćeno njenom neugodnom oštricom. Sport bez navijača nema onaj pravi ugođaj i naboj, a prazne tribine u dvorani koja može primiti 17.000 gledatelja ubijaju čar igre. U salvama kritika koje su i sigurno još dugo vremena će zasipati gubitnike u kockastim majicama, ipak treba uzeti i neke realne olakšavajuće okolnosti za momčad koju su svi unaprijed proglasili za jednog od favorita natjecanja. Hrvatska je na SP igrala bez nekoliko standarnih igrača (**Cindrić, Stepančić...**), ali i s umornim kapetanom **Duvnjakom**, koji su činili udarne igle

u prošlogodišnjem osvajanju srebra na Europskom prvenstvu. Zbog pandemije covid-19 veći dio godine ligaški rukomet bio je stopiran, a završnica Lige prvaka igrala se u prosincu. Momčad nije imala odgovarajuće pripreme, mjere predostrožnosti i zaštite, psihoza stalnih kontrola i testiranja i konačno stomačna viroza koja je napala nekoliko igrača nakon odlaska iz Aleksandrije u Kairo. Naravno, netko će reći pa tako je bilo i za ostale reprezentacije. Istina, ali sve to se negativno odrazilo na *kauboje*, koji su potom kiksirali protiv *samuraja* i *gaučosa*, a na koncu i potopljeni od *vikinga*.

Budućnost

U nezaboravnoj sceni legendarnog filma *Zameo ih vjetar*, u trenutku najvećeg životnog razočaranja Scarlet kaže: »Neću plakati! Sutra je novi dan!«. Upravo tako. U ovim trenucima golemog razočaranja, zabilježenog najvećeg poraza na SP-ima i prvog neplasmana u završnicu natjecanja nakon EP-a 2002. godine, treba dići glavu i gordo pogledati prema budućnosti. Reprezentacija koja u svojim redovima ima nadolazeće zvijezde poput **Martinovića, Jaganjca, Šarca, Kevića**, ali i senatore kao što su Duvnjak, Cindrić, Stepančić, **Čupić**, uz zbilja širok potencijal rukometaša koji svojom kvalitetom itekako mogu izbrisati ovaj nesretni dojam iz Egipta. Oni to mogu i morat će, jer su olimpijske kvalifikacije pred vratima. A neodlazak na Olimpijadu u Tokiju bio bi mnogo veći debakl od kiksa na Svjetskom prvenstvu. Pa loš turnir se događao i drugim najboljim svjetskim reprezentacijama, poput primjerice Francuske ili Norveške. Prvo treba provesti temeljitu analizu i pronaći najbolju moguću osobu za mjesto izbornika. I stvari će, ponovno, sjesti na svoje mjesto. Pa nisu *kauboje* zaboravili igrati rukomet nego im na ovom Svjetskom prvenstvu jednostavno nije išlo...

Ima dana za megdana, kaže se u narodu. Ima! Stižu na olimpijskim kvalifikacijama u ožujku!

Jedna era je završila, vrijeme je za novu!

D. P.

POGLED S TRIBINA

Povratak nogometa

Susretima 17. kola protekloga vikenda nastavljeno je natjecanje u 1. Hrvatskoj nogometnoj ligi. Zimska stanka i nije bila previše duga, jer 2021. je godina predstojećeg (prošlog ljeta odgođenog) Europskog prvenstva i ligaške obveze treba što prije okončati i dobro se spremati za veliko natjecanje. Povrh svega, koronavirus je poharao i domaći nogomet pa se ima odigrati i dosta zaostalih susreta (*Rijeka* ih ima čak četiri, *Istra* tri, *Hajduk*, *Šibenik*, *Lokomotiva* po dva).

Tzv. proljetni nastavak ligaških natjecanja donio je i par iznenađujućih rezultata: *Rijeka* je u zaostalom duelu kao gost svladala *Dinamo* 2:0 pa potom izgubila od *Varaždina* 1:2, *Istra* je svladala *Slaven* 2:1, a *Dinamo* slavio protiv *Gorice* u furioznom finišu susreta 4:3. Konačno, *Hajduk* je predvođen novim trene-

rom, Talijanom **Tramezzanijem**, zabilježio pobjedu na gostovanju u Šibeniku 1:0.

Pogled na prvenstvenu tablicu zorno govori kako nas očekuje velika borba za naslov prvaka, u igri su branitelj naslova *Dinamo*, *Osijek*, a mogla bi se umiješati i *Rijeka*. *Hajduk* će nastojati uhvatiti priključak za gornji dom, dok će se borba za goli život u donjem domu voditi između *Varaždina*, *Šibenika*, *Istre* i *Lokomotive*.

Uz igre na domaćim travnjacima, hrvatskog prvaka *Dinamo* očekuje i duel šesnaestine finala Lige Europe protiv ruskog *Krasnodara*, a prvi susret *modri* će igrati 18. veljače u gostima.

Na koncu moramo spomenuti i jedan novi, značajni rekord koji je sada u vlasništvu reprezentativnog topnika **Andreja Kramarića**. Napadač *Hoffenheima* je s dva gola protiv *Kölna* stigao do brojke od 74 pogotka u Bundesligi i prestigao dosadašnjeg rekordera **Ivicu Olića** (72). Obzirom na njegovu formu i odličan povratak nakon preležanog virusa za očekivati je kako će do kraja ove sezone značajnije uvećati rekordnu brojku. A dobru golgetersku formu nastaviti i na predstojećem Europskom prvenstvu u dvobojima protiv Engleske, Češke i Škotske.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Trska, Bereg

Foto: Petar Dešić

Iz Ivković šora

Mitrađ

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Jevo da vam na brzinu ispričam šta se trevlja ode kod nas u Ivković šoru jel mora se radit. Prošla su lipa vrmena, čeljadi moja, triba početi radit. Sad se već fajin zaukava ovaj naš paorski poso, vrime je vućat prvi mitrađ na njive jal od žita neće bit ništa brez njeg. To se kadgod, doduše, i moglo propuštiti; bilo je josaga i u jesen se pod žito izvuklo i razbacilo fajin stajnjaka, al sad borme od tog nema ništa. Josaga ima manje na salašu neg u zološkim vrtu, u šoru ostali mi matori pa oš-neš ni ne smiš držat krupan josag. Ne daj, Bože, da se vući jal te stisne, vamo ni doktora u selu nemamo već odavno, a i u špitalju ne primaju, samo s koronom. Veli mi Periša da samo odbijaju. Nosili niki tute analize njiva da se vidi čega šta triba u zemlji, sad sve znadu, priko kompjutora. Veli tute jedan pametnjaković u napolak propadnutoj privatnoj poljoprivrednoj firmi da se zna tačno čega di fali u zemlji i da opšte ne triba tušta mitrađa povućat. Ja slušam samo šta divani prid dućanom, pa se niki pitam šta je s ovim svitom? Ta, ako nećeš nabacat, neće borme ni roditi i to je gotovo. Kadgod mi bacali na metere po jutru, a sad vele dosta sedamdest kila po ektaru. A ondak i josaga bilo, pa se vuko stajnjak i u proliće i u jesen. Ne znam, nisam pametan pa vas pitam da nisu to ovi avionima štrpali pa oplemenili zemlju, šta li? Štogod se trevlja i mutlja opet. Veli mi Joso: »Nisam samo ciguran šta, al štogod ne valja, a ovi pametni će kandar i Bogu naredit kad da pokvasi a kad da osvitli njive suncom. Ta valjda mi znamo koji smo cio vik proveli, rođo moj. Ta ja već kad razgrnem krtinjak na njivi, znam kaka je zemlja, jal je masna. Ako se sva sjaji na suncu i ko vlažna ondak je jaka, a ako se kruni i mrv i ima sivkastu boju, ondak je soparna kugod čorba na Čistu sridu i ne mož joj pomoć ni tona mitrađa. Šta će mene učiti kaki što je išo u tu škulu di niko ne bukti jel joj triba rane, jal ne«. Šta kast, pa i pravo veli čovik: dosta je već kojikaki huncuta došlo zapovidat nama salašarima, a ne znadu ni nos otrt. Bisni smo mi salašari, da šta smo. Ta sve poskupilo: mitrađ, simena, porezi... Ta, dokleg više će se jašit ovaj naš pošten i vridan svit? Ne mož se čovik već ničim nadat, nema se ni di otić. Pedig, ovi mudraci s televizije samo divane o nikim kalamljenjima, boleštinama; svit se ni s kim ne druž i ne viđa, rodbina se još više otuđila, boji se čovik već i svog osima. Da su bar dozvolili da se opravi koji vašar, kaka zabava jal bal, već ništa. Sidimo i čamimo kod kuća i drćemo. Jeto, sad će Marin, pa poklade, svit triba da je veso i nasmijan, brige i nevolje da zaboravi a oš vraga, samo o koroni i kovidu, ta ko vidi nas? Mi se žalili našim vođama zašto nije bilo ovo jal ono, a dobili natrag divan: »Pa bilo je onlajn«. Kaki onlajn! Ne možem ja poist komad torte jal popit čašu vina onlajn. To nek oni probaju, a ne da idu tajno po mijanama pa se časte. Svi su već dobili po koju kilu žive vage. Jeto i to sam čuo, pa daborme da sam bisan. A da će bit bolje sad više niki ni ne virujem. Zbogom, čeljadi.

Bač Ivin štodir**Nit pravoga
divana nit
kartanja**

piše: Ivan Andrašić

Otkad zna za se, bač Iva nediljom voljijo da se žuta supa o matore kokoše metne nastal ka odzvoni podne. Izmolili bi očenaš, on i njegova bi popili štambliku dudovače pa se privatili ručka. Svejedno mu šta bilo potli, njegova znala svašta pripravit, al on najviše voljijo guste sose i mesa iz supe. Ručak bi svršili ukiselo gibanicom, kad orasima, kad makom, kad višnjama. Ni marijo ni šarene. Potli se voljijo izvalit na krevetac u kujne. Ne spava on pravoga, samo malo trene, pa ako bi bilo lipo vrime, oko tri izajde naskak. Izajdu i komšije, pa iznesu oklicu i stolčiče. Četveroj se moglo kartat, drugi gibicovali. Najviše se cigrali naslužbu, kadgoda i šnapsle jal ramšle, jal sedmica. Samo, u komšiluku ji o stariji još malo ostalo, a vi mlađi nit se znadu kartat, nit gibicovat. Vazdan zablendani u te njeve telefone, pa još i nikake gajtančiče turu u uši, velu volju slušat kako koiko piva. Zoto više baš i ne mož sparit četveroj, pa se kartu ako naidu jedno jal dvoj malo izdaljega. Ako ne, uvik najdu nikakoga divana, pa jim brže projde vrime. U nedilju vrime ko da ograjisalo. Izajutra i pri podne bilo nikako ladjnikavo i oblačno. O ručku izašlo sunce i baš otoplilo. Probudijo se oko tri. Sam sebe ni mogo virovat, kiša, nosita jakim i ledenim vitrom, udara u kapke. Eto, misli se, ope ništa o kartanja. Malo potkurijo špojer, kujna se baš razladila. Zapalijo i radijon, namistijo na Novi Sad. Svaj se raspekmezijo, sviru tamburaši, a piva Zvonko Bogdan. Piva pisme još iz vrimenta ka bač Iva išo na veće škole u varoš di vaj došo na svit. Utomu zalajo Taksa, baš bisno. Digo se, ošo odrezit vraca. Ni mogo virovat, isprid vraci kum Tuna i starije dīte o njegovoga starijega, jedanajs mu godina. Maloga jedva pozno, navučen u rozne helanke i drečavo šarenu košulju. Kum Tuna nazvo Boga, ni zaboravijo. Mali čuti ko muja. Unišli u kujnu, raskomotili se i sili zastal. Došla i bač Ivina, ona se potli ručka malo nalegla naprid. Otkako jim cure ošle, imu staja za cigrat se ganje po njima. Ni ništa ni pitala, njoje i kumu Tune skuvala kafu, bač Ive čaj o titrice. Malomu naljala kabezu, a on istom onda izvuko gajtančiče i sto se ništa cigrat na telefonu. »Dida kume, ajde otrni radijon, idu mi na živce te pisme o prija sto godina. A neću ni kabezu, ja bi bolje jedno pivo. Al no iz konzerve.«, veli mali i ope metne gajtančiče uši. »Bome, kume, ve mlađarije sve staro već dodijalo. Dade i matere ji otranjivu drugače neg mi nji i naši nas. Oni lipo idu ukorak sa svitom i vrimenom. Ni više u mode starijima divanit vi, a ni naskaku pozdravljat ne što ji ne poznaješ. Ni više u mode ni slušat pisme i pivače iz naši vrimenta. Va dica jim se ismijavu ka ji vidu da su navučeni u ancuge. Sad se slušu Rasta, Baka Prase i taki, a oni se po nove mode navuču u šareno, rozno i šta ti ja znam.«, veli kum Tuna i pogladi maloga po glave. »Bome, kume, vaj što piva na radijonu, za me će uvik ostat pravi gospodin što zna nosit šešir. A ti što ji spominješ, ni ne izgledu mi ko muški.«, veli bač Ivina i metne nastal zdilicu paretaka.

NARODNE POSLOVICE

- * Bogataš nosi mozak u džepu.
- * Tko ima briga dovoljno je bolestan.
- * Bolje mutno vino nego bistra voda.

VICEVI, ŠALE...

Kaže učiteljica jednom učeniku:

- Izađi na ploču i napiši »Sutra će nam doći teta u goste«.
- Na to će učenik:
- Što će nam kad je jučer bila?

Prolazi čovjek i baci otpad od rebarca u vrt jedne stare gos-
pođe. Na to će ona:

- Molim Vas, nemojte bacati otpatke u moj vrt!
- Čovjek na to odgovori:
- Ovo nije od patke, nego od svinje!

MUDROLIJE

- * Ponekad moraš donijeti odluku koja će raniti tvoje srce, ali će dati mir tvojoj duši.
- * Ono što negirate vas potčinjava, ono što prihvaćate vas mijenja.
- * Jedan od najsretnijih trenutaka u životu je kada pronađeš hrabrost da otpustiš ono što ne možeš promijeniti.

Vremeplov – iz naše arhive

Veliko prelo

**PETAK
29.1.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:05 Ekumenizam i religije
12:00 Dnevnik 1
12:26 Život vrijedan življenja, telenovela
13:20 Dr. Oz
14:07 Normalan život
15:04 Tajna služba Davida Jasona, dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Rasjed, dokumentarni film o potresu u Banovini
21:00 Noć muzeja, posebna emisija
22:05 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:05 Dnevnik 3
23:39 Klub boraca, američki film
01:55 Tajna služba Davida Jasona, dokumentarna serija
02:44 Detektiv Murdoch
03:29 Dr. Oz
04:11 Dnevnik 3
04:26 Vijesti iz kulture
04:34 Skica za portret
04:46 Fotografija u Hrvatskoj
05:01 Dnevnik 2
05:50 Život vrijedan življenja, telenovela

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
10:32 Spužva Bob Skockani
11:05 Psi, ta izvanredna bića: Presudan vid, dokumentarna serija
11:35 Munch
12:30 Makłowicz na proputovanju
13:22 Mala ubojstva Agathe Christie: Čovjek u smeđem odjelu, francuski film
15:00 Šume našeg planeta, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život ... s bikovima i orlovima, dokumentarna serija
17:45 "Ko te šiša
18:20 Rijeka - arhitektura i grad: Guvernerova palača - simbol moći
18:45 I to je Hrvatska:

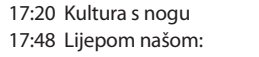
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Pirati s Kariba: Nepoznate plime, američki film
22:20 The Voice Hrvatska
00:00 Zaljev
00:50 Zaljev
01:35 Mala ubojstva Agathe Christie: Čovjek u smeđem odjelu, francuski film
03:10 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
30.1.2021.**

06:50 Klasika mundi:10. međunarodni festival komorne glazbe Musica Maxima u muzeju Mimara 2018.,
07:50 Jubal, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:09 Istrage prometnih nesreća
15:37 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:13 Potrošački kod
16:43 Manjinski mozaik
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Ivankovo
19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Djevojka od milijun dolara, američki film
22:20 Loto 7 - izvještaj
22:26 Dnevnik 3
23:01 Deja Vu, američki film
01:03 Cesta straha, američki film
02:38 Dnevnik 3
02:53 Vijesti iz kulture
03:01 Jubal, američki film
04:36 Veterani mira
05:21 Manjinski mozaik
05:36 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:41 Dnevnik 2
06:30 Lijepom našom: Ivankovo

16:13 Potrošački kod
16:43 Manjinski mozaik
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Ivankovo

19:00 Dnevnik 2
20:03 LOTO 7
20:10 Djevojka od milijun dolara, američki film
22:20 Loto 7 - izvještaj
22:26 Dnevnik 3
23:01 Deja Vu, američki film
01:03 Cesta straha, američki film
02:38 Dnevnik 3
02:53 Vijesti iz kulture
03:01 Jubal, američki film
04:36 Veterani mira
05:21 Manjinski mozaik
05:36 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:41 Dnevnik 2
06:30 Lijepom našom: Ivankovo

05:28 Regionalni dnevnik
06:11 Juhuhu
09:24 Chamonix: Svjetski skijaški kup - slalom
10:25 Vrtlarica: Miris ruže
10:58 Alan Titchmarsh: Pedeset nijansi zelene, dokumentarni film
11:47 Dom na kvadrat
12:24 Chamonix: Svjetski skijaški kup - slalom
13:24 I to je Hrvatska:
13:44 Auto Market
14:20 Tko ubija u Brokenwoodu
16:00 Regionalni dnevnik
16:31 Rasjed, dokumentarni film o potresu u Banovini
17:31 Anka, hrvatski film
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Zemlja: Jedan čudesan dan, dokumentarni film
21:39 Ben Fogle - Ljudi od divljine
22:29 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
22:53 Inspektorica Bancroft
00:32 Chamonix: Svjetski skijaški kup - slalom
01:52 Noćni glazbeni program - Spotovi
02:30 Košarka, NBA liga: Boston - LA Lakers, prijenos
05:00 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
31.1.2021.**

07:55 The V.I.P.s., britanski film
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mladoženja na rubu živaca, američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:11 Pametan kao kokoš, tvrdoglav kao magarac: Mačka, dokumentarna serija
21:06 Loto 6 - izvještaj
21:11 Ratni vođe
22:11 Dnevnik 3
22:45 Raintree County, američki film
01:50 Nedjeljom u 2
02:45 Dnevnik 3
03:00 Vijesti iz kulture
03:08 Mir i dobro

03:33 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
03:53 Fenomen Queena - u Krilu bogova, glazbeno-dokumentarni film
04:53 Dnevnik 2
05:42 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:24 Chamonix: Svjetski skijaški kup - slalom
10:25 Frankie Drake istražuje
11:15 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:24 Chamonix: Svjetski skijaški kup - slalom
13:25 Indeks
13:55 Klub 7
14:55 Magazin LP
15:25 Košarka, NBA liga: Boston - LA Lakers, snimka
16:55 PH košarka: Zabok - Split, prijenos
18:40 I to je Hrvatska:
19:00 Colonia - Naših 20 godina, snimka koncerta
20:05 Cannonball Run, američko-hongkonški film
21:45 Ime ruže, serija
22:40 Graham Norton i gosti
23:25 Fenomen Queena - u Krilu bogova, glazbeno-dokumentarni film
00:25 Imitacije aristokracije
00:50 Chamonix: Svjetski skijaški kup - slalom
02:10 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
1.2.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
14:45 Kratki dokumentarni film
15:00 Svjetski biseri
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 What's up America, dokumentarna serija
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Svjetski biseri
00:21 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:51 Detektiv Murdoch
01:41 Dr. Oz
02:26 Dnevnik 3
02:41 Vijesti iz kulture
02:49 Život s ... konjima i ovčama, dokumentarni film
03:39 Karipski cvijet, telenovela
04:24 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Ekumenizam i religije
06:34 Juhuhu
10:32 Spužva Bob Skockani
11:05 Indeks
11:35 Munch
12:28 Ratni vođe
13:21 Can, turski film
15:01 Britain's Best Home Cook
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život s ... konjima i ovčama, dokumentarni film
17:35 Rijeka - arhitektura i grad: Teatro Fenice - Vidjeti i biti viđen
18:00 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 7 Days in Entebbe, britansko-američko-francusko-malteški film
22:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:50 Posljednja truba, serija
00:35 Nezaboravljeni
01:20 Stadion
02:13 Noćni glazbeni program

**UTORAK
2.2.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti

07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Svjetski biseri
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 18:58 Vrijeme
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu: Tomislav Čadež
 21:05 Klimatske promjene: Činjenice, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Svjetski biseri
 01:05 Detektiv Murdoch
 01:55 Dr. Oz
 02:40 Dnevnik 3
 02:55 Vijesti iz kulture
 03:03 Život s ... sa psima i hoboticama, dokumentarni film
 03:52 Karipski cvijet, telenovela
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:32 Spužva Bob Skockani
 11:05 kreativac
 11:35 Munch
 12:30 Ovo je umjetnost

13:30 Božićni recept za ljubav, američki film
 15:00 Britain's Best Home Cook
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Život s ... , dokumentarni film
 17:35 'Ko te šiša
 18:15 Rijeka - arhitektura i grad: Dva nebodera - Dva grada
 18:40 I to je Hrvatska:
 19:18 Alvin i vjevice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Veličanstvene Alpe iz zraka: dokumentarna serija,
 21:00 Collete, britansko-američko-francusko-mađarsko-nizozemski film
 22:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:50 Posljednja truba, serija
 00:40 Nezasporavljeni
 01:25 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 3.2.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Svjetski biseri
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:03 LOTO 7
 20:10 Romano Bolković - 1

na 1, talk show
 21:00 Loto 7 - izvještaj
 21:05 Mijenjamo svijet: Nevidljivi radnici, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:26 Svjetski biseri
 00:16 Istrage prometnih nesreća
 00:41 Detektiv Murdoch
 01:31 Dr. Oz
 02:16 Dnevnik 3
 02:39 Prirodni svijet, neodoljiva energija vidre, dokumentarni film
 03:29 Karipski cvijet
 04:14 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:32 Spužva Bob Skockani
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Munch
 12:30 Klimatske promjene: Činjenice, dokumentarni film
 13:25 Moja sestra mršavica, švedsko-njemački film
 15:00 Britain's Best Home Cook
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Prirodni svijet, neodoljiva energija vidre, dokumentarni film
 17:40 'Ko te šiša
 18:15 Rijeka - arhitektura i grad: Nebodera na Podmurvicama - Pravo na pogled
 18:40 I to je Hrvatska:
 19:18 Alvin i vjevice

19:30 POPROCK.HR
 20:05 Šesnaesti igrač, dokumentarni film
 21:00 Tully, američko-kanadski film
 22:40 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:35 Nijemi svjedok
 00:25 Moja sestra mršavica, švedsko-njemački film
 01:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 4.2.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Svi putevi vode u Radošić, emisija pučke i predajne kulture
 12:01 Dnevnik 1
 12:26 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:16 Dr. Oz
 14:06 Otkrivamo Hrvatsku: Život na Dunavu
 14:31 Prometej
 15:01 Svjetski biseri
 15:56 Detektiv Murdoch
 17:01 Vijesti u 17
 17:21 Kod nas doma
 18:11 Potjera
 19:01 Dnevnik 2
 20:04 LOTO 6
 20:11 Tko želi biti milijunaš?
 21:01 Loto 6 - izvještaj
 21:06 Puls
 22:01 Otvoreno
 22:51 Dnevnik 3
 23:26 Svjetski biseri
 00:21 Detektiv Murdoch
 01:11 Dr. Oz
 01:56 Dnevnik 3

02:19 Prerija - Skrivena divljina Sjeverne Amerike, dokumentarni film
 03:08 Karipski cvijet
 03:53 Svi putevi vode u Radošić, emisija pučke i predajne kulture
 04:18 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:33 Dnevnik 2
 05:22 Život vrijedan življenja
 05:20 Knjiga ili život

05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:32 Spužva Bob Skockani
 11:05 Pozitivno
 11:45 Munch
 12:40 Veliki brodolomi Jadrana: Sila mora, dokumentarna serija
 13:25 Ljubav u raju, film
 14:55 Doha: FIFA Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - četvrtfinale, prijenos
 17:00 Prerija - Skrivena divljina Sjeverne Amerike, dokumentarni film
 17:55 'Ko te šiša
 18:25 Doha: FIFA Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - četvrtfinale, prijenos
 20:30 Klub 7
 21:25 Koja je ovo država, hrvatski film
 23:23 Zakon i red: Odjel za žrtve
 00:18 Nijemi svjedok
 01:08 POPROCK.HR
 01:38 Doha: FIFA Svjetsko klupsko nogometno prvenstvo - četvrtfinale, snimka
 03:08 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Užitak na tempiranoj eksploziji

Pisanje o destinacijama s poznatim i atraktivnim ljuljačkama mi je dalo ideju da postoji još mnogo destinacija koje su okupljene oko jedne teme i o kojima bi bilo interesantno pisati, a svakako ih jednom i posjetiti. I tek tako, prva tema pojavila se u obliku destinacija koje su zanimljive upravo zato što se nalaze na samom vulkanu. Još uvijek nisam sigurna jesu li takve destinacije adrenalinske, ali jesam sigurna da rijetko tko može ostati nijem na takav podatak. Kad bih morala napraviti usporedbu, moglo bi izgledati kao da kampirete ispred ulaza u špilju u kojoj medvjed spava u hibernaciji.

Vulkanski užici

Kada malo bolje razmislim, moja želja za putovanjem na vulkanske destinacije nije uopće nova. Naravno, tada nije bila vođena samim vulkanom nego ljepotama napravljenim na vulkanu. Vjerujem da nitko nije ostao ravnodušan na bijele fasade, plave krovove i drvene ploče, tamne vulkanske stijene i plavetnilo Egejskog mora. Naravno, riječ je o Santoriniju, jednom od najslikanijih, najpopularnijih i najposjećenijih grčkih otoka.

Santorini se nalazi u južnom Egejskom moru i pripada skupini Kikladskih otoka, a udaljen je od grčkog kopna oko 75 kilometara, a 50 od Krete. Nećemo puno širiti priču o osnovnim informacijama nego ćemo prijeći na dio o eksploziji koja se dogodila 1600. godine prije Krista i za koju se vjeruje da je najveća vulkanska eksplozija ikada. Neki je uspoređuju s jačinom 50 nuklearnih bombi. Mnogo nevjerovatnih priča prati ovaj otok, pa tako mnogi vjeruju da je on iz priča o poznatoj potopljenoj Atlantidi. Posljednja velika erupcija je bila 1956. godine kada je potres oštetio kuće ovog siromašnog i zaboravljenog grada, koji je sve do 1970. ostao nezapažen, da bi tada postao popularan. Santorini svake godine posjeti milijun turista.

Nevjerojatno lijepo i zastrašujuće

Krenuli smo od meni najpoznatijeg i najprimamljivijeg, pa da prijelaz ne bi bio daleko, ostajemo u Europi i idemo u Italiju, u kojoj se nalazi najveći aktivni vulkan u Europi. U Italiji postoje tri aktivna vulkana, od kojih je najveći Etna koji se nalazi na istočnoj obali Sicilije. Etna je gotovo stalno aktivan, što podiže njezinu popularnost među onima koji žele promatrati vulkanske aktivnosti iz prve ruke.

Etna je najveći, ali svakako ne i jedini vulkan koji Italija može ponuditi. Veoma interesantni su Eolski otoci koja su prave vulkanske oaze. Smješteni su uz sjevernu obalu Sicilije, u Tirenском moru, a sastoje se od sedam vulkanskih otoka i 10 manjih. Najveći otok je Lipar, ali je zbog prizora i njegove aktivnosti najpopularniji Stamboli, poznat i kao svjetionik Sredozemlja, jer svake noći lava izbije na vrh i spusti se u more. Oni koji su ovu scenu gledali uživo kažu da je nestvarna i očaravajuća, te da je najbolji pogled s vanjske palube broda.

Priča o vulkanima kao zanimljivim destinacijama je dobila veće razmjere nego što je planirano i sada je sigurno da se neće svi primamljivi vulkani uklopiti u jedan tekst, ali je najvažnije da postoji ideja, pa ju je lako istražiti i proširati. Ali, kakva bi to priča bila o vulkanskim destinacijama bez Islanda, koji je i sam nastao kao rezultat podvodnih vulkanskih erupcija. Naravno, odmah je tu čuvena priča o Eyjafjallajökull za čiji smo oblak pepela svi čuli, a mnogi su ga i osjetili.

Preskačući sve manje, ali ne i manje zanimljive vulkane, dolazimo do priče o najaktivnijem i najposjećenijem vulkanu na planetu, Kilauea, smještenom na Velikom otoku na Havajima, gdje ćete najvjerojatnije imati priliku gledati potoke vrele, aktivne lave koja teče u more.

Koliko god bile nerealno lijepe, takve scene i vulkani mogu biti i smrtonosni i možda ih baš taj sklop čini toliko poželjnim i atraktivnim. A priroda je puna takvih krajolika i trenutaka, lijepih i nepredvidljivih, baš poput vulkana o kojima smo razgovarali.

Gorana Koporan

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni sudionik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, **MED**

BAGREM MED - CVJETNI MED - LIVADSKI MED - ŠUMSKI MED
PROPOLIS - PELUD - MED S MATIČNIM MLIJEČOM
MED S PELUDI I MATIČNIM MLIJEČOM

Kontakt:

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

